

342.1345

0 5092

8.1

11.

ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนบ้านบางพะโต เขตมโนบุรี กรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์

ของ

อาคม พงษ์ทอง

18 S.ศ. 2539

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

เมษายน 2539

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

8.52507

S 50992

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
จิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....*elona*.....ประธาน

(ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดนิทัศน์)

.....*กัลยา*.....กรรมการ

(อาจารย์ทัศนาก ทอภักดี)

คณะกรรมการสอบ

.....*elona*.....ประธาน

(ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดนิทัศน์)

.....*กัลยา*.....กรรมการ

(อาจารย์ทัศนาก ทอภักดี)

.....*ดร.สมชาย*.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ทศพร มณีศรีขำ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....*ดร.ศิริยุภา*.....คณาบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยุภา พลสุวรรณ)

วันที่ 30 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2539

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ อาจารย์ทัศนาก ทอภักดิ์ และอาจารย์ทศพร มณีศรีท่า ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ในการทำปริญญานิพนธ์แก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเจตน์ อภินันท์รักษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์พันธ์ พงษ์โสภณและอาจารย์พรพนพิศ วาณิชการ ที่ได้กรุณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ใหญ่ คณะครูโรงเรียนเทศบาล 3 ประชาธิปัตย์และโรงเรียน บ้านแบบชะโด โดยเฉพาะอาจารย์สมศรี ทมส่าย และทอภักดิ์ใจนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คุณเสาวณี หงษ์ทอง ที่เป็นกำลังใจและช่วยเหลือผู้วิจัยตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ คุณพ่อ คุณแม่ พี่ ๆ ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ช่วยอบรมสั่งสอนและชี้แนะแนวทางการศึกษาแก่ผู้วิจัยมา โดยตลอด

อาคม หงษ์ทอง

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ	1
	คำนำ	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	7
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มและกิจกรรมกลุ่ม	7
	ความหมายของกลุ่ม	7
	ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม	9
	จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม	12
	ขนาดของกลุ่ม	15
	ประเภทของกลุ่ม	16
	ลำดับขั้นของกระบวนการกลุ่ม	18
	คุณค่าของกิจกรรมกลุ่มและผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ	21
	กิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม	25
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม	27

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความมั่นใจ	29
ความหมายของความมั่นใจ	29
แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความมั่นใจ	31
องค์ประกอบของความมั่นใจ	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมั่นใจ	40
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	44
แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง	44
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	45
วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ	45
การเตรียมการก่อนการทดลอง	53
วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล	54
วิธีดำเนินการทดลอง	55
การวิเคราะห์ข้อมูล	56
วิธีจัดกระทำข้อมูล	56
4 ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า	58
สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์และแปลผล	58
ผลการศึกษาค้นคว้า	59

5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	62
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	62
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	62
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	62
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	63
การดำเนินการทดลอง	63
การวิเคราะห์ข้อมูล	64
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	65
อภิปรายผล	65
ข้อเสนอแนะ	70
บรรณานุกรม	71
ภาคผนวก	80
ประวัติย่อของผู้วิจัย	174

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงแบบแผนการทดลองแบบ Randomized Control Group Pretest-Posttest Design	54
2	เปรียบเทียบความมีน้ำใจของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลัง การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม	59
3	เปรียบเทียบความมีน้ำใจของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลัง การสอนแบบปกติ	60
4	เปรียบเทียบความมีน้ำใจของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ	61
5	แสดงคะแนนความมีน้ำใจของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่ม	167
6	แสดงคะแนนความมีน้ำใจของนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการสอน แบบปกติ	168
7	แสดงผลต่างของคะแนนความมีน้ำใจของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลัง การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม	169
8	แสดงผลต่างของคะแนนความมีน้ำใจของกลุ่มควบคุม ก่อนและหลัง การสอนแบบปกติ	170
9	แสดงคะแนนความมีน้ำใจแต่ละด้านตามสถานการณ์ที่ 1 ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง	171
10	แสดงคะแนนความมีน้ำใจแต่ละด้านตามสถานการณ์ที่ 2 ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง	172
11	แสดงคะแนนความมีน้ำใจแต่ละด้านตามสถานการณ์ที่ 3 ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง	173

บทที่ 1

บทนำ

คำนำ

สังคมมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมายนับแต่อดีต มีผลทำให้การดำรงชีวิตเปลี่ยนแปลงไปด้วย และในการอยู่ร่วมกันควรมีการช่วยเหลือกันยามมีภัยหรือมีทุกข์ ซึ่งเป็นลักษณะของบุคคลที่เป็นผู้มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว (สุชาติ รัตนดิษฐ์กุล. 2533 : 90) สอดคล้องกับลักษณะอุปนิสัยของคนไทยในสังคมดั้งเดิม ได้แก่ รักอิสรภาพ เป็นตัวของตัวเอง ไม่ชอบความโอ้อวด เชื่อฟังผู้อาวุโส รักสงบ มีความกตัญญู มีความเมตตา กรุณา และมีน้ำใจ (อุทัย ทองนุณ. 2528 : 69 - 70) แต่ปัจจุบันวัฒนธรรมตะวันตกส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของสังคมไทย ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของคนทั่ว ๆ ไป (สุชา จันทรเฒ. 2524 : 26) โดยเปลี่ยนแปลงจากสังคมที่เป็นแบบชนบท มีประชาชนจำนวนไม่มาก มีกลไกไม่ซับซ้อนเป็นสังคมที่มีความเป็นอยู่แบบตัวใครตัวมันมากขึ้น (น้อย พงษ์สนิท. 2520 : 6) มีลักษณะนิยมวัตถุนิยมขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะการหลั่งไหลทางเทคโนโลยีและสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ เข้ามา ซึ่งมีผลต่อวิถีชีวิต วิถีคิด ความรู้สึก ความเชื่อ และค่านิยม (เอนก เพียรอนุกุลบุตร และคนอื่น ๆ. 2524 : 51)

จากสภาพการณ์ดังกล่าว พบว่า ปัญหาของประชาชนชาวไทยในปัจจุบัน ก็คือ ขาดความมีน้ำใจ (อุทัย ทองนุณ. 2528 : 80-82) โดยเฉพาะคนในเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร ที่เป็นสังคมที่เจริญด้วยวัตถุธรรม มักจะขาดความมีน้ำใจ จนกระทั่งได้มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ตระหนักถึงการขาดความมีน้ำใจของคนไทย จึงได้จัดโครงการเพื่อส่งเสริมความมีน้ำใจให้เพิ่มขึ้น ได้แก่ โครงการ "มีน้ำใจ เพื่อคุณภาพชีวิต" ของบริษัทสยามกลการ จำกัด ที่จัดทำป้ายคำขวัญติดไว้ที่ป้ายรถประจำทางในเขตกรุงเทพมหานคร รายการ "น้ำใจไทย" ของกองสุภาพจิต กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข จัดทำป้ายคำขวัญแจกตามสถานที่ต่าง ๆ มีข้อความว่า "ให้น้ำใจ ไร้น้ำตา ให้เวลา ปัญหาคลี่คลาย" และมีป้ายคำขวัญเกี่ยวกับการมีน้ำใจ

ติดไว้ที่สะพานคนข้ามและตามทางแยกต่าง ๆ เช่น "ให้น้ำใจแก่กันวันละนิด เพื่อสังคมที่สดใส" "ขับรถมีน้ำใจไปตามกฎ ช่วยลดปัญหาจราจร" "มีน้ำใจสักนิด รดดินน้อยลง" หรือ "ขับรถมีน้ำใจ ภัยไม่มี" เป็นต้น (สมิต อาชนวจกุล. 2535 : 131)

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่มีผลให้คนไทยขาดความมีน้ำใจนี้ ได้ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตของเยาวชน ซึ่งเป็นนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาขึ้นไป ให้มีสังคมในลักษณะ ต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างฉวยโอกาส อิจฉาริษยา และเห็นแก่ตัว (ธนาคารกรุงเทพ จำกัด. 2532 : 37) จนกระทั่งทำให้ความมีน้ำใจของนักเรียนที่มีต่อเพื่อน ต่อครูอาจารย์ ตลอดจนทั้งต่อ โรงเรียนและสังคมลดลง ซึ่งสอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้วิจัยที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียน บ้านบางปะโค เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร เป็นเวลา 2 ปี ได้สังเกตพบว่ามีนักเรียนมีพฤติกรรม ดังที่ได้ระบุข้างต้น ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนและครอบครัว โดยการสัมภาษณ์คณะครูและนักเรียน พบว่า ครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ผู้ปกครองร้อยละ 80 ประกอบอาชีพรับจ้าง และร้อยละ 20 ประกอบอาชีพทางการเกษตร และอื่น ๆ นอกจากนี้เวลาส่วนใหญ่ของผู้ปกครองจะต้องทุ่มเทให้กับการประกอบอาชีพเพื่อให้ ครอบครัวมีชีวิตที่ดีขึ้น จึงเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลาที่จะดูแลบุตรธิดา อย่างใกล้ชิด และผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีสังคมในลักษณะต่างคนต่างอยู่ ไม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่สนใจใคร โดยมีพฤติกรรมที่แสดงถึง 1) ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม เช่น ไม่ช่วยกัน ทำงานที่รับมอบหมาย เกี่ยงกันเก็บของใช้เข้าที่เมื่อเลิกใช้งานแล้ว แย่งกันซื้ออาหาร แย่งกัน เข้าแถวกลับบ้าน 2) ไม่เอื้อเฟื้อไม่ช่วยเหลือกัน เช่น ไม่ช่วยเพื่อนถือของยกของ ไม่ช่วยอธิบาย เนื้อหาวิชาที่เพื่อนไม่เข้าใจ ไม่ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน หรือสมุดจดงาน ดินสอ ยางลบ และ 3) ไม่เห็นอกเห็นใจกัน เช่น หัวเราะเยาะเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด ส่งเสียงดังรบกวนขณะที่เพื่อน อ่านหนังสือหรือทำงานอยู่ ไม่ช่วยปลอบใจหรือให้กำลังใจเมื่อเพื่อนไม่สบายใจ ซึ่งลักษณะของ พฤติกรรมดังกล่าวนี้อาจจะเป็นเพราะว่า นักเรียนไม่มีน้ำใจให้แก่กัน แม้กระทั่งกับครู ซึ่งปัจจุบันนี้ จะไม่ค่อยพบเห็นบรรยากาศที่นักเรียนแสดงความมีน้ำใจ ด้วยการช่วยครูถือของ หรือรับอาสาครู ทำงาน แต่ตรงกันข้าม คือ ถ้าเห็นครูถือของ จะรีบหลบ หรือถ้าครูขอความช่วยเหลือ ก็จะเกี่ยงกัน

และถ้าทำงานให้ครูมักจะมีเงื่อนไข หรือนักถึงผลประโยชน์ เช่น ต่อรองขอเข้าชั้นเรียนซ้ำ ๆ ขอเลิกเรียนเร็ว ๆ หรือขอเล่นนาน ๆ เป็นต้น

จากสภาพดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ความมีน้ำใจมีความสำคัญต่อสังคมไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียน ซึ่งเป็นเยาวชนของชาติ และจะเป็นกำลังสำคัญของสังคมในอนาคต ถ้าขาดความมีน้ำใจก็จะเป็นบุคคลที่ขาดคุณค่าต่อสังคม ขาดความจริงใจและจะเป็นผู้ที่กำลังเดินไปสู่เส้นทางของความล้มเหลวและความปราชัยในที่สุด ดังนั้นควรจะต้องศึกษาหาวิธีที่จะสร้างความมีน้ำใจให้เกิดขึ้นกับเยาวชนให้ได้

สำหรับวิธีที่สามารถพัฒนาความมีน้ำใจนั้น มีหลายวิธี เช่น กลุ่มสัมพันธ์ (ทิสนา แชนมณี และ เยาวพา เตชะคุปต์. 2522) กิจกรรมกลุ่ม (คมเพชร จิตรสุกุล. 2522) การเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกไว (เอชนีย์ จิตรวิทยานนท์. 2537 ; อ้างอิงมาจาก Good. 1973 : 619) สำหรับวิธีการหนึ่งซึ่งผู้วิจัยคาดว่าสามารถจะนำมาพัฒนาความมีน้ำใจของนักเรียนได้ คือ กิจกรรมกลุ่ม

แสดรง (นิตยา เขียงทอง. 2526 : 4 ; อ้างอิงมาจาก Strang. 1957 : unpagged) และ เยาวพา เตชะคุปต์ (2517 : 228) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถสนองความต้องการพื้นฐานด้านจิตใจของบุคคล และช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านทักษะ ได้แก่ ทักษะทางสังคม อันได้แก่ การอยู่ร่วมกัน การแบ่งปันกัน ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ การเคารพสิทธิของผู้อื่น การเข้าใจสภาพสังคม ทักษะในการให้ความรู้ ทักษะในการทำงานกลุ่ม ทักษะทางปัญญา และ ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์

ส่วน คมเพชร จิตรสุกุล (2522 : 14) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มว่า หมายถึงการนำเอาประสบการณ์มาวางแผนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคนและการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยส่วนรวม มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม โดยวิธีการดังกล่าวนี้ ประสบการณ์ในกลุ่มจะทำให้เกิดการพัฒนาในตัวบุคคลทุกคน นอกจากนี้ ศุภวดี บุญวงศ์ (2527 : 2) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันวางแผน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม หรือสมาชิกต่อกลุ่ม หรือกลุ่มต่อสมาชิกซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์และพัฒนาบุคลิกภาพที่

เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกตลอดทั้งกลุ่มด้วย

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำกิจกรรมกลุ่มมาใช้ในการพัฒนาความมั่นใจ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบางชะโด เขตมโนบุรี กรุงเทพมหานคร

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบความมั่นใจของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. เพื่อเปรียบเทียบความมั่นใจของนักเรียน ก่อนและหลังการสอนแบบปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบความมั่นใจของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มกับนักเรียน

ที่ได้รับการสอนแบบปกติ

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีการพัฒนาความมั่นใจมากขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. นักเรียนมีการพัฒนาความมั่นใจมากขึ้น หลังจากได้รับการสอนแบบปกติ
3. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีการพัฒนาความมั่นใจมากกว่านักเรียนที่ได้รับการ

การสอนแบบปกติ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อครูอาจารย์ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน
ในการนำกิจกรรมกลุ่มไปใช้พัฒนาความมั่นใจของนักเรียนระดับประถมศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน
บ้านบางชะโด เขตมโนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 24 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน
บ้านบางชะโด เขตมโนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีคะแนนความมั่นใจต่ำ จำนวน 24 คน ที่ได้มา

จากการลุ่มอย่างง่ายจากประชากร แล้วลุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม
กลุ่มละ 12 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ วิธีพัฒนาความมีน้ำใจ แบ่งเป็น 2 วิธี

3.1.1 กิจกรรมกลุ่ม

3.1.2 การสอนแบบปกติ

3.2 ตัวแปรตาม คือ ความมีน้ำใจ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง วิธีการที่ผู้วิจัยจัดประสบการณ์ให้แก่นักเรียน เพื่อให้
นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม เรียนรู้ที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน ให้ความร่วมมือใน
การวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เป็นปัญหาของสมาชิก ตลอดทั้งมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของสมาชิก
ในกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้เด็กเรียนมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ส่วนเทคนิค
ที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมกลุ่มนี้ ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ การเล่นเกม กรณีตัวอย่าง
สถานการณ์จำลอง โดยมีลำดับขั้นดังนี้

1.1 ขั้นนำ ได้แก่ การสนทนานำเข้าสู่เรื่อง

1.2 ขั้นตอนการ ได้แก่ การชี้แจงกฎเกณฑ์ กติกา วิธีปฏิบัติกิจกรรม การมี
ปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ การวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เป็นปัญหา และการ
มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของสมาชิกในกลุ่ม

1.3 ขั้นสรุป ได้แก่ การให้นักเรียนอภิปราย แสดงความคิดเห็นและสรุปถึง
ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

วิธีนี้ใช้กับกลุ่มทดลอง

2. การสอนแบบปกติ หมายถึง วิธีการสอนที่ผู้วิจัยใช้การบรรยายประกอบการใช้สื่อ
การสอน การซักถามนักเรียน การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามและสรุป โดยมีเนื้อหาเกี่ยว
กับความมีน้ำใจ และมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นนำ ผู้วิจัยและนักเรียนสนทนากันเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน

2.2 ขั้นสอน

2.2.1 ผู้วิจัยบรรยายประกอบการใช้สื่อการสอนซึ่งได้แก่ ภาพประกอบ
แผนประโยค บัตรคำ

2.2.2 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

2.3 ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดเห็นที่ได้จากเรื่องที่ผู้วิจัยบรรยายให้ฟัง
และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

วิธีนี้ใช้กับกลุ่มควบคุม

3. ความมีน้ำใจ หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงความเอื้อเฟื้อและ
ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและเหมาะสม ในที่นี้ผู้วิจัยแบ่งความมีน้ำใจเป็น 3 ด้าน
คือ ด้านการไม่เห็นแก่ตัว ด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 การไม่เห็นแก่ตัว โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ได้แก่
ช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่เกี่ยงกันเก็บอุปกรณ์เข้าที่หลังจากใช้งานแล้ว ไม่แย่งกัน
เข้าแถวเมื่อจะไปซื้ออาหาร

3.2 การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น โดยช่วยในสิ่งที่ถูกต้องและกระทำตามความ
สามารถที่มีอยู่ ได้แก่ ช่วยอธิบายเนื้อหาวิชาที่เพื่อนไม่เข้าใจ ช่วยเพื่อนถือของยกของ ให้เพื่อน
ยืมอุปกรณ์การเรียน

3.3 ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยเอาใจเขามาใส่ใจเรา ได้แก่ ไม่หัวเราะเยาะ
เมื่อเพื่อนทำผิดพลาด ไม่ส่งเสียงดังรบกวนขณะเพื่อนอ่านหนังสือ ให้กำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อน
ไม่สบายใจ

ความมีน้ำใจวัดได้จากแหล่งเกิดความมีน้ำใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความมีน้ำใจ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบางกะโด เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยมี
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มและกิจกรรมกลุ่ม

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มและกิจกรรมกลุ่ม

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีน้ำใจ

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความมีน้ำใจ

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีน้ำใจ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มและกิจกรรมกลุ่ม

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มและกิจกรรมกลุ่ม

1.1.1 ความหมายของกลุ่ม

คำว่า "กลุ่ม" (Group) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ในทางจิตวิทยาและ
จิตวิทยาสังคม ดังนี้

เดวิส (ศรีไกร รุ่งรอด. 2533 : 10 ; อ้างอิงมาจาก Davis.
1962 : 405) กล่าวว่า กลุ่ม หมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีปฏิสัมพันธ์กัน โดยมี
เป้าหมายร่วมกันอย่างเห็นได้ชัด โดยทั่วไปกลุ่มมีความหมายนอกเหนือจากการที่คนเราอยู่
ร่วมกันอย่างธรรมดา

กัลลี (ชูศักดิ์ สิงห์อุดร. 2532 : 36 - 37 ; อ้างอิงมาจาก
Gulley. 1963 : 63) กล่าวว่า กลุ่ม มีความหมายลึกซึ้งกว่าการที่บุคคลมาอยู่ร่วมกัน

แต่กลุ่มจะต้อง ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน และวัตถุประสงค์นั้นต้องสนองตอบความต้องการของสมาชิกแต่ละคนด้วย
2. ผลของการทำงาน จะเกิดจากความร่วมมือของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม
3. มีการสื่อสารทางวาจา หรือมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง

วิธีหนึ่ง

สำหรับโลเชอร์ (Loeser. 1957 : 5 - 19) ได้กล่าวถึงลักษณะของกลุ่มดังนี้

1. สมาชิกภายในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน
2. มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน
3. ขนาดของกลุ่มจะมีความสัมพันธ์กับหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม
4. บรรยาการภายในกลุ่มจะอยู่ในลักษณะของการยอมรับ มีความพึงพอใจซึ่งกันและกัน

5. สมาชิกจะได้ใช้ความสามารถ ในแนวทางที่เหมาะสมของตนเอง

ทองเวียน อมรัชกุล (2520 : 4) ได้ให้ความหมายของ กลุ่ม ไว้ว่า กลุ่ม คือ การที่เอากบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปรวมกันอยู่ก็ถือเป็นกลุ่มได้ ถ้าสมาชิกนั้นมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบที่จะกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายของกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ จำเนียร ช่างโชติและคนอื่น ๆ (2521 : 4-6) ที่ได้ให้ความหมายของกลุ่มว่า

1. กลุ่มจะต้องเกิดจากบุคคลอย่างน้อยที่สุด 2 คนมาประกอบกัน
2. กลุ่มจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กันหมายความว่า ทั้งกลุ่มและบุคคลจะแยกกันไม่ได้จะต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีปฏิริยาโต้ตอบกันทั้งด้านความคิด กิริยาท่าทาง การกระทำหรือคำพูด

3. มีความสนใจร่วมกัน เพื่อสมาชิกจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน
4. มีแบบแผนต่อกัน เพื่อให้กลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมาย จึงต้องมีการกำหนด

หน้าที่แบ่งความรับผิดชอบ และระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นแนวทางให้สมาชิกปฏิบัติ

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527 : 263) กล่าวว่า กลุ่มหมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาอยู่ร่วมกันในสังคม โดยมีลักษณะสำคัญต่าง ๆ ร่วมกัน หรือมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้

1. มีการรับรู้ร่วมกันในสังคม
2. มีแรงจูงใจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน
3. มีเป้าหมายอย่างเดียวกันหรือมีเป้าหมายร่วมกัน
4. มีค่านิยมและปทัสถานของกลุ่มที่จะควบคุมและกำหนดพฤติกรรมของ

สมาชิกในกลุ่มให้เป็นระเบียบ

5. มีการเกี่ยวข้องปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม
6. มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน
7. มีการสื่อสารกันทั้งภาษาพูดและภาษาท่าทาง

ส่วนศุภวดี บุญวงศ์ (2527 : 6) ได้ให้ความหมายของกลุ่มไว้ว่า

1. จะต้องประกอบด้วยสมาชิกตั้งแต่สองคนขึ้นไป
2. สมาชิกภายในกลุ่มจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กัน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

และมีความสัมพันธ์กันทางด้านจิตใจ

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก จะมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน
4. กลุ่มสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิก

จากคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า กลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาอยู่ร่วมกันในสังคม มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน

1.1.2 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม

โอลเซน (Ohlsen. 1970 : 6-7) ได้สรุปความหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้สองประการคือ

1. กิจกรรมกลุ่มที่ผู้นำเป็นผู้ให้ข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ แก่สมาชิกหรือผู้นำอภิปรายเพื่อที่สมาชิกได้บรรลุถึงความมุ่งหมายต่าง ๆ ของกลุ่ม โดยปกติผู้นำในกลุ่มชนิดนี้ จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพหรือสังคมและส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มนำข้อมูลเหล่านั้น มาอภิปรายเพื่อประโยชน์สำหรับตน เช่น การประชุมพิเศษ การปัจฉิมพิเศษหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชั่วโมง เป็นต้น ในการทำกิจกรรมกลุ่มแบบนี้ ครูจะเป็นผู้ดำเนินการวางแผนงาน กลุ่มให้สมาชิก

2. กิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ ที่สมาชิกเป็นผู้ดำเนินการ คือ นักเรียนได้วางแผนร่วมกันจัดขึ้นเอง เช่น กลุ่มอภิปรายในเรื่องต่าง ๆ ที่นักเรียนสนใจ หรือ กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น

บาร์เดน (พวงแก้ว เนตรโภาวรักษ์. 2533 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Barden. 1955 : 24) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งกำหนด พฤติกรรมและทัศนคติของสมาชิกแต่ละคนและของกลุ่มโดยส่วนรวม องค์ประกอบเหล่านั้นประกอบ ด้วยปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิกในกลุ่มและข้อผูกพันที่มีร่วมกัน

ทองเวียน อมรัชกุล (2521 : 4 - 5) กล่าวว่า ปัจจุบันเรื่องราวของกลุ่มได้รับความสนใจ จากบุคคลในวงการต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ได้มีผู้นำเอาพลังกลุ่มเป็น เครื่องมือในการทำงาน และดำเนินการต่าง ๆ ในรูปแบบที่แตกต่างออกไป เช่น นำไปใช้ในการ ศึกษาพัฒนาบุคคล การพัฒนาองค์การ การพัฒนาชุมชน การพัฒนากลุ่มทางธุรกิจ และกลุ่ม ทางการเมือง เป็นต้น โดยมีองค์ประกอบและกระบวนการที่ไม่เหมือนกัน พร้อมทั้งเรียกชื่อ ต่าง ๆ กันออกไป เช่น กลุ่มเผชิญหน้า (Encounter Group) กลุ่มฝึกอบรม (Training Group) และกลุ่มรับความรู้สึก (Sensitivity Group) และเพื่อหลีกเลี่ยงความสับสนและ วุ่นวาย ในเรื่องความหมายของชื่อกลุ่ม จึงได้มีการเสนอให้ใช้คำว่า "กิจกรรมกลุ่ม" (Group Work) ขึ้น เพื่อให้มีความหมายครอบคลุมกลุ่มต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการแนะแนวและการบริหาร

ทิสนา แชนมณี (2522 : 20) ได้ให้ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์ไว้ว่า เป็นวิทยาการที่ว่าด้วยเรื่องความสัมพันธ์ของคนในกลุ่ม และกระบวนการกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งครอบคลุมถึงองค์ประกอบที่สำคัญต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมมนุษย์ การแก้ปัญหา การตัดสินใจ

ตลอดจนการพัฒนาตนเอง

วินิจ เกตุขำ และคมเพชร จิตรสุภกุล (2522 : 14) กล่าวว่า กระบวนการกลุ่ม หมายถึง ที่รวมแห่งประสบการณ์ของบุคคลหลายฝ่ายที่มาพบปะสังสรรค์กัน ด้วยความรู้สึกร่วมกันในด้านความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เรียกว่า เกิดการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ซึ่งจะช่วยให้ค้นพบวิธีแก้ปัญหานั้นๆ ร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน

คมเพชร จิตรสุภกุล (2522 : 14) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การนำเอาประสบการณ์มาวางแผนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ ในสมาชิกแต่ละคน และการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยส่วนรวม การปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม โดยวิธีดังกล่าวนี้ ประสบการณ์ในกลุ่มจะทำให้เกิดการพัฒนาในตัวบุคคลทุกคน

ศุภวดี บุญวงศ์ (2527 : 2) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การร่วมกันวางแผน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกต่อสมาชิก ภายในกลุ่ม หรือสมาชิกต่อกลุ่ม หรือกลุ่มต่อสมาชิก โดยมีผู้นำกลุ่มซึ่งได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกได้พัฒนาบุคลิกภาพที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานกลุ่ม ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานกลุ่มและประสบผลสำเร็จในการทำงาน ครั้งนั้นด้วย

ประนอม เดชชัย (2531 : 100 - 101) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการโดยกลุ่ม ทำเป็นกลุ่ม กิจกรรมประเภทนี้จะช่วยฝึก ประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เรียนให้พัฒนาขึ้น เช่น ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกทักษะทางสังคม ฝึกให้ผู้เรียนยอมรับมติของกลุ่ม เพื่อพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยของผู้เรียน

X จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การกระทำ สิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกันของบุคคล โดยนำประสบการณ์ของแต่ละคนมาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อ วางแผนการทำงานหรือแก้ปัญหาร่วมกัน แล้วทำให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาในตัวสมาชิก ทุกคนในกลุ่ม

1.1.3 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม

แทรกซ์เลอร์ และนอร์ท (พวงแก้ว เนตรโสภารักษ์. 2533 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Traxler and North. 1987 : 320) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้การศึกษามีความหมายกับบุคคลที่ยัง ไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อม
 2. เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากประสบการณ์ที่ได้รับได้แก่ การจัดกิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการศึกษาเล่าเรียน
 3. เพื่อเป็นรากฐานในการนำไปสู่การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล
 4. เพื่อการปรับตัว การนำนวัตกรรม ความเจริญของงานของบุคคลและกลุ่ม
- เบนเนต (Bennet. 1963 : 5 - 9) ได้สรุปจุดมุ่งหมายโดยทั่วไปของกิจกรรมกลุ่ม ในการแนะแนวดังนี้

1. กิจกรรมกลุ่มได้เปิดโอกาสให้สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ทางด้านการศึกษาอาชีพ สังคม และส่วนตัว จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เช่น
 - 1.1 การประชุมนิเทศนักเรียนที่เข้าใหม่ เพื่อให้เขาได้รับประโยชน์จากโรงเรียนมากที่สุด
 - 1.2 การได้มีโอกาสศึกษาถึงปัญหา เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นกลุ่ม และช่วยให้ได้รับประสบการณ์กลุ่มในชีวิตที่โรงเรียนของเขา อันจะช่วยให้พฤติกรรมของบุคคลและกลุ่มเป็นไปในแนวทางที่สังคมยอมรับ
 - 1.3 การศึกษากลุ่ม ถึงเรื่องปัญหาของการเจริญเติบโต เพื่อรู้จักปรับตัวให้สัมพันธ์กับวัยอย่างมีเหตุผล
 - 1.4 การศึกษากลุ่ม เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อตนเอง ทัศนคติความสนใจ ความสามารถ บุคลิกภาพลักษณะเด่นของตนเอง และการปรับตัวทางสังคมและส่วนตัว
 - 1.5 การศึกษากลุ่มเพื่อหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ที่จะส่งเสริมการเรียนรู้
 - 1.6 การศึกษากลุ่มถึงเรื่องชีวิตการทำงาน และการปรับตัวต่ออาชีพ

ความก้าวหน้าทางด้านอาชีพ

- 1.7 ช่วยกลุ่มให้เรียนรู้ที่จะสร้าง โครงการ และวางแผนอาชีพ
ในระยะยาวที่เหมาะสม
- 1.8 ช่วยกลุ่มให้เรียนรู้ที่จะสร้าง โครงการ และวางแผนการศึกษา
ในระยะยาวที่เหมาะสม

1.9 ช่วยพัฒนามาตรฐานค่านิยมของบุคคลอื่นจะช่วยให้ เขาสามารถ
เลือกประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ของชีวิตและพัฒนาปรัชญาของตนเอง ได้

2. กิจกรรมของกลุ่มก่อให้เกิดผลทางการนำบัตรรักษา จากการที่ได้
ปลดปล่อยความตึงเครียดทางอารมณ์ได้มีความเข้าใจ และได้ข้อคิดจากปัญหาดังต่าง ๆ ของบุคคล
มากขึ้น ทั้งศึกษาปัญหาของบุคคลที่คล้ายคลึงกันในบรรยากาศที่อ่อนโยน และนำมาแก้ไข ปรับปรุง
บุคลิภาพและวิถีทางชีวิต กิจกรรมกลุ่มเปิด โอกาสให้บุคคล ได้วินิจฉัยตนเองและผู้อื่น

3. กิจกรรมกลุ่มช่วยให้บุคคลบรรลุจุดมุ่งหมายของการแนะแนวอย่างมี
ประสิทธิภาพ

4. กิจกรรมกลุ่มช่วยให้การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลมีประสิทธิภาพ
มากขึ้น เพราะกลุ่มช่วยให้เข้าใจภูมิหลัง และลักษณะทั่วไปของปัญหาดังต่าง ๆ

บัททอน (Buttton. 1974 : 1-2) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นสิ่งที่
จัดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยส่งเสริมให้มนุษย์ได้เติบโตและพัฒนา โดยเฉพาะทักษะด้านสังคม
และด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ดังนั้นการจัดกิจกรรมกลุ่มจึงเปิดโอกาสให้มนุษย์ได้เรียนรู้
เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ
เช่น การสวมบทบาท ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจะพยายามช่วยกลุ่มและช่วยบุคคลแต่ละคนเพื่อ
ทำงานไปสู่จุดมุ่งหมาย

วินิจ เกตุขำ และคมเพชร จิตรสุกุล (2522 : 170-172)

ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มว่า เพื่อนำมาพัฒนาบุคคลโดยอาศัยผู้จัดกิจกรรมกลุ่มที่มี
ความสามารถ ตลอดจนรู้กระบวนการของการจัดกิจกรรมกลุ่มเป็นอย่างดี สาเหตุที่เราใช้
กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาบุคคลนั้นก็เพราะการเรียนรู้ โดยการทำกิจกรรมต่าง ๆ จะทำให้บุคคล

ได้รับประสบการณ์ตรง นอกจากจะได้ปฏิบัติแล้วยังเกิดความรู้สึกต่าง ๆ ขึ้นด้วย ผลจากการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มจะทำให้บุคคลซึ่งประทับใจมากกว่าการที่จะสอนบุคคลให้มีการพัฒนาตนเอง โดยใช้เวลาเพียงอย่างเดียว จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มอาจจะแบ่งได้ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเอง การได้มีโอกาสมีปฏิสัมพันธ์ หรืออยู่ร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม จะมีส่วนช่วยให้บุคคลรู้จักและเข้าใจตนเองได้ดีขึ้น เช่น รู้ความสามารถบางประการของตน รู้จักข้อบกพร่องบางอย่าง ทั้งนี้เพราะกลุ่มจะมีปฏิกิริยาให้เห็นข้อเท็จจริงได้
2. เพื่อให้เกิดความเข้าใจบุคคลอื่น เมื่อสมาชิกในกลุ่มได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ย่อมจะทำให้เกิดการเรียนรู้และรู้จักซึ่งกันและกันดีขึ้น
3. เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันกับบุคคลอื่นได้ดีขึ้น
4. เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านใดแก่สมาชิก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายว่าต้องการจะให้เกิดการเรียนรู้ไปในด้านใด ก็จัดให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายนั้น

ประนอม เดชชัย (2531 : 101 - 102) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ คือ ความเข้าใจตนเอง และเข้าใจบุคคลอื่นภายในกลุ่ม ซึ่งจะทำให้บุคคลปรับตัวเองเข้ากับบุคคลในกลุ่มได้ เกิดการเรียนรู้เรื่องของตนได้ดีขึ้น เช่น รู้ข้อบกพร่องของตนเอง หรือรู้ว่าตนเป็นอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลในกลุ่ม เกิดความเข้าใจบุคคลอื่นในกลุ่ม โดยที่สมาชิกในกลุ่มได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ และรู้จักซึ่งกันและกันได้ดี ทราบข้อดีและข้อเสีย ข้อบกพร่องทั้งของตนเองและคนอื่น อันจะเป็นแนวทางให้เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน คิดช่วยเหลือกัน ตลอดจนการปรับตัวเข้าหากันด้วย
2. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการการทำงานหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน ประสบการณ์ที่จัดในกิจกรรมกลุ่ม จะช่วยให้สมาชิกได้เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน เพราะไม่มีมนุษย์คนใด อยู่คนเดียวได้โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ฉะนั้น การฝึกกิจกรรมกลุ่มในการเรียนการสอน จะช่วยฝึกให้บุคคลเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน และร่วมมือกันแก้ปัญหา
3. เพื่อให้ผู้เรียนฝึกความรู้สึกทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมในระหว่าง

ร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น ฝึกความรู้สึกรอคอย ฝึกการยอมรับความคิดเห็นของส่วนรวม เป็นต้น
 สิ่งที่ได้มาจากกิจกรรมกลุ่มเหล่านี้จะไปช่วยพัฒนาบุคคลและสังคมต่อไป

K จากจุดมุ่งหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม มีจุดมุ่งหมายเพื่อ
 ให้บุคคลมีโอกาสร่วมปรับปรุงแก้ไขพัฒนาคุณภาพ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและความคิดเห็นต่าง ๆ
 ตลอดจนสามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น ซึ่งจะทำให้สามารถปรับตัวอยู่ในสังคม
 ได้อย่างมีความสุข

1.1.4 ขนาดของกลุ่ม

สำหรับขนาดของกลุ่มนั้น มีผู้ให้ความคิดเห็นแตกต่างกันออกไป ดังนี้

ออตตาเวย์ (Ottaway. 1966 : 7) กล่าวว่า กลุ่มควรมีขนาดเล็ก
 เพราะจะช่วยให้สมาชิกมีโอกาสแสดงออกอย่างเป็นอิสระได้อย่างทั่วถึงกัน โดยสมาชิกไม่ต้อง
 ใช้เสียงดังมากนัก ทุกคนในกลุ่มก็จะได้ยินอย่างทั่วถึง ดังนั้นกลุ่มควรมีขนาดอย่างมากที่สุด 12 คน
 หรือถ้ามากกว่านั้น ก็ไม่ควรเกิน 15 คน ส่วนขนาดของกลุ่มที่มีขนาดเหมาะสมมากที่สุดนั้น ควรมี
 จำนวนสมาชิก 9-10 คน จึงจะทำให้การทำงานบังเกิดผลดีที่สุด

ชอร์ (Shaw. 1971 : 3) กล่าวว่า กลุ่มย่อยควรมีสมาชิก 10 คน
 เป็นอย่างมาก ถ้าจำนวนสมาชิก 30 คน ขึ้นไป ก็จะจัดเป็นกลุ่มใหญ่ แต่ก็อาจจะแบ่งเป็นกลุ่มย่อย
 ได้ และมีความเห็นว่า จำนวนสมาชิก มีใช้ปัญหาสำคัญ แต่องค์ประกอบอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์
 ของสมาชิก และ การร่วมมือในการทำงานของสมาชิกจะมีความสำคัญต่อการทำงานของกลุ่มมากกว่า

ทรม์ และมิลเลอร์ (Dieghton. 1971 : 225 ; citing Trump
 and Miller. n.d.) มีความเห็นว่าสมาชิกของกลุ่มควรมีประมาณ 12 - 15 คน กลุ่มไม่ควร
 เล็กกว่านี้ เพราะจะทำให้สิ้นเปลือง แต่ถ้าใหญ่กว่านี้ ก็ไม่เหมาะเพราะจะทำให้สมาชิกขาดโอกาส
 มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

บอร์แมน (สุวกิจ ศรีปัดดา. 2528 : 61 - 62 ; อ้างอิงมาจาก
 Borman. 1972 : 6) ได้ศึกษาพบว่า กลุ่มจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ควรจะประกอบ
 ด้วยสมาชิก 5 คน

จำเนียร ช่วงโชติ (2521 : 5) กล่าวไว้ในวงการการศึกษา ว่า นักจิตวิทยามักจะศึกษากลุ่มขนาดเล็ก ซึ่งมีสมาชิกไม่เกิน 15 คน เพราะจะทำให้สมาชิกของกลุ่มมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และในด้านการเรียนรู้ ก็จะมีการเรียนรู้ที่ได้ผลดีกว่ากลุ่มขนาดใหญ่

วัชร ฐะคำ (2523 : 87) กล่าวว่า กลุ่มที่จะมีประสิทธิภาพ ได้แก่ กลุ่มที่มีสมาชิกจำนวนตั้งแต่ 6-8 คน อาจจนโลมให้ได้ถึง 10 คน ถ้าจำเป็นเพราะว่าหากมีสมาชิกจำนวนมากเกินกำหนด กลุ่มจะแยกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ขึ้นมาเป็น 2 กลุ่มทันที

จากขนาดของกลุ่มดังกล่าว สรุปได้ว่า ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ควรเป็นกลุ่มที่มีขนาดเล็ก ตั้งแต่ 6 - 12 คน และมากที่สุดไม่ควรเกิน 15 คน เพราะถ้าจำนวนสมาชิกมากเกินไป จะมีผลเสียต่อความสัมพันธ์และความร่วมมือในการทำงานของสมาชิก

1.1.5 ประเภทของกลุ่ม

นิภา วิจิตรศิริ (2525 : 18 - 20) ได้แบ่งประเภทของกลุ่มไว้ ดังนี้

1. กลุ่มฝึกอบรม (T-Group or Training Group) กลุ่มชนิดนี้จะเน้นให้สมาชิกทุกคนได้มีโอกาสที่จะตระหนักถึงความรู้สึกที่เป็นอยู่ และการสร้างทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การสื่อสารในด้านความหมาย ซึ่งจะทำให้สมาชิกสามารถดำเนินบทบาทของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. กลุ่มฝึกอบรมความไวในการรับรู้ (Sensitivity Training Group) กลุ่มชนิดนี้เป็นการฝึกพัฒนาทักษะในการเรียนรู้และรับรู้สิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น เช่น การรับรู้ความรู้สึกนึกคิด เหตุผล ทั้งที่เป็นของตนเองและผู้อื่น เชื่อกันว่าการฝึกการรับรู้ จะเป็นเครื่องส่งเสริมให้บุคคลเกิดความเข้าใจในตนเอง ยอมรับตนเอง ปรับปรุงตนเอง รวมทั้งเข้าใจความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้อื่น
3. กลุ่มฝึกอบรมทักษะพื้นฐาน (BST-Group or Basic Skill Training Group) กลุ่มชนิดนี้บางครั้งเรียกว่า กลุ่มฝึกอบรมเพื่อนมนุษย์สัมพันธ์ (Training Human Relations Laboratory) เป็นการสร้างสมาชิกในกลุ่มให้มีทักษะเบื้องต้นในด้าน

มนุษย์สัมพันธ์ และสามารถพัฒนานำเอาทักษะนั้นไปใช้ได้

4. กลุ่มฝึกฝนทดลอง (Laboratory Training Group) กลุ่มชนิดนี้เป็นโครงการสำหรับสมาชิกที่อยู่ประจำ โดยมุ่งจะก่อให้เกิดประสบการณ์ เพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจ และทักษะของการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เพิ่มความสามารถในการวิเคราะห์พฤติกรรมของบุคคลและกลุ่ม

5. กลุ่มเผชิญหน้า (Encounter Group) กลุ่มชนิดนี้เป็นกลุ่มที่เน้นความจริงของงานส่วนบุคคล ช่วยให้บุคคลรู้จักตนเอง รู้จักสภาพความเป็นจริงของตนเอง อันจะช่วยให้เขาได้เกี่ยวข้องกับคนอื่นอย่างเปิดเผย และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

6. กลุ่มทนทาน (Marathon Group) กลุ่มชนิดนี้ มักจะมีการพบกันหลายช่วงเวลาติดต่อกันไปโดยใช้เวลามากกว่า 12 ชั่วโมงในแต่ละครั้ง จากการพบปะติดต่อกันหลาย ๆ ครั้งนี้ จะทำให้สมาชิกในกลุ่มได้ค้นพบและศึกษาความคิดของตนเองและผู้อื่น และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดำเนินตามแบบแผนในการปฏิสัมพันธ์กัน ความขัดแย้งมีอคติกัน มีความกลมเกลียวสามัคคีกัน

7. การให้คำปรึกษากลุ่ม (Group Counseling) เป็นการให้ความช่วยเหลือบุคคลที่ปกติให้มีการยอมรับปัญหาต่าง ๆ ของตนเอง และพยายามแก้ไขปัญหานั้นเสียก่อน ที่จะกลายเป็นปัญหารุนแรง นอกจากนี้ยังจะช่วยให้ผู้ที่มีปัญหาเรียนรู้ที่จะนำความคิดทั่วไปจากกลุ่ม มาประยุกต์เข้าไปในชีวิตประจำวันได้

8. กลุ่มจิตบำบัดรักษา (Group Psychotherapy) เป็นรูปหนึ่งของ การแก้ไข โดยการพบปะพูดคุยกันในกลุ่มเล็ก ๆ ระหว่างคนไข้และผู้ให้การบำบัดรักษาติดต่อกันไปเป็นระยะเวลายาวนาน โดยมีความมุ่งหมายที่จะให้สมาชิกในกลุ่ม เกิดการหยั่งเห็นและเข้าใจสาเหตุของการเกิดปัญหาทางสังคม อารมณ์และจิตใจ รวมทั้งมีความสามารถที่จะลดหรือแก้ปัญหาต่างกล่าวข้างต้นได้

9. กิจกรรมกลุ่ม (Group Work) เป็นการนำเอาประสบการณ์มาวางแผน และแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคน และการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยส่วนรวม ประสบการณ์ในกลุ่มจะทำให้เกิดพัฒนาการในตัวบุคคลทุกคน

และกลุ่มก็จะดำเนินไปด้วยความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย นอกจากนี้การทำกิจกรรมกลุ่มนั้น จะเกี่ยวข้องกับการรับรู้เรื่องความต้องการของบุคคลอื่น และทักษะในการแสดงออกถึงความเข้าใจดังกล่าวแล้ว ในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการจัดแต่ละครั้งด้วย

1.1.6 ลำดับชั้นของกระบวนการกลุ่ม

เยาเวา เดเซคูปต์ (2517 : 163 - 166) ได้แบ่งลำดับชั้น

การเรียนรู้ตามทฤษฎี กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ไว้เป็น 4 ระยะ คือ

1. ระยะการมีส่วนร่วม เป็นระยะที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมหรือคิดค้น แสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลจากการเรียนรู้จะเกิดจากตัวผู้เรียนโดยตรง การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการทำกิจกรรม จะเป็นการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน คือ

1.1 การมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย ได้แก่ การที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการค้นคว้าสืบสวนสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องแสดงออกทางกายและวาจา ในการสื่อความหมายกับผู้อื่น เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้

1.2 การมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจ คือ ความรู้สึกและอารมณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งที่กระทำนั้น ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจะนำไปสู่การเรียนรู้ แนวคิด และการเรียนรู้ในด้านเนื้อหาเป็นอย่างดี และช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาได้นานอีกด้วย

1.3 การมีส่วนร่วมทางด้านปัญญาหรือสมอง คือ การที่ผู้เรียนได้เห็นจริงหรือประจักษ์แจ้ง มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้และการสร้างแนวความคิดและเหตุผล ในการพิจารณาไตร่ตรองในการทำงาน การตัดสินใจ การวิเคราะห์ และสรุปสิ่งที่เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

1.4 การมีส่วนร่วมในทางสังคม คือ การมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น จะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ มีการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อ ซึ่งจะช่วยทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างกว้างขวางและเกิดผลดีอีกด้วย

2. ระยะวิเคราะห์ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ และเรียนรู้ทันทีหลังจากที่ลงมือกระทำกิจกรรม จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้กว้างขวาง สามารถ ประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม วิธีการเรียน ผลการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยผู้เรียน ให้รู้จักตนเองดีขึ้น

3. ระยะสรุปและประยุกต์หลักการ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะรวบรวมแนวคิด ที่ตนค้นพบ แนวความคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น และสรุปหลักการของตนเอง ซึ่งผู้เรียนสามารถนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้ได้ในอนาคต หรือประยุกต์ให้เข้ากับตนเองได้ การประยุกต์นั้นจะทำได้ 2 ลักษณะ คือ

3.1 การประยุกต์เพื่อปรับปรุงบุคลิภาพหรือการพัฒนาตนเองให้ เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่น ตลอดจนเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

3.2 การประยุกต์เพื่อใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ในอนาคตและเพื่อใช้ในการ ปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม ตลอดจนช่วยในการคิดค้นและประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ

4. ระยะประเมินผล โดยผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง และของกลุ่มจากการอภิปรายให้ข้อเสนอแนะและติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

นอกจากนี้ คมเพชร จิตรศุภกุล (2522 : 23 - 24) กล่าวถึงระยะ การพัฒนาของกลุ่ม (Developmental Phase of Group) ว่าการที่จะทำให้กลุ่มเป็นกลุ่มที่ สมบูรณ์นั้นกลุ่มจะต้องผ่านระยะต่าง ๆ 4 ระยะ คือ

1. ระยะที่บุคคลแต่ละคนมีการแข่งขันกัน และมีศูนย์กลางอยู่ที่ตนเอง
2. ระยะของความขัดแย้งและความคับข้องใจ
3. ระยะที่กลุ่มมีความสามัคคี
4. ระยะที่มีผลงานและยึดกลุ่มเป็นศูนย์กลาง

วัฒนา วิโรฒะวิทย์ (2530 : 252 - 253) กล่าวถึงลำดับขั้นของ การเรียนการสอนโดยวิธีการกลุ่มสัมพันธ์ ไว้ดังนี้

1. ขั้นลงมือปฏิบัติ (Participation) เป็นขั้นที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรม

2. **ขั้นค้นพบ (Discovery)** เมื่อนักเรียนได้มีส่วนร่วมโดยมีการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองแล้ว จะเกิดความรู้สึกและเกิดความเข้าใจตนเอง อันจะนำไปสู่การค้นพบสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง

3. **ขั้นวิเคราะห์ (Analysis)** ขั้นที่สำคัญที่สุดคือ การทำให้ผู้เรียนรู้ได้วิเคราะห์ถึงสิ่งที่ได้กระทำลงไป โดยครูจะตั้งคำถามว่า อะไร ทำไม และอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรวบรวมสิ่งต่าง ๆ ทั้งด้านความรู้และการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ให้รวมกันเป็นจุดเดียว

4. **ขั้นนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้กับตนเองและผู้อื่น (Application)** เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ก้าวหน้าไปอีกขั้นหนึ่ง คือ สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้กับตนเองและผู้อื่นได้

ส่วน เฉลิม วรวิทย์ และ สมคิด แก้วสนธิ (ประยอม เดชชัย.

2531 : 103 ; อ้างอิงมาจาก เฉลิม วรวิทย์ และสมคิด แก้วสนธิ. 2520 : ไม่มีเลขหน้า) ได้กล่าวถึง การดำเนินการของกลุ่มว่า ไม่ว่ากลุ่มจะเป็นลักษณะใดจะมีกระบวนการดำเนินงานเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นรวมกลุ่ม (Forming Stage)** เป็นขั้นแรกที่สมาชิกของกลุ่มมารวมกัน ถ้ายังไม่รู้จักกันดีพอ ทุกคนจะสงวนท่าที ไม่ค่อยแสดงออกในระยะนี้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องประสานงานให้สมาชิกในกลุ่มรู้จักและคุ้นเคยกันก่อน เช่น อาจมีการแนะนำตัว เป็นต้น

2. **ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายของกลุ่ม (Norming Stage)** เมื่อสมาชิกในกลุ่มรู้จักกันดีพอแล้ว กลุ่มจะเริ่มคิดถึงเป้าหมายของกลุ่มและภารกิจของกลุ่มที่ต้องรับผิดชอบ ในขั้นนี้ผู้สอนจะมีบทบาทร่วมกับผู้เรียนในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ที่สมาชิกของกลุ่มจะต้องทำงานร่วมกัน

3. **ขั้นระดมความคิด (Storming Stage)** เป็นขั้นที่บรรยากาศของการทำงานจริงจังมากขึ้น สมาชิกภายในกลุ่มพยายามกำหนดร่างกฎเกณฑ์และระเบียบของกลุ่ม ในขั้นนี้ผู้สอนอาจมีบทบาท 2 ประการ คือ ปลดปล่อยให้ผู้เรียนดำเนินการไปโดยลำพังหรือเข้าร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม

4. **ขั้นกระชับความสัมพันธ์ (Reforming Stage)** เป็นขั้นที่กลุ่มรู้จักคุ้นเคยและเข้าใจบทบาทของตนเป็นอย่างดี จึงทำให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปด้วยดี

5. **ขั้นสลายตัว (Disbanding Stage)** เป็นขั้นสุดท้ายที่สมาชิกของกลุ่มได้ร่วมมือกันดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายจนบรรลุเป้าหมายแล้ว ภารกิจของกลุ่มเริ่มลดลงไปด้วย ทำให้กลุ่มเริ่มสลายตัว ในขั้นนี้ผู้สอนจะมีบทบาททบทวนการดำเนินงานของกลุ่มที่ผ่านมาเพื่อทำการสรุปผลและเสนอแนะแนวทางในการนำไปใช้ หรือนำไปศึกษาค้นคว้าต่อไป

จากลำดับขั้นดังกล่าวสรุปได้ว่า ลำดับขั้นของกิจกรรมนั้นประกอบด้วย

ขั้นลงมือปฏิบัติ ขั้นค้นพบ ขั้นวิเคราะห์ และขั้นนำไปใช้ หรือ ประยุกต์ใช้กับตนเองและผู้อื่นตามลำดับ

1.1.7 คุณค่าของกิจกรรมกลุ่มและผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากกิจกรรมกลุ่ม

ศุภวดี บุญวงศ์ (2527 : 3, - 4) ได้กล่าวถึงคุณค่าของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. คุณค่าด้านการพัฒนา

1.1 กิจกรรมกลุ่มสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของนักเรียนได้ ซึ่งความต้องการเหล่านี้ ได้แก่ ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ ยกย่อง เคารพในศักดิ์ศรี และคุณค่าของตนเอง ต้องการความอบอุ่น มั่นคงและปลอดภัย ถ้าหากกิจกรรมกลุ่มมีประสิทธิภาพ ก็จะส่งผลให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าเขาประสบความสำเร็จ เคารพในคุณค่าของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองและให้ความร่วมมือในกิจกรรมกลุ่มอย่างเต็มที่

1.2 พัฒนาทางด้านสังคมและอารมณ์ของนักเรียน ช่วยให้เกิดความเห็นอกเห็นใจกัน เข้าใจยอมรับผู้อื่น เรียนรู้กระบวนการให้และรับซึ่งเป็นพื้นฐานความเข้าใจเบื้องต้นของการอยู่ร่วมกันในสังคม รู้จักวิธีควบคุมอารมณ์ของตน มีความอดทน มองโลกในแง่ดี มีน้ำใจเป็นนักกีฬา และสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้

1.3 พัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยม ทศนคติ และปทัสถานของสังคมจากการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความคาดหวังของกลุ่มที่มีต่อตนเอง

ทั้งพฤติกรรมและทัศนคติ เพื่อเป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีและเหมาะสมที่สุด
เกี่ยวกับการตั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของกลุ่ม ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมพิจารณาแสดง
ความคิดเห็นด้วย

1.4 พัฒนาค่านิยมเกี่ยวกับอาชีพ การที่นักเรียนมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้ทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพ มีการเตรียมการวางแผนเกี่ยวกับ
อาชีพของตนในอนาคต ได้เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคลด้านความสามารถ ความสนใจ
ฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกอาชีพที่แตกต่างกันของบุคคล

1.5 พัฒนาความสามารถและทักษะต่าง ๆ ซึ่งนักเรียนได้ใช้และ
ฝึกความสามารถตลอดจนทักษะต่าง ๆ อย่างเต็มที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น การพูด
ในที่สาธารณะ การอภิปรายกลุ่ม และการวางแผนงาน

2. คุณค่าด้านการวิจัย ผู้นำกิจกรรมสามารถสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ
ของนักเรียนขณะที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ทำให้นักเรียนเข้าใจได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทราบถึงพฤติกรรม
ที่เป็นอุปสรรคในการเข้าร่วมกลุ่ม เพื่อจะได้หาวิธีปรับปรุงแก้ไขและให้ความช่วยเหลือต่อไป
สำหรับนักเรียนเองก็ได้มีโอกาสศึกษาตนเองจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ทำให้ทราบขอบเขต
ความสามารถของตนเพื่อจะได้เข้าใจและยอมรับตนเองอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น

3. คุณค่าด้านการนำบัด การจัดกิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีนำบัดอย่างหนึ่ง
เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาเป็นกรณีพิเศษและต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดติด
ตัวอย่างนักเรียนที่มีปัญหาด้านอารมณ์ ก็เข้าร่วมกิจกรรมค่ายพักแรมภาคฤดูร้อน มีโอกาสทำงาน
ร่วมกับผู้อื่น เผชิญหน้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้เขาเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่นเพิ่มขึ้น
และปรับปรุงลักษณะนิสัยของตนเสียใหม่

4. คุณค่าต่อสถานศึกษาและชุมชน เมื่อนักเรียนพัฒนาด้านต่าง ๆ จาก
การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ย่อมส่งผลให้การทำงานกลุ่มในสถานศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ลด
ปัญหาต่าง ๆ ได้มาก นักเรียนก็จะเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสถานศึกษา และนั่นคือย่อมเป็น
สมาชิกที่ดีของชุมชนด้วย

โรเจอร์ (Rogers. 1970 : 121 - 122) ได้กล่าวถึงผลการศึกษาวิจัยของ กิบบ์ (Gibb) ที่พบว่า การเข้าร่วมกลุ่มจะให้ผลส่งเสริมทางด้านจิตวิทยา กล่าวคือ จะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการรับรู้ทางความรู้สึก มีการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น ตลอดจนเปิดเผยความรู้สึก มีความจริงใจและเป็นไปอย่างธรรมชาติ มีการเปลี่ยนแปลงทางความสามารถในการควบคุมความรู้สึกต่าง ๆ ของตนเอง มีการแสดงพฤติกรรมที่ตรงกับความรู้สึกของตน มีแนวทางในการสร้างแรงจูงใจ หมายถึง การเข้าใจตนเอง การรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น หมายความว่า บุคคลยอมรับตนเอง พัฒนาในเรื่องคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเองและมีความมั่นคงยิ่งขึ้น ในด้านทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น ได้แก่ การให้อ่านใจน้อยลง มีการยอมรับผู้อื่นมากขึ้น ลดการสั่งสอนและควบคุมผู้อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น และมีความรู้สึกพึ่งพากันและกัน เชื่อในความสามารถของบุคคล มีการแก้ปัญหาโดยการทำงานเป็นกลุ่ม และเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม

พัชนี วรกวิน (2522 : 149 - 150) ได้กล่าวถึงผลของการจัดกลุ่มหรือกิจกรรมกลุ่มไว้หลายด้าน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของกิบบ์ (Gibb) คือผลในด้านทัศนคติต่อตนเอง การได้เข้าร่วมกลุ่มนั้นเป็นการแสดงถึงการยอมรับของกลุ่ม ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความอบอุ่นใจ และรู้สึกว่าตนเองนั้นมีค่า ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และในการเข้าร่วมกลุ่มนั้นจะต้องมีสัมพันธภาพซึ่งกันและกัน มีการกระทำร่วมกัน ซึ่งเป็นโอกาสให้ได้ทำความเข้าใจตนเอง และสมาชิกอีกภายในกลุ่ม พยายามแก้ไขข้อบกพร่องของตน ทำให้มีภาพแห่งตนดีขึ้นและยังมีผลต่อทัศนคติต่อผู้อื่น ยอมรับเหตุผล ความคิดเห็น เคารพสิทธิและหน้าที่ซึ่งกันและกัน ซึ่งจะมีผลต่อการให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม หากได้รับการยอมรับจากสมาชิก รู้สึกว่าสมาชิกในกลุ่มหวังดีต่อตน สมาชิกแต่ละคนมีทัศนคติที่ดีต่อกันก็จะเกิดความสามัคคีกันขึ้น และเมื่อลงมือทำงานก็จะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

พรพนิต วาณิชการ (2528 : 87) กล่าวว่า กระบวนการกลุ่มที่ดำเนินไปตามหลักการจะสามารถสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งได้แก่ ความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย และความรู้สึกที่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความต้องการเหล่านี้เมื่อได้รับการตอบสนองก็จะส่งเสริมให้บุคคลในกลุ่มสามารถรู้จักตนเองและยอมรับตนเอง อันเป็นแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนาตนเอง

ในด้านต่าง ๆ ต่อไป

วิไลวรรณ สันถะโกมล (สาส์ จบศรี. 2531 : 15-16 ; อ้างอิงมาจาก วิไลวรรณ สันถะโกมล. 2522 : 20) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มยังช่วยฝึกทักษะที่จำเป็นหลาย ๆ ด้านให้สมาชิก ดังนี้คือ

1. ทักษะทางสังคม (Social Skill) เป็นทักษะที่ช่วยให้อยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น เช่น ทักษะการเป็นผู้ให้และผู้รับ การควบคุมตนเอง การยอมรับความสามารถของตนเองและผู้อื่น
2. ทักษะในการศึกษาค้นคว้า (Study Skill) เป็นทักษะที่เน้นการค้นคว้าหาความรู้ เช่น ทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูล การพูด การฟัง การรายงาน ฯลฯ
3. ทักษะทางปัญญา (Intellectual Skill) เป็นทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การวิพากษ์วิจารณ์ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีเหตุผล
4. ทักษะในการทำงานกลุ่ม (Group Work Skill) เป็นทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น ทักษะในการวางแผนงาน การเป็นผู้นำแสดงความคิดเห็น ด้วยการอภิปราย การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

นอกจากสมาชิกของกลุ่มจะได้รับผลประโยชน์โดยตรงดังกล่าวมาแล้ว พนม ลัมอารีย์ (ม.ป.ป. : 56 - 57) กล่าวถึงผลพลอยได้อื่น ๆ อันเกิดจากการรวมกลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มจัดเป็นสนามสำหรับทดสอบความสามารถของสมาชิก เช่น ในกรณีที่คนเก่งแต่ไม่มีโอกาสที่จะพูดที่ไหน ก็จะอาศัยกลุ่มเป็นที่ทดลอง หรือแสดงความสามารถให้คนอื่นเห็น
2. กลุ่มเป็นที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เจตคติ ความคิดเห็น ช่วยปรับปรุงเจตคติและนิสัยใจคอของสมาชิก และให้สมาชิกเป็นกำลังใจให้กันและกัน
3. กลุ่มร่วมเสริมสร้างควมมีวินัยให้แก่ตนเอง เมื่อสมาชิกเข้าร่วมกลุ่มจะต้องมีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกมีความอดทนด้วย

4. กลุ่มช่วยให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย ให้ความอบอุ่น ให้กำลังใจ ให้ความรัก และกลุ่มยังเป็นเครื่องบำรุงขวัญสมาชิก ด้วยการทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เป็นที่รักและได้รับการยกย่องจากกลุ่ม จะช่วยให้สมาชิกมีความเข้าใจตนเองดีขึ้น เกิดความรู้สึกปลอดภัย เชื่อมมั่นในตนเอง

จากคุณค่าและประโยชน์ดังกล่าว สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มนั้นมีคุณค่าและมีประโยชน์กับสมาชิกโดยตรง คือ ทำให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของนักเรียน ทำให้เข้าใจตนเองและผู้อื่น เกิดความสามารถและมีทักษะด้านต่าง ๆ นอกจากนั้นการร่วมกิจกรรมกลุ่ม ยังได้รับผลพลอยได้อื่น ๆ อีก ได้แก่ ทำให้เกิดความกล้า ความมีวินัย ความอดทน ความอบอุ่น และเกิดความเชื่อมั่น เป็นต้น

1.1.8 กิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

ทศนา ขมมณี (2536 : 27 - 28) ได้เสนอการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนที่สอดคล้องกับทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ไว้หลายวิธี

1. เกม (Game) คือ การที่ผู้เรียนลงเล่นด้วยตนเองภายใต้ข้อตกลง หรือกติกาบางอย่างที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และผู้เรียนจะเกิดความสนุกสนานในการเรียนด้วย

2. บทบาทสมมติ (Role - Playing) วิธีการนี้มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติเช่นเดียวกับเกม แต่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่น แล้วให้นักเรียนสวมบทบาทนั้นแล้วแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ และความรู้สึกนึกคิดของตนเป็นหลัก วิธีการนี้มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษา วิเคราะห์ถึงความรู้สึก และพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้งและยังช่วยส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าสนใจและน่าติดตามอีกด้วย

3. กรณีตัวอย่าง (Case) คือ การนำกรณี หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง ๆ นำมาดัดแปลงและใช้เป็นตัวอย่างในการให้ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์ และอภิปรายกันเพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝนหาทางแก้ไขปัญหานั้น การอภิปรายช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยน

ข้อมูลซึ่งกันและกัน และนำเอากรณีต่าง ๆ ซึ่งคล้ายคลึงกับชีวิตจริงมาใช้ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงความเป็นจริงและมีความหมายกับผู้เรียนมากขึ้น

4. สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือ การจำลองสถานการณ์จริงหรือสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงแล้วให้ผู้เรียนลงไปในสถานการณ์นั้นและมีปฏิริยาตอบโต้กัน วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนจะไม่กล้าแสดงออกเพราะจะเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับจนเกินไป

5. ละคร (Acting or Dramatization) คือ การที่ผู้เรียนได้ทดลองแสดงบทบาทตามบทบาทที่เขียนหรือกำหนดไว้ให้ โดยผู้แสดงจะต้องพยายามแสดงบทบาทที่กำหนดไว้โดยไม่เอาบุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปเกี่ยวข้อง วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ที่จะเข้าใจความรู้สึก เหตุผลและพฤติกรรมของผู้อื่น ทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจกัน นอกจากนี้ การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงละครร่วมกัน จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบในการเรียนรู้ร่วมกัน และได้ฝึกการทำงานร่วมกัน

6. กลุ่มย่อย (Small Group) เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงออก และช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น

วันชัย เหมะผดุงกุล (2535 : 29) กล่าวว่า เกม เป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าแก่เด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นกิจกรรมที่เด็กพอใจมาก ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำกิจกรรม ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ทำให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างรวดเร็วอีกทั้งยังช่วยผ่อนคลายความเครียด ในการเล่นทำให้เด็กสนใจและไม่เบื่อ

โคลัมบัส (Kolumbus. 1979 : 141-149) ได้แบ่งเกมออกเป็น 6 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. เกมฝึกกระทำ คือการที่ให้เด็กนำของเล่นต่าง ๆ มาเล่นอย่างมีกฎเกณฑ์หรือกติกา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กได้พัฒนาประสาทสัมผัสระหว่างการใช้กล้ามเนื้อและสายตา

2. เกมการศึกษา คือ เกมที่พัฒนาความคิดของเด็ก โดยต้องคิดหาเหตุผลจากการเล่นเกม

3. เกมฝึกทักษะทางร่างกาย หรือเกมพลศึกษามีมากมายหลายชนิด
เช่น เกมผู้นำ เกมไล่จับ เป็นต้น
4. เกมการฝึกทักษะทางภาษา เป็นเกมที่อาศัยจินตนาการและใช้คำพูด
โดยไม่ต้องใช้วัสดุ เช่น เกมอะไรเอ่ย เป็นต้น
5. เกมทายบัตร เป็นเกมที่จะช่วยให้เด็กแยกความเหมือนความต่าง ฝึก
การจำ
6. เกมพิเศษ เช่น เกมหาสิ่งของ ซึ่งครูอาจจะจัดให้เด็กเป็นครั้งคราว

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

1.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

ริชาร์ดสัน และฮอลล์เวิร์ท (วาสนี ชูสงค์. 2525 : 29 ; อ้างอิงมาจาก Richardson and Hallworth. 1968 : 124) ได้ทดลองสอนเรื่องความภาษาอังกฤษ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองสอนโดยกระบวนการ
กลุ่มสัมพันธ์ กลุ่มควบคุมสอนโดยวิธีสอนแบบปกติ ผลปรากฏว่า กลุ่มทดลองมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน
และเรียนเนื้อหาได้มากกว่ากลุ่มควบคุม

เทราปป์ และไฟร์ค (Treppa and Friko. 1972 : 466 - 468)
ได้ศึกษาผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการรู้จัก และเข้าใจตนเอง ของสมาชิกจำนวน
11 คน ผลการศึกษาพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ทำให้สมาชิกในกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลง
ความเข้าใจในตนเองไปในทางที่ดีขึ้น ในด้านความสามารถในการควบคุมตนเอง คุณค่าของการ
มีชีวิตอยู่ การนับถือตนเอง การยอมรับตนเองและความเข้าใจในความเป็นมนุษย์ ความสามารถ
ในการสร้างมนุษย์สัมพันธ์และความคิดเกี่ยวกับตนในอนาคต

เล็กซ์ (Lex. 1973 : 6093 - A) ได้ศึกษาผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์
ที่มีต่อทัศนคติในการเรียนวิชากลุ่มสัมพันธ์ของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม
กลุ่มสัมพันธ์มีทัศนคติต่อการเรียนวิชากลุ่มสัมพันธ์ดีขึ้น มีความพอใจประสบการณ์ที่ได้รับ ยินดีที่ได้
เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และต้องการเรียนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์อีก

เวปป์ (บุษบงค์ รักเรียน. 2533 : 33 ; อ้างอิงมาจาก Webb. 1978 : 7248-A) ศึกษาเรื่องการเรียนเป็นรายบุคคลและกลุ่มย่อยโดยศึกษาจากผู้เรียนคณิตศาสตร์ ผลการศึกษารูปได้ว่า การเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถของนักเรียนและความสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่ม

1.2.2 งานวิจัยในประเทศ

บุญศรี จิงณาเจริญเลิศ (2530 : 48) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีคะแนนการปรับตัวกับเพื่อนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ เยาวมา กันทรวิษยากุล (2530 : 40) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนในห้องเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนป่าโมกษวิทยานามิ จังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนในห้องเรียนลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สาลี จมศรี (2531 : 48) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลองสิบสาม "ผิศจีราษฎร์บำรุง" จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีคะแนนความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วน นฤมล วรณกุล (2531 : 37 - 38) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหนังสืออ้างอิงของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชินีบูรณะ จังหวัดนครปฐม โดยใช้กิจกรรมกลุ่มกับสไลด์เทป ผลการศึกษพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม ที่สอนโดยใช้สไลด์เทป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ บุษบงค์ รักเรียน (2533 : 108 - 113) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ กรุงเทพมหานคร ที่เรียนด้วยวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และวิธีสอนตามคู่มือครู ผลการศึกษพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการกลุ่มสัมพันธ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ

พฤติกรรมผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์แตกต่างจากกลุ่มควบคุมที่เรียนวิชาสังคมศึกษาตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่าภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พวงแก้ว เนตรโสภารักษ์ (2533 : 69) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลานแหลม จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทำให้นักเรียนมีความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มสูงกว่านักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พรรษา แดงภักดี (2536 : 57) ได้ศึกษาเรื่องผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อคุณธรรมความมีน้ำใจนักกีฬา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน ซึ่งกลุ่มทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มและกลุ่มควบคุมให้ข้อเสนอแนะ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีคุณธรรมความมีน้ำใจเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นคุณธรรมความมีน้ำใจนักกีฬา ด้านการยอมรับกฎเกณฑ์กติกา และการเสียสละเพื่อส่วนรวมซึ่งแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีน้ำใจ

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความมีน้ำใจ

2.1.1 ความหมายของความมีน้ำใจ

ราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 435) ได้ให้ความหมายของคำว่า "น้ำใจ" ไว้ในหนังสือพจนานุกรม ว่าหมายถึง ใจจริง เช่น เห็นน้ำใจ นิสัยใจคอ น้ำใจพอ น้ำใจเม่น้ำใจซาย น้ำใจพอง

กระทรวงศึกษาธิการ (2527 : 274) ได้ระบุความหมายของ "น้ำใจ" ไว้ว่า ความมีน้ำใจ หมายถึง

1. จิตใจอันแท้จริง เช่น ฉันทเห็นเห็นน้ำใจของเขาวันนั้นแหละ

2. ความเอื้อเฟื้อ เช่น เขามีน้ำใจช่วยฉันเถิดของ

พระเทพวิมลโมลี (2528 : 42 - 44) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของ คุณธรรมด้านความเสียสละไว้ ดังนี้ ธรรมดาผู้ที่อยู่ในสังคมจะต้องรู้จักเป็นคนเสียสละในคราวที่ ควรเสียสละ จะต้องเป็นคนรู้จักสละให้ปันสิ่งของของตนแก่คนที่ควรปัน ซึ่งเป็นการแสดงน้ำใจ เพื่อผู้กมิตรไมตรีเพราะมีคำพังเพยว่า "บิรवारมาเพราะน้ำใจมี บิรवारหนีเพราะน้ำใจลด บิรवारหมดเพราะน้ำใจแห้ง"

พระเนตัจ ทัตตชีโว (2531 : 59-61) ได้ให้ความหมายของ ความมีน้ำใจในทางโลก และในทางธรรมไว้ ดังนี้

ในทางโลก ความมีน้ำใจ หมายถึง พยายามช่วยเหลือใคร่ช่วยไปเออะ อย่าหวงแรง ธรรมชาติของคนนั้นแปลกยิ่งออกแรงก็ยิ่งได้แรง ถ้าไม่อย่างนั้นแล้วนักกีฬาเขา จะวิ่งกันไปทำไม โสฬสที่บิรจาคไปย่อมทำให้เกิดโสฬสใหม่ขึ้นมาแทน และมีคุณภาพสูงกว่าเดิม ถ้าเราแล้งน้ำใจ หวงแรง กลัวเหนื่อย กลัวเหงื่อออก ระวังเออะ ถ้าเหงื่อไม่ออกแล้วมันจะ ตกใน วันดีคืนดีก็จะทะลักออกมาเอง แต่ออกมาทางตากลายเป็นน้ำตา เพราะเหตุว่าถึงคราวที่ เราต้องการความช่วยเหลือจากคนอื่น ก็ไม่มีใครเขาให้ความช่วยเหลือ ถ้าสามารถช่วยได้ก็ ช่วยไป ไม่ว่าจะช่วยด้วยร่างกาย แรงใจ หรือแรงทรัพย์ของเรา แต่อย่าช่วยเสียจนกระทั่ง ตัวเองต้องพลอยเดือดร้อนไปด้วย

ในทางธรรม ความมีน้ำใจ หมายถึง เป็นผู้มีความกตัญญูรู้คุณคน ใครมี อุปการะก็ต้องหาทางไปตอบแทนพระคุณท่าน นอกจากตอบแทนผู้มีพระคุณแล้วก็บำเพ็ญตนให้เป็น ประโยชน์ต่อสังคมในโอกาสอันควร อย่างนี้จึงเรียกว่าเป็นผู้ไม่แล้งน้ำใจต่อศาสนาและสังคม

ประดับ เรื่องมัลลย (2519 : 56) กล่าวว่า ความมีน้ำใจ (Nurturance) คือ ความต้องการช่วยเหลือเพื่อนเวลาเขาเดือดร้อน มักยกโทษให้แก่เพื่อน ชอบทำอะไรเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้ผู้อื่น ชอบมีน้ำใจต่อผู้อื่น ชอบเห็นใจเวลาผู้อื่นได้รับอันตราย หรือเจ็บป่วย ชอบแสดงความรักใคร่ ชอบพ้อต่อผู้อื่น ชอบให้ผู้อื่นเล่าเรื่องปัญหาส่วนตัวให้ฟัง ซึ่งสอดคล้องกับ พรหมฉาย ทรัพย์ประภา (2529 : 184) ที่กล่าวว่า ความมีน้ำใจ คือ ส่วนที่มีเมตตา กรุณา ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ปกป้องคุ้มครองผู้อื่นหรือมีความเห็นอกเห็นใจ มีน้ำใจดี

ต่อผู้อื่น เช่นเดียวกับที่พ่อแม่แสดงต่อลูก ผู้บังคับบัญชาที่มีลักษณะเช่นนี้เด่นชัด ก็จะมีเมตตาปราณีต่อลูกน้อง ผู้ให้บริการถ้ามีลักษณะเช่นนี้เด่นชัดก็จะเต็มใจที่จะให้บริการอย่างเต็มที่ เพื่อช่วยเหลือผู้มารับบริการ

นก กัณท์ขจร (2533 : 728) ได้ให้ความหมาย "น้ำใจ" ว่าเป็นอุปนิสัยใจคอแท้ ๆ ของคนที่รู้จักระลึกนึกถึงผู้อื่น เรียกว่า มีน้ำใจ ส่วนผู้ที่มุ่งคิดเฉพาะแต่ตนเองเป็นที่ตั้ง ไม่รู้จักระลึกถึงผู้อื่นบ้าง เรียกว่า ไม่มีน้ำใจ หรือขาดน้ำใจ ผู้ที่มีน้ำใจนั้นเป็นผู้ที่เห็นอกเห็นใจผู้อื่น เห็นผู้อื่นได้รับความทุกข์ ความเดือดร้อน ต้องการความช่วยเหลือ ก็รีบเป็นภาระให้โดยไม่หวังผลตอบแทน เช่น ลูกให้ที่นั่งแก่เด็ก สตรี คนชรา บนรถประจำทาง เป็นต้น ตามชนบทชาวบ้านจะช่วยงานกัน ที่เรียกว่า "ลงแขก" เป็นบ่อเกิดของความรักสมัครสมานสามัคคีกัน คนมีน้ำใจย่อมมีคุณธรรม มีจิตสำนึกในความเมตตากรุณาเป็นพื้นฐานที่จะช่วยเหลือเกื้อกูล โดยไม่หวังผลตอบแทน และ วุฒิสวัสดิ์ สวัสดิวัฒน์ (2534 : 38) ได้กล่าวว่า ผู้มีน้ำใจ คือ ผู้ที่พร้อมจะเอื้ออารีต่อผู้อื่นโดยไม่ต้องรอให้เขาออกปาก เป็นผู้เข้าใจปัญหา ความปรารถนา ความขาดแคลน ความทุกข์ระทมขมขื่นของผู้อื่น และการช่วยเหลือจะเป็นไปด้วยเหตุผล แต่ก็มีใจเต็มใจ เต็มไปด้วยความปรารถนาดีรวมทั้งการให้กำลังใจให้แรงบันดาลใจและไมตรีจิตมิตรภาพ

เกษียะ จัตรวิทยานนท์ (2537 : 47) กล่าวว่า ความมีน้ำใจ หมายถึง การแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกหรือปฏิกิริยาตอบสนองที่มีต่อผู้อื่น อันเป็นลักษณะทางจิตใจ ในด้านการให้ความช่วยเหลือในเวลาที่ผู้อื่นมีเรื่องเดือดร้อน ยกโทษให้เมื่อทำผิด มีเมตตากรุณา แก่ผู้ที่ด้อยโอกาสและการกระทำนี้จะเต็มไปด้วยความปรารถนาดี รวมทั้งการให้กำลังใจ ให้แรงบันดาลใจและไมตรีจิตมิตรภาพที่ไม่หวังผลตอบแทน

จากความหมายของความมีน้ำใจข้างต้น สรุปได้ว่า ความมีน้ำใจ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ ปรารถนาดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และให้ความช่วยเหลือในเวลาที่ผู้อื่นเดือดร้อน ด้วยความเต็มใจตามความสามารถที่ช่วยได้โดยไม่หวังผลตอบแทน

2.1.2 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความมีน้ำใจ

วิจิตร อาวะกุล (2525 : 140) กล่าวว่า การแสดงน้ำใจเป็นธรรมเนียม

ไทยมาแต่โบราณ หมายถึง ความมีน้ำใจกว้าง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เอาเปรียบไม่คอยแต่จะเอาของผู้อื่นแต่ฝ่ายเดียว เป็นการเห็นแก่ตัว และเอาเปรียบผู้อื่น และการมีน้ำใจเป็นการช่วยเหลือที่แสดงถึงความเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่น ด้วยกำลังกาย กำลังความคิด กำลังเงิน ในลักษณะเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีความกรุณา โอบอ้อมอารีแก่ผู้ที่ได้รับความทุกข์ยาก ทุรฉิบาาแผ้วแผ่แก่คนทั่วไป และช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

วันเพ็ญ บุญประกอบ (2528 : 41) กล่าวว่า การแสดงความเป็นน้ำใจสามารถแสดงได้หลายโอกาส ทั้งกาย วาจา และใจ เช่น เพื่อนสอบไม่ได้ดี เราช่วยปลอบให้กำลังใจ ไม่ซ้ำเติม หรือตักเตือน เมื่อเพื่อนต้องการความรู้ ถ้าเราช่วยอธิบายให้ เมื่อถึงคราวทำงานก็ช่วยกัน เช่น ถือกของ ยกของ เป็นต้น การแสดงน้ำใจและความช่วยเหลือกันเป็นคุณสมบัติที่ดีเลิศของผู้กระทำ แม้ไม่มีใครชม แต่ผู้กระทำก็ควรภูมิใจในสิ่งที่ตนกระทำนั้นจะต้องดีเสมอ เราชอบให้คนอื่นพูดดี กระทำดีต่อเรา เราก็ควรพูดดีกระทำดีต่อผู้อื่นด้วย

นิพนธ์ คันธเสวี (2528 : 55) กล่าวว่า บุคคลที่มีน้ำใจ เป็นคนมีความเพียรพยายามสามารถช่วยเหลือ ช่วยเหลือคนอื่นให้ทำงานสำเร็จอย่างน้อยก็เป็นกำลังใจแก่ผู้อื่น แต่ถ้าเราเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถในสิ่งที่เขาต้องการ ซึ่งจะทำให้ความเพียรพยายามมีความหมายมีคุณค่ามากขึ้น แม้แต่สิ่งเล็กน้อย เช่น ถ้าเขาทำอะไร เราก็เข้าไปช่วยเขาก็เห็นว่าเรามีน้ำใจ ถ้าเขาเห็นว่าไม่จำเป็นที่เราจะช่วย เขาอาจบอกว่าไม่ต้องแต่เราก็อาจจะสบายใจที่เราได้แสดงน้ำใจของเรา อันเนื่องมาจากธรรมเนียมไทย หรือ เด็กถ้าเห็นผู้ใหญ่ทำงานก็เข้าไปช่วย นักเรียน นิสิต นักศึกษา ถ้าเห็นครูอาจารย์ยกของ ทอหิ้วสิ่งของ หรือทำอะไรก็ควรช่วย ไม่ควรนั่งดูเฉย รับอาสาเข้าไปแบ่งเบาภาระตามแต่กรณีไม่จำเป็นต้องให้ท่านออกปากขอร้อง

ณรงค์ศักดิ์ ทะละภัก (2529 : 98) กล่าวว่า เรื่องของความมีน้ำใจขึ้นอยู่กับลักษณะนิสัยที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากการเลี้ยงดู และแบบอย่างที่ได้รับ มีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล รู้จักหยิบยกความสามารถดีเด่น มองคนในแง่ดี มีความรับผิดชอบ ในภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ความเป็นระเบียบแบบแผน แบ่งเวลาได้ถูกต้อง เป็นคนคล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง มองทุกอย่างรอบข้างอย่างฉับไว มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลาพร้อมที่จะรับและ

เรียนรู้สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว

วุฒิสวัสดิ์ สวัสดิวัฒน์ (2534 : 38) กล่าวว่า "คุณธรรม" ประการหนึ่งที่ผู้บริหารหรือนักธุรกิจรวมทั้งมนุษย์ทุกคน จะต้องระลึกถึงเสมอ คือ ความมีน้ำใจ ผู้ที่มีน้ำใจ จะก่อให้เกิดความเบิกบาน และอบอุ่นใจแก่ผู้รับ ผู้มีน้ำใจนั้น แม้บางครั้งจะมีการะมากมีเวลาน้อย แต่ก็ยังเจียดเวลาที่จะรับฟังปัญหาของผู้อื่น และเต็มใจที่จะให้ความอนุเคราะห์ความช่วยเหลือเท่าที่ตนเองจะให้ได้ รวมทั้งการให้ข้อคิดด้วยความปรารถนาดี ผู้มีน้ำใจอยากช่วยผู้อื่นด้วยความตั้งใจ มีความสุขกับการที่เป็นผู้ให้ และเป็นผู้ที่ทำให้บุคคลอื่นมีความสุข ผู้มีน้ำใจทำให้โลกนี้น่าอยู่ เพราะเป็นผู้ให้ความรัก ความเมตตา ความกรุณาและไมตรีจิตจากหัวใจ ดังนั้น ไม่ว่าเราจะอยู่ในฐานะใด ประกอบอาชีพใด จะเป็นนักธุรกิจหรือไม่ก็ตาม พื้นฐานความเป็นมนุษย์ คือ น้ำใจ จะต้องเป็นหลักการสำคัญในการดำรงชีวิตและการประกอบกิจการงาน การสอนตนเองและฝึกตนเองให้มีน้ำใจ จึงเป็นสิ่งดีงาม น่ารัก น่านิยม เพราะผู้มีน้ำใจย่อมไม่ขาดแคลน ไม่อับจน ตรงกันข้ามเป็นผู้ที่จะพบกับหนทางของความสุข ความเจริญทุก ๆ ด้าน

สุหัตตรา สุภาพ (2534 : 11) กล่าวถึง การแสดงน้ำใจไมตรีหรือความเอื้ออารีต่อผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัวเป็นใหญ่ เช่น ชันรตเมล์ควรลูกให้เด็ก คนชรา คนมีครรภ์นั่ง (ถ้านักเรียนมีที่นั่งอยู่) หรือญาติพี่น้องคนที่ทุกข์ร้อน เราก็ควรช่วยเหลือเกื้อกูลตามควร หรือเพื่อนจัดงานไม่ทัน เราก็ให้เพื่อนไปจดบ้าง เป็นต้น โดยเฉพาะคนในชนบทจะมีน้ำใจไมตรีหรือมีความเอื้ออารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แม้แต่กับคนแปลกหน้าที่ไม่รู้จักกันก็ตาม ชาวชนบทจะให้การเลี้ยงดูเพื่อเป็นการแสดงน้ำใจ แม้บางคนจะยากจน ก็ยังมีจิตใจเอื้อเฟื้อโดยเฉพาะการดักบาตรทำบุญ ทำทานแก่ศาสนา ชาวชนบทจะทำกันมาก ซึ่งค่านิยมนี้มีมาแต่เดิม เนื่องจากมีอาชีพในการเกษตรตลอดจนที่ดินในสมัยก่อนอุดมสมบูรณ์ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว การทำนาก็ช่วยกันทำ เช่น การลงแขกเกี่ยวข้าว ไถนจุก ขนधानะ ระหว่างที่ช่วยแรงกันก็มีการเลี้ยงกัน ถอดศัพท์ว่า "ตาเขา ตาเรา" เราช่วยเขาเลี้ยง พคตาเรามึงงานอะไรเขาก็มาช่วยเรา เราก็ต้องเลี้ยงเขา เพราะชาวนาอยู่กันแบบใกล้ชิดสนิทสนม ทุกคนรู้จักกันหมดการพึ่งพาอาศัยกันจึงมีมาก

ทินกร ชาตกุล (2534 : 27 - 32) ได้เขียนบทความเรื่อง "เก่งกาจแต่ขาดน้ำใจ...ก็ไปไม่รอด" ได้กล่าวถึงความมีน้ำใจว่า เป็นโอสถชนิดหนึ่งที่มีคุณวิเศษสามารถ

ทำให้สังคม หรือมนุษยชาติร่วมเย็นเป็นสุขได้ ถ้ามีน้ำใจต่อกัน โดยเฉพาะคนไทยเรานับถือกัน
นักเชื่อว่า เรื่องของน้ำใจเป็นเรื่องสำคัญ ถึงได้มีการกล่าวเปรียบเปรย มีคติธรรม มีทาน
दानานานเล่ากันมากมายในเรื่องของการมีน้ำใจไว้อย่างพรรณาได้ไม่หมดทีเดียว โบราณกล่าว
ไว้เกี่ยวกับหญิงงามต้องมีเรือนสาม น้ำสี่ ในสี่น้ำจะมีน้ำใจเป็นหนึ่งทีเดียวและมีการสอนให้ศึกษา
น้ำใจกันว่า ใจคนนั้นลึกไม่มีใครรู้ง่าย ๆ ดังสุนทรภู่กล่าวไว้ว่า

“แล้วสอนว่าอย่าไว้น้ำใจมนุษย์ มันแสนสุดลึกล้ำเหลือกำหนด
ถึงเถาวัลย์พันเกี่ยวที่เลี้ยวลด ก็ไม่คดเหมือนหนึ่งในน้ำใจคน”

ทำนองเดียวกับที่ว่า “จิตมนุษย์นี้ไซ้ยากแท้หยั่งถึง” หรือ “ปากปราศรัย
น้ำใจเหือดออก” ฟังดูแล้วน่ากลัว แต่ก็ใช้อย่างนั้นจริง ๆ โลกจึงได้วุ่นวายอยู่ทุกวัน ดังนั้นการมีน้ำใจ
จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ทุกคนเรียกร้องให้สร้างบรรยากาศของการมีน้ำใจให้แก่กันและกันเพื่อความร่มเย็น
เป็นสุข โทษของการไร้น้ำใจ ทาได้เกิดเฉพาะสังคมรอบข้างเท่านั้น ในบางรายถึงกับทำลายตนเอง
ทำลายอนาคตชื่อเสียง หรือแม้แต่ชีวิตที่ต้องสิ้นไปเพราะการขาดน้ำใจก็มีให้เห็นอยู่ คนที่แล้งน้ำใจ
มีจิตใจคับแคบ แม้ว่าจะเป็นคนเก่ง คนดีมีวิชาอย่างไรก็จะอยู่ร่วมกับสังคมได้ยาก ผู้ที่มีจิตใจวิเศษ
เร่าร้อนอยู่ในใจ เพลิงแห่งโลภะ โทสะและโมหะย่อมจะเผาผลาญความรู้ลึกลับนึกคิด ให้กลายเป็น
คนไร้ปัญญา ไม่สามารถเอาตัวรอดได้

สมิต อาชนิจกุล (2535 : 131 - 134) กล่าวถึงความมีน้ำใจไว้ว่า
เป็นเรื่องที่ไม่จำเป็นต้องให้จ่ายเงินทองอะไรมากมาย เราอาจแสดงออกซึ่งความมีเมตตากรุณา
ต่อเพื่อนร่วมโลกโดยการช่วยเหลือเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็เป็นการแสดงน้ำใจได้ อาทิ การขึ้นรถ
โดยสารประจำทาง วัฒนธรรมดั้งเดิมจะสอนให้สุภาพบุรุษต้องสละที่นั่งให้แก่ สตรี เด็กและคนชรา
นี่ก็นับว่าเป็นการแสดงน้ำใจ หากเราไปเที่ยวในชนบทแถบเหนือหรืออีสาน จะพบว่าชาวบ้านมี
น้ำใจเอื้อเฟื้อเพื่อเชิญให้เราช่วยรับประทานอาหาร เมื่อถึงเวลาอาหารในแต่ละมื้อหรือเมื่อ
เขาทำอาหารได้มากก็จะแบ่งให้บ้านอื่น ๆ ในหมู่บ้านนั้น เป็นการแสดงความมีน้ำใจต่อการ
แสดงความมีน้ำใจจึงไม่ใช่วัดกันได้ด้วยควมมีเงิน บางคนมีเงินมากแต่อาจแล้งน้ำใจก็ได้บางคน
เป็นเศรษฐี แต่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่ยอมสละเงินโดยไม่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทน

ความมีน้ำใจนั้นตรงกันข้ามกับความอิจฉาริษยา คนที่คิดอิจฉาริษยาคนอื่น ย่อมปรารถนาจะให้ผู้ที่ได้ดีกว่าเราเกิดความวิตติด้วยประการต่าง ๆ แต่คนที่มึน้ำใจนั้น เมื่อเห็นคนอื่นได้ดีกว่าจะมีมุกตลกจิตแสดงความยินดีด้วยความจริงใจ ความมีน้ำใจยังตรงข้ามกับความเห็นแก่ตัว ผู้ที่มีน้ำใจจะนึกถึงผู้อื่นและจะพยายามช่วยผู้อื่นที่ต่ำต้อยกว่าตัวเอง ขณะที่คนเห็นแก่ตัวมักจะคิดแต่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าคนอื่น กล่าวกันว่า ท่านมหาตมะคานธี ผู้นำชาวอินเดียท่านนี้ ให้ความสำคัญในการแสดงความมีน้ำใจโดยการไปช่วยชาวบ้านที่ยากจนสร้างบ้านโดยลงมือด้วยตนเอง จนมีหลายคนที่ไม่เข้าใจคิดว่า คานธีใช้เวลาสิ้นเปลืองไปโดยไม่ได้รับประโยชน์ไม่คุ้มค่า เขาไม่เข้าใจว่านั่นเป็นการแสดงความมีน้ำใจของผู้นำประเทศที่มีต่อราษฎรผู้ยากไร้ ซึ่งผลสะท้อนมาให้เห็นกันที่ว่า ชาวอินเดียทุกหมู่เหล่าให้ความรักและศรัทธาต่อคานธี ประหนึ่งเป็นเทพเจ้าจุติลงมาเกิดในโลกนี้ มนุษย์ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิต ถ้าหากกล้งน้ำใจเสียเพียงอย่างเดียว เขาย่อมเป็นคนที่มีขาดคุณค่าต่อสังคมที่เขาอยู่นั้น

การฝึกตนเองให้เป็นคนมีน้ำใจ กระทำได้ดังนี้ (สมิต อาชนวิจุล. 2535 : 135)

1. คิดถึงหัวอกคนอื่นและแสดงต่อผู้อื่นเหมือนที่เราต้องการให้ผู้อื่นแสดงต่อเรา จงทำดีต่อคนอื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ไม่ว่าความดีนั้นจะเป็นเพียงเล็กน้อยหรือสิ่งที่ยิ่งใหญ่ก็ตาม
2. จงคิดถึงการให้มากกว่าการได้รับ
3. เมื่อไปเที่ยวในที่ไกลหรือใกล้ก็ตาม ควรมีของฝากมาถึงคนที่เรารู้จัก และญาติมิตรของเรา อันเป็นการแสดงความมีน้ำใจต่อกัน โดยไม่จำเป็นต้องใช้เงินมากมาย
4. จงเสียสละกำลังทรัพย์ สติปัญญา กำลังกายและเวลาให้แก่ผู้เดือดร้อนที่ต้องการพึ่งพาอาศัยเรา โดยเป็นการกระทำที่ไม่หวังผลตอบแทน
5. จงมีนิสัยเอื้อเฟื้อเจือจานต่อเพื่อนบ้าน เช่น ไปร่วมงานพิธีต่าง ๆ ไปงานแต่งงาน ไปงานศพหรืองานอื่น ๆ
6. จงให้ความรักแก่คนอื่น ๆ และช่วยเหลือเขาเมื่อเขาขอร้อง หรือเราเห็นว่าเขา กำลังต้องการความช่วยเหลือจากเรา

พรรณราย ทวีพระประภา (2536 : 57) กล่าวถึงการแสดง
ความมีน้ำใจและความเอาใจใส่เล็ก ๆ น้อย ๆ ต่อผู้ได้บังคับบัญชาที่เผลอมีความสำคัญยิ่งยวด
ซึ่งไม่น่าจะมองข้าม ถ้าผู้ได้บังคับบัญชาของเราหายหน้าหายตาไปเพราะเจ็บป่วย เมื่อเขากลับ
มาแล้วก็ควรสอบถามเกี่ยวกับสุขภาพของเขาน้ำง ถ้าเขาขอลาไปเพื่อเยี่ยมมารยาที่เจ็บป่วย
ก็ควรให้ความสำคัญในการลาของเขาและสอบถามเกี่ยวกับสุขภาพของเธอด้วย หรือส่งดอกไม้
ผลไม้ไปเยี่ยม การถามนั้นกินเวลาไม่นานนัก แต่ทว่าเป็นการแสดงความมีน้ำใจของเราเองที่มี
ต่อเขา ซึ่งมีความหมายอย่างยิ่ง ต่อจิตใจของเขานั้น

อมรากล อินโธซานนท์ (2534 : 9 - 10) ได้กล่าวถึงเรื่องน้ำใจ
ในรถเมล์ว่า การโดยสารรถประจำทางแทบจะเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของชาวกรุงเทพฯ
ส่วนใหญ่มิไม่มีรถยนต์ขับเพราะแต่ละวันต้องใช้เวลาอยู่บนรถประจำทางคนละไม่น้อยทีเดียว
สำหรับการเดินทางไปไหนมาไหน และภาพผู้โดยสารที่ทอบของพระพุทธรูปด้วยมือข้างหนึ่ง ส่วน
อีกข้างหนึ่งเกาะราวรถไว้แน่น ก็เป็นภาพที่เจตาและพบเห็นได้บ่อย ๆ ซึ่งคาดว่าหลายคนอยากได้
ผู้ร่วมทางที่ได้นั่งออกปากช่วยถือของให้ แต่บางครั้งความหวังก็ไม่ใช่ผลเอาเสียเลย ซึ่งสาเหตุ
ที่คนบนรถประจำทางไม่ค่อยช่วยเหลือกัน อาจเป็นเพราะ

1. กลัวการถูกปฏิเสธ ซึ่งอาจจะเคยมีประสบการณ์มาก่อนหรือเคยเห็น
ตัวอย่างมาก่อน เช่น ออกปากช่วยถือของแต่ได้รับการสั่นหน้าปฏิเสธ โดยไม่บอกเหตุผลสักคำ
ทำให้เกิดความรู้สึกเกือและเขินอาย มีความรู้สึกที่ไม่ได้รับความไว้วางใจ จึงไม่อยากเอ่ยปาก
เอื้อเพื่อให้ใครอีก

2. เพศ หากเป็นเพศตรงข้ามมักไม่ค่อยกล้าช่วยเหลือกัน เช่น เด็ก
นักเรียนชาย หรือนักศึกษาชาย ไม่ค่อยช่วยเหลือถือกระเป๋าให้นักเรียนหรือทอบหนังสือให้กับเด็กผู้หญิง
หญิงสาวไม่ค่อยกล้าออกปากช่วยถือของให้ชายหนุ่ม ที่เป็นเช่นนี้ สาเหตุหลักคือ ไม่แน่ใจว่าจะถูก
ปฏิเสธหรือไม่ ซึ่งจะทำให้รู้สึกอายมากกว่าการถูกปฏิเสธจากเพศเดียวกันหรือจากคนต่างวัย และ
เหตุผลอีกอย่าง คือ เกรงว่าจะถูกแปลเจตนาผิด ๆ ไป โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่เริ่ม
สนใจเพศตรงข้าม แต่ความคิดอ่านยังไม่ค่อยกว้างไกล เช่น มักจะสนใจแต่เพียงรูปร่างหน้าตา
ภายนอกเท่านั้น

3. วัยเด็ก โดยเฉพาะเด็กนักเรียนระดับประถมมักไม่ค่อยช่วยผู้ใหญ่ แต่จะช่วยเหลือกันเองมากกว่า ซึ่งอาจจะเป็นเพราะไม่กล้า หรือคิดว่าไม่จำเป็นต้องช่วย เพราะผู้ใหญ่ก็แข็งแรงและสามารถช่วยตัวเองได้

4. คิดเอาเองว่าไม่จำเป็นต้องช่วยเหลือ หรือมีเหตุผลที่ไม่ควรช่วย เช่น มักจะนึกว่าไม่จำเป็นต้องช่วยถือของให้ทหารที่มีร่างกายแข็งแรงและมีความอดทนหรือไม่ควรช่วยถือกระเป๋าเอกสารเพราะอาจบรรจุเอกสารสำคัญต่าง ๆ ที่เจ้าของไม่ยอมให้ใครช่วยถือให้

5. ไม่อยากช่วยเหลือ โดยเฉพาะคนในอาชีพผู้ใช้แรงงานมักจะไม่ค่อยมีคนช่วยถือกระเป๋าเสื้อผ้าสัมภาระให้ ซึ่งอาจเป็นเพราะสภาพกระเป๋าสัมภาระหรือการแต่งกายของเจ้าของไม่ค่อยสะอาดนัก ทำให้ไม่เกิดความเต็มใจที่จะช่วย ทั้ง ๆ ที่เขาก็มีความเมื่อยล้า ต้องการความช่วยเหลือเช่นเดียวกับคนอื่นเหมือนกัน หรือผู้ที่ไม่ค่อยได้รับความช่วยเหลือก็มักจะ ไม่คิดอยากช่วยเหลือใคร หรืออยู่ในสภาพอารมณ์หงุดหงิดขุ่นมัวก็ไม่อยากช่วยเหลือใครเช่นกัน

6. ไม่ได้สนใจสิ่งรอบตัว เช่น นั่งหลับ หรือมองออกไปนอกหน้าต่าง (อาจง่วงหรือไม่ก็ตาม) ทำให้ไม่เห็นว่าคุณที่ยืนใกล้ ๆ ถือของหนักเพียงไร

7.เกรงว่าจะต้องรับผิดชอบของของคนอื่น ในกรณีที่รถแน่นมาก ๆ ก็อาจจะลำบากต่อการคืนของให้เจ้าของ ซึ่งถูกเบียดไปยืนอยู่บริเวณใต้ของรถก็ไม่ทราบ ทำให้เกิดความลังเลใจว่าจะช่วยถือของดีหรือไม่ดี เมื่อชุลล่อเวลาการออกปากช่วยเหลือนานเข้าก็ปล่อยเลยตามเลย

เจ็ดประการนี้ อาจเป็นสาเหตุประกอบที่ทำให้ไม่เกิดการช่วยเหลือ เพื่อกันบนรถประจำทาง แล้วเราจะช่วยให้เกิดพฤติกรรมการช่วยเหลืออย่างไรดี

การก่อให้เกิดพฤติกรรมการช่วยเหลือบนรถประจำทางขึ้นได้นั้น ก็อาจแบ่งเป็น 2 ประการใหญ่ ๆ คือ (อมรากุล อินโอสานนท์. 2534 : 10)

1. องค์การทางสังคม เช่น ใช้สื่อมวลชนช่วยชี้แนะแนวทางหรือแรงค์ให้ประชาชนให้ความสำคัญกับพฤติกรรมนี้ ทาง ชสมก.อาจสร้างสภาพบรรยากาศให้ผู้โดยสาร

มีความสบายใจขึ้น ด้วยการเปิดเพลงเพราะ ๆ สนุกสนาน ด้วยเคมีผู้วิจัยไว้แล้วพบว่า ผู้ที่ได้ฟังเพลงเศร้า ๆ จะไม่ค่อยเกิดพฤติกรรมช่วยเหลือ ในทางตรงข้าม หากได้ฟังเพลงที่ร่าเริงแจ่มใส คนจะเกิดพฤติกรรมช่วยเหลือมากกว่า

2. คนในสังคม ด้านผู้โดยสารเองต้องแสดงความมีน้ำใจต่อกันเพิ่มขึ้นอีกหน่อย การที่คนในสังคมมีน้ำใจต่อกันและกันได้ ก็ต้องอาศัยการเรียนรู้และการได้เห็นตัวอย่างลูกเรียนรู้จากพ่อแม่ ศิษย์เรียนรู้จากครู เด็กเรียนรู้จากผู้ใหญ่ โปรดจำไว้เสมอว่าคนที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากคนอื่นก็มักจะ ไม่ช่วยเหลือใครตอบแทน แต่คนที่ได้รับน้ำใจก็ย่อมอยากที่จะแบ่งปันน้ำใจให้ผู้อื่นเป็นการตอบแทนเช่นเดียวกัน ดังนั้นควรที่เราจะรู้จัก "ให้ความรัก รู้จักแบ่งรู้จักช่วยเหลือกัน สร้างสรรค์จิตใจ" ตามคำขวัญสุขภาพจิตที่ว่าไว้ ขอให้ช่วยกัน น้ำใจต่อกันจากคนหนึ่ง ไปสู่อีกคนหนึ่ง ให้เหมือนกับลูกโซ่ที่คล้องเกี่ยวกันแล้วเราจะได้สายโซ่ที่ยาวอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

2.1.3 องค์ประกอบของความมีน้ำใจ

สาโรช บัวศรี (2515 : 11) กล่าวถึง ลักษณะของครูที่ดี จะต้องมีความรู้ ทักษะ เจตคติหรือน้ำใจอันดีงาม

น้ำใจอันดีงามดังกล่าวประกอบด้วย

1. การยกย่องให้เกียรติ และนับถือซึ่งกันและกันอย่างจริงจัง
2. การช่วยเหลือ แบ่งปัน ร่วมมือซึ่งกันและกันอย่างจริงจัง
3. การเข้าใจที่จะใช้ปัญญาในการร่วมมือ ช่วยเหลือกันแก้ไขปัญหาทิ้งปวง

ไม่ใช้ความโกรธ ความโลภ และความหลงผิดเข้าปฏิบัติต่อกัน

โยธิน ศันสนยุทธ และจุมพล พูลภัทรชีวิน (2529 : 66) กล่าวถึง พฤติกรรมของความมีน้ำใจว่าประกอบด้วย พฤติกรรมให้ความเอาใจใส่ทั้งหลาย ได้แก่ พฤติกรรม การให้ความช่วยเหลือ การให้ความสนใจ และการให้ความรัก

เผด็จ ทัดตชีโว (2531 : 31) กล่าวว่า คุณสมบัติของคนดีที่คนทั้งหลายต้องการ สามารถจัดคุณลักษณะได้หลายกลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คือ ความมีน้ำใจ จะประกอบด้วยลักษณะของความเสียสละ โอบอ้อมอารี มีแต่ให้ เห็นแก่ส่วนรวม มีความสามัคคี เห็นอกเห็นใจกัน ใจกว้าง มีเมตตา กรุณา รักผู้อื่น

กลุ่มที่ 2 คือ ความฉลาด ประกอบด้วย ความคิดดี ๆ ไม่โง่ รับผิดชอบ มีเหตุผล มองโลกในแง่ดี

กลุ่มที่ 3 คือ ไม่เป็นพิษภัยต่อผู้ใด ประกอบด้วย การไม่เบียดเบียนใคร ไม่ก้าวร้าวรุนแรง ไม่เกะกะเกรเร จริใจ ซื่อสัตย์

และกลุ่มสุดท้าย คือ มีความอดทน มีความบากบั่น ซึ่งจะเป็นลักษณะหลัก ที่จะแฝงในทุกทศกทุกแห่ง เหมือนความขี้เกียจแฝงอยู่ในทุกที่แม้ในก้อนหิน

คอก และไฮล์บรูน (เอชพีจี จัตรวิทยานนท์. 2537 : 55 ;

อ้างอิงมาจาก Gough and Heilbrun. 1983 : 59) ได้กล่าวถึงความมีน้ำใจ (Nurturance) ว่าประกอบด้วย 24 คุณลักษณะ ดังนี้ ความรู้สึกรักใคร่ไม่ทอดทิ้งกัน (Affectionate) ความรู้สึกสำนึกในบุญคุณ (Appreciative) เกรงใจ (Considerate) ร่วมมือ (Cooperative) วางใจได้ (Dependable) ให้อภัยไม่ผูกพยาบาท (Forgiving) มีความเป็นมิตร (Friendly) ใจกว้าง (Generous) สุภาพอ่อนโยน (Gentle) ใจดี (Good-natured) ชอบช่วยเหลือผู้อื่น (Helpful) กรุณา (Kind) เข้าสังคม (Outgoing) ชอบความสงบสุข (Peaceable) มีความรู้สึกรำลึกถึง (Sentimental) สังคมดี (Sociable) จิตใจอ่อนโยน (Soft-hearted) เห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Sympathetic) รอบคอบ (Thoughtful) อดทน (Tolerant) ไว้วางใจได้ (Trusting) เข้าใจผู้อื่น (Understanding) ไม่เห็นแก่ตัว (Unselfish) และอบอุ่น (Warm)

ในทางตรงกันข้ามบุคคลที่ไม่มีน้ำใจประกอบด้วย 22 ลักษณะ ดังนี้ ก้าวร้าว (Aggressive) ตีตัวห่างจากวงสังคม (Aloof) หยิ่งยโส (Arrogant) เดี๋ยวใจใคร่ขัดใจไม่ได้ (Autocratic) ขมขื่น (Bitter) ชอบเยาะเย้ยถากถางคนอื่น (Cynical) ชอบสงสัย (Distrustful) ชอบโอ้อวด (Egotistical) คอยจับผิดชอบวิพากษ์วิจารณ์ (Fault-finding) คนใจแข็งปราศจากความเมตตา (Hard-hearted) วางตัวเป็นศัตรู (Hostile) ใจร้อนไม่อดทน (Impatient) คนไม่ตีค่อนข้างเลย (Indifferent) ไม่ยอมผ่อนปรน (Intolerant) พยายาม

(Rude) เหยาะเหยี้ย (Sarcastic) มุ่งแต่ตนเอง (Self-centered) หาประโยชน์ใส่ตน (Self-seeking) เห็นแก่ตัว (Selfish) หัวสูงบ้าเพื่อ (Snobbish) ขี้เหนียว (Stingy) และ ใจร้าย (Unkind) (Gough and Heilbrun. 1983 : 59)

เอ็ดเวิร์ด (เอชเชย์ จิตรวิทยานนท์. 2537 : 56 ; อ้างอิงมาจาก Edwards. 1959) ได้อธิบายถึงความมีน้ำใจว่า เป็นลักษณะบุคลิกภาพอันเป็นลักษณะความต้องการทางใจ ได้แก่ ความต้องการช่วยเหลือเพื่อนเวลาเขาเดือดร้อน ช่วยเหลือคนที่ด้อยกว่า ชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความมีน้ำใจและรู้สึกเห็นอกเห็นใจ มักยกโทษแก่เพื่อน ชอบทำอะไรเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้แก่คนอื่น ชอบมีน้ำใจต่อคนอื่น ชอบเห็นใจเวลาคนอื่นได้รับอันตรายหรือเจ็บป่วย แสดงความรักใคร่ต่อคนอื่น และชอบให้คนอื่นเล่าปัญหาส่วนตัวให้ฟัง

นอกจากนี้ กนก จันทรชจร (2533 : 278) กล่าวถึงคุณลักษณะของ คนมีน้ำใจ คือ มีมนุษยสัมพันธ์ รู้จักกาลเทศะและโอกาส ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่มุ่งดูตาย รู้จักให้อุปการะและปฏิบัติต่อผู้อื่นตามแต่โอกาส และไม่หวังผลตอบแทน

สรุปจากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า "ความมีน้ำใจ" ประกอบด้วยคุณลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ ความไม่เห็นแก่ตัว การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การรู้จักเอาใจเขา มาใส่ใจเรา และการกระทำเหล่านี้ ผู้กระทำด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีน้ำใจ

2.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

บอนด์ (Bond. 1969 : 3454) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของความเอื้อเฟื้อกับบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ ของเด็กประถมศึกษา โดยวัดลักษณะของความเอื้อเฟื้อจากการประเมินผลของครูและดูจากจำนวนคนที่กลุ่มตัวอย่างบริจาคให้แก่เด็กยากจน ผลการศึกษพบว่า ความเอื้อเฟื้อของเด็กชาย มีความสัมพันธ์ทางลบกับความรับผิดชอบทางสังคม และเด็กที่มีความรู้สึกผิดจะมี ความเอื้อเฟื้อมากกว่าเด็กอื่น ๆ นอกจากนี้ยังพบว่าสติปัญญา มีความสัมพันธ์โดยตรงกับความเอื้อเฟื้อ

และพบว่า เด็กหญิงมีลักษณะของความเอื้อเฟื้อมากกว่าเด็กชาย

จัสติส (Justice. 1989 : 3603) ได้ศึกษาความต้องการให้ผู้อื่น
เอื้ออาหาร และความมีน้ำใจของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ กลุ่มตัวอย่างคือวัยรุ่นอายุ 12 - 17 ปี ที่ไม่ได้
แต่งงาน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ที่พักอยู่ประจำในบ้านพักฉุกเฉิน
กลุ่มที่ 2 เป็นวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ แต่ไม่ได้พักอยู่ประจำในบ้านพักฉุกเฉิน และกลุ่มที่ 3 เป็นวัยรุ่นที่
ไม่ได้ตั้งครรภ์ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามบุคคลิกภาพ ผลการศึกษาพบว่า วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และ
อยู่ประจำในบ้านพักฉุกเฉิน และวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แต่ไม่ได้อยู่ประจำในบ้านพักฉุกเฉิน มีความต้องการ
ให้ผู้อื่นเอื้ออาหารมากกว่าวัยรุ่นที่ไม่ได้ตั้งครรภ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์
แต่ไม่ได้อยู่ประจำในบ้านพักฉุกเฉิน และวัยรุ่นที่ไม่ได้ตั้งครรภ์ มีความมีน้ำใจสูงกว่าวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์
และอยู่ประจำในบ้านพักฉุกเฉิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ซาเบิล (Sable. 1989 : 5044) ได้ศึกษาลักษณะของการมีไมตรีสัมพันธ์
ความสัมพันธ์และความมีน้ำใจของความเป็นเพื่อนของเด็กก่อนวัยรุ่นจำนวน 30 คน อายุ 9-12 ปี
เป็นเพศชาย 15 คนและเพศหญิง 15 คน ผลการศึกษาพบว่า เพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่าง
ในด้านความมีไมตรีสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านความสัมพันธ์และความมีน้ำใจ

แลงก์ (Lange. 1989 : 3676) ได้ศึกษาตัวแปร 2 ตัวแปรที่พยากรณ์
ความพึงพอใจของผู้หญิงและข้อผูกมัดในสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดกับความสำคัญเฉพาะบทบาทที่เกี่ยวข้อง
อำนาจความมีน้ำใจ และความไว้วางใจ กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มหนึ่งเป็นหญิง
ที่มีคู่เป็นหญิง และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นหญิงที่มีคู่เป็นชาย ผลการศึกษาพบว่า เพศชายรายงานว่า
ความมีน้ำใจเป็นสิ่งที่พยากรณ์ถึงความพึงพอใจและข้อผูกมัด ส่วนเพศหญิงรายงานว่า ความมีน้ำใจ
เป็นสิ่งที่พยากรณ์ทางลบกับความพึงพอใจ

โจนส์ (Jones. 1990 : 1064) ได้ศึกษาผลของความไม่สบายใจ
ความโกรธ เพศ และความมีน้ำใจของผู้ให้คำปรึกษาที่มีต่อปฏิริยาต่อต้านต่อพฤติกรรมของผู้ขอ
รับคำปรึกษาที่แสดงความโกรธ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้คำปรึกษา 46 คน ผลการวิจัยพบว่า
ความมีน้ำใจสามารถพยากรณ์ความโกรธของผู้ให้คำปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ผู้ให้คำ
ปรึกษาที่รู้สึกกังวลต่อความโกรธของผู้รับคำปรึกษาจะแสดงความมีน้ำใจแก่ผู้รับคำปรึกษามากขึ้น

นอกจากนี้ยังศึกษาพบว่า อายุของผู้ให้คำปรึกษามีความสัมพันธ์กับความมั่นใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือผู้ให้คำปรึกษาที่อายุน้อยมีความมั่นใจมากกว่า

กริฟแนค (Gryvnak. 1991 : 2810) ได้ศึกษาการรับรู้ของวัยรุ่นชาย และวัยรุ่นหญิงที่มีต่อการยอมรับอุปนิสัยส่วนตัวของทั้งสองเพศ 5 ลักษณะ คือ ความก้าวร้าว ความมีอำนาจ ความมั่นใจ ความเป็นอิสระ และความมีไมตรีสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นอาสาสมัครวัยรุ่นชายและหญิงจากรัฐแคลิฟอร์เนียตอนใต้ เครื่องมือที่ใช้คือ The Adjective Check List (ACL) ผลการศึกษาพบว่า การยอมรับอุปนิสัยส่วนตัวของทั้งสองเพศ ของวัยรุ่นชายไม่แตกต่างกัน และมีคะแนนใกล้เคียงกับเกณฑ์ และไม่พบความแตกต่างของการยอมรับอุปนิสัยส่วนตัวของเพศหญิงของวัยรุ่นหญิงและมีคะแนนใกล้เคียงกับเกณฑ์ ส่วนการยอมรับอุปนิสัยส่วนตัวของเพศชายของวัยรุ่นหญิงมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อีกทั้งการรับรู้ของวัยรุ่นหญิงที่มีต่อการยอมรับอุปนิสัยส่วนตัวของเพศชาย มีลักษณะในทางลบและไม่พอใจ

2.2.2 งานวิจัยในประเทศ

จิตรนาถ กิตติเสวี (2516 : 72-73) ได้ศึกษาความสัมพันธ์และความแตกต่างระหว่างนักเรียนชายและหญิง ในด้านความมั่นใจของครู ความรู้สึกรับผิดชอบ พฤติกรรมความเป็นผู้นำ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการฝึกสอน กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนระดับชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยครูสงขลา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนหญิงมีความรู้สึกรับผิดชอบและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความมั่นใจของครู พฤติกรรมความเป็นผู้นำ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการฝึกสอนระหว่างนักเรียนชายและหญิงแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ความมั่นใจของครู ความรู้สึกรับผิดชอบ พฤติกรรมผู้นำ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตัวแปรต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ต่างก็มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการฝึกสอนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการฝึกสอนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ความสัมพันธ์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือผลสัมฤทธิ์ทางการฝึกสอนมากที่สุดคือ ความรับผิดชอบ

วันเพ็ญ บุพผะชาติ (2517 : 44) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความอยากรู้
อยากเห็น ทักษะคิดเชิงวิทยาศาสตร์ น้ำใจของการเป็นครูและเพชฌาย กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษา
ปีที่ 1-4 ของวิทยาลัยครูนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาปีที่ 1-4 มีแนวโน้มจะมีความ
อยากรู้อยากเห็นมากขึ้นตามลำดับชั้น แต่มีทักษะคิดเชิงวิทยาศาสตร์ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านความ
มีน้ำใจของการเป็นครูนั้น นักศึกษาปีที่ 2 มีน้ำใจของการเป็นครูมากที่สุด สำหรับลักษณะเพชฌาย
ของนักศึกษาปีที่ 1-4 นั้น พบว่า มีแนวโน้มลดลงตามลำดับชั้น

นิภา บุญศรีสวัสดิ์ (2517 : 64) ได้ทำการศึกษาหาความสัมพันธ์
ระหว่างความมีน้ำใจของครู ความอยากรู้อยากเห็น ความเอื้อเฟื้อและเพชฌาย และศึกษาความ
แตกต่างของบุคลิกภาพทั้ง 4 ด้าน โดยเปรียบเทียบตามเพศและระดับชั้น กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษา
วิทยาลัยครูนครปฐม ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 400 คน ผลการศึกษาพบว่า ความมีน้ำใจของครูและ
ความเอื้อเฟื้อมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความมีน้ำใจของครูและ
ความเอื้อเฟื้อมีความสัมพันธ์ทางลบกับเพชฌาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เกษณี จิตรวิทยานนท์ (2537 : 80) ได้ศึกษาผลของการเข้ากลุ่มฝึก
ความรู้สึกไวที่มีต่อความมีน้ำใจ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีพฤฒา
กรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามความมีน้ำใจ ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังการ
เข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกไว นักเรียนมีน้ำใจมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ความมีน้ำใจหรือ
การแสดงน้ำใจซึ่งกันและกันนั้น เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิต เพราะการ
อยู่ร่วมกัน ย่อมต้องพึ่งพาอาศัยกัน เห็นอกเห็นใจกัน ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและกัน ชีวิต
จึงจะมีความสุข และกิจกรรมกลุ่มเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้บุคคลที่อยู่ร่วมกันรู้จักการทำงาน
การวางแผนหรือการแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันจนสำเร็จ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะนำกิจกรรมกลุ่ม
มาทดลองใช้เพื่อพัฒนาความมีน้ำใจของนักเรียน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแบนชะโด เขตมโนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 24 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแบนชะโด เขตมโนบุรี กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2538 ที่มีคะแนนความมีน้ำใจต่ำ จำนวน 24 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร โดยมีขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประเมินความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 24 คน ตามแบบประเมินความมีน้ำใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งมีจำนวน 14 ข้อ และแต่ละข้อมีคะแนนสูงสุดข้อละ 2 คะแนน แล้วผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบประเมินดังกล่าวมาเรียงลำดับ ปรากฏว่าคะแนนความมีน้ำใจของนักเรียนอยู่ระหว่าง 6 - 18 คะแนน จากจำนวนคะแนนทั้งสิ้น 28 คะแนน และเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้ง 24 คนแล้ว ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยความมีน้ำใจของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 24 คน ตอนแบบสอบถาม "ใครเอ่ย"
3. ผู้วิจัยคัดเลือกนักเรียนในข้อ 1 และข้อ 2 ที่มีรายชื่อตรงกัน ได้นักเรียนจำนวน 24 คน
4. ผู้วิจัยสอบถามความสมัครใจของนักเรียนในข้อ 3 ในการเข้าร่วมการทดลอง ปรากฏว่านักเรียนทุกคนสมัครใจที่จะเข้าร่วมการทดลอง
5. ผู้วิจัยสุ่มนักเรียนในข้อ 4 ที่สมัครใจเข้าร่วมการทดลอง โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 12 คน และสุ่มกลุ่มดังกล่าวโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือต่าง ๆ ดังนี้

1. แบบประเมินความมีน้ำใจ
2. แบบสอบถาม "ใครเอ่ย"
3. แบบบันทึกความมีน้ำใจ
4. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม
5. โปรแกรมการสอนแบบปกติ

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. แบบประเมินความมีน้ำใจ

1.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีน้ำใจของนักเรียน

1.2 สอบถามครูประจำชั้นและครูผู้สอนเกี่ยวกับความมีน้ำใจของนักเรียน

1.3 สร้างแบบประเมินความมีน้ำใจ จำนวน 18 ข้อ แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ

3 คน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเจตน์ อภินันท์รักษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา และอาจารย์พรเทพศ วาณิชการ พิจารณาข้อความในแบบประเมินที่สร้างขึ้นว่ามีความสอดคล้องตามนิยามศัพท์เฉพาะของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้หรือไม่อย่างไร แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

1.4 นำแบบประเมินความมีน้ำใจที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แบบประเมินความมีน้ำใจ จำนวน 14 ข้อ ไปให้ครูประจำชั้นประเมินความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.5 กำหนดการให้คะแนนของแบบประเมินความมีน้ำใจ กำหนดไว้ดังนี้

ปฏิบัติทุกครั้ง	ให้ 2 คะแนน
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ให้ 1 คะแนน
ไม่ปฏิบัติเลย	ให้ 0 คะแนน

ตัวอย่างแบบประเมินความมีน้ำใจ

แบบประเมินความมีน้ำใจ

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....

ชื่อผู้ประเมิน.....() ผู้วิจัย () ครูประจำชั้น

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้

พฤติกรรมความมีน้ำใจ	ปฏิบัติทุกครั้ง	ปฏิบัติบางครั้ง	ไม่ปฏิบัติเลย
1. ช่วยทำงานที่ได้รับมอบหมาย			
2. ไม่เกี่ยงกันเก็บอุปกรณ์หลังจากใช้งาน			
3. เข้าแถวซื้ออาหาร			
4. เข้าแถวรับของ			
5. ไม่แย่งกันเข้าแถวกลับบ้าน			
6. ช่วยอธิบายเนื้อหาที่เพื่อนไม่เข้าใจ			
7. ช่วยเพื่อนถือของยกของ			

2. แบบสอบถาม "ใครเอ่ย"

- 2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีน้ำใจ
- 2.2 สอบถามครูประจำชั้นและครูผู้สอนเกี่ยวกับความมีน้ำใจของนักเรียน
- 2.3 ผู้วิจัยสำรวจปัญหาเกี่ยวกับความมีน้ำใจของนักเรียน
- 2.4 นำพฤติกรรมจากข้อ 2.2 และ 2.3 มาคัดเลือกเฉพาะพฤติกรรมความมี

น้ำใจที่สอดคล้องกัน

2.5 สร้างแบบสอบถาม"ใครเอ่ย" แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเจตน์ อภิมหัทธรักษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา และ อาจารย์พรเทพศ วาณิชการ ตรวจสอบให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

2.6 นำแบบสอบถาม"ใครเอ่ย" ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตอบ

ตัวอย่างแบบสอบถาม"ใครเอ่ย"

แบบสอบถาม "ใครเอ่ย"

คำชี้แจง ขอให้นักเรียนคิดถึงลักษณะของเพื่อนและตัวของนักเรียนเอง โดยพิจารณาอย่างรอบคอบในทุกแง่มุมเพื่อตอบคำถามว่า ลักษณะดังกล่าวข้างล่างนี้จะตรงกับลักษณะของเพื่อนคนใดหรือตรงกับตัวนักเรียนเอง แล้วใส่ชื่อของเพื่อนหรือชื่อของนักเรียนเอง ทั้งนี้ขอให้นักเรียนพิจารณาตัดสินใจด้วยตัวของนักเรียนเอง ไม่อนุญาตให้ปรึกษากับเพื่อน คำตอบของนักเรียนจะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มของนักเรียนและจะเก็บไว้เป็นความลับ

1. ผู้ที่ช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย คือ.....
2. ผู้ที่หลีกเลี่ยงการทำงานที่ได้รับมอบหมาย คือ.....
3. ผู้ที่เก็บไม้กวาด จอบ บัวรดน้ำ หรืออุปกรณ์อื่นๆ เข้าที่ทุกครั้งหลังจากใช้งานแล้ว คือ.....

3. แบบบันทึกความมีน้ำใจ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบบันทึกความมีน้ำใจ โดยมีลำดับขั้นตอนในการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีน้ำใจ และจากการสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับพฤติกรรมแสดงความมีน้ำใจของนักเรียน

3.2 ศึกษาการสร้างแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากผลการประเมินของครูประจำชั้นและจากการสอบถามแบบสอบถาม"ใครเอ่ย"ของนักเรียน

3.3 สร้างแบบบันทึกความมีน้ำใจแล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเจตน์ อภิมนตรีรักษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา และอาจารย์พรเทพ วิเศษชัยการ พิจารณาสถานการณ์และลักษณะพฤติกรรมที่สังเกตให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัยครั้งนี้

3.4 นำแบบบันทึกความมีน้ำใจที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ เพื่อหาข้อบกพร่อง แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

3.5 ลักษณะแบบบันทึกความมีน้ำใจ เป็นแบบบันทึกความมีน้ำใจตามสถานการณ์ที่ผู้วิจัยกำหนด ประกอบด้วย สถานการณ์เกี่ยวกับความมีน้ำใจแต่ละด้านซึ่ง ได้แก่ ด้านการไม่เห็นแก่ตัว ด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยมีช่องว่างให้ผู้สังเกตบันทึกว่าพฤติกรรมเหล่านั้นกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติในระดับใด

3.6 การบันทึกความมีน้ำใจ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตพฤติกรรมนักเรียนตามสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยพิจารณาการแสดงพฤติกรรมของนักเรียนว่าอยู่ในระดับใดแล้วเลือกขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับความรู้ลึกของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

3.7 เกณฑ์การให้คะแนนของแบบบันทึกความมีน้ำใจกำหนดไว้ดังนี้

ดี หมายถึง ปฏิบัติทันทีโดยไม่ลังเล จนสำเร็จ ให้ 2 คะแนน

พอใช้ หมายถึง ปฏิบัติด้วยความลังเล ตู้อ่าที่คนอื่นก่อน ให้ 1 คะแนน

แก้ไข หมายถึง ไม่ปฏิบัติเลยหรือหาโอกาสหลีกเลี่ยง ให้ 0 คะแนน

ขั้นตอนในการสังเกต

1. ผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย ศึกษาและทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ และแบบบันทึกความมีน้ำใจให้เข้าใจตรงกัน เพื่อให้สามารถสังเกตและบันทึกได้อย่างถูกต้อง
2. การสังเกตของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์ และพฤติกรรมของนักเรียนตามแบบบันทึกความมีน้ำใจ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตความมีน้ำใจ ตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ก่อนและหลังการทดลอง

ดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกต

การสังเกตในครั้งนี้เป็นการสังเกตพฤติกรรมตามสถานการณ์ที่กำหนด และคำนวณความเชื่อมั่นของการสังเกตโดยใช้วิธีการของสกอตต์ (Scott) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2531: 134) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$r = \frac{P_o - P_e}{1 - P_e}$$

r	หมายถึง	ความเชื่อมั่นของการสังเกต
P_o	หมายถึง	อัตราส่วนของความน่าจะเป็นของการสังเกตได้ตรงกันของผู้สังเกต 2 คน ซึ่งได้จากผลต่างระหว่าง 1.00 กับค่าผลรวมของผลต่างระหว่างร้อยละของค่าสังเกตพฤติกรรมของผู้สังเกต 2 คน
P_e	หมายถึง	อัตราส่วนของความน่าจะเป็นของการสังเกตพฤติกรรมได้ตรงกันที่เกิดขึ้นโดยความบังเอิญของผู้สังเกต 2 คนซึ่งหาได้จากสัดส่วนของคะแนนพฤติกรรม ที่มีจำนวนสูงสุดและรองลงมาโดยเลือกจากผู้สังเกต คนใดคนหนึ่งก็นำค่าทั้ง 2 มายกกำลังสอง แล้วนำมาบวกกัน

ตัวอย่างแบบบันทึกความมีน้ำใจ

แบบบันทึกความมีน้ำใจ

ที่นักเรียน.....ชั้น.....

ผู้บันทึก.....() ผู้วิจัย () ผู้ช่วยวิจัย

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้

สถานการณ์ก่อนการทดลอง

ในช่วงโม่งเกษตร ครูอธิบายเกี่ยวกับการทำแปลงเพื่อปลูกผักแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12 คน เมื่อครูอธิบายจบแล้ว ครูมอบหมายให้นักเรียนไปทำแปลงผัก โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน และให้นักเรียนแต่ละกลุ่มรับผิดชอบกลุ่มละ 1 แปลง เมื่อหมดเวลา ครูปล่อยนักเรียนไปรับประทานอาหาร

พฤติกรรมความมีน้ำใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว	ด	พอใช้	แก้ไข
1. ช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย			
2. ไม่เกี่ยงกันเก็บอุปกรณ์หลังจากใช้งาน			
3. ไม่แย่งกันเข้าแถวเมื่อจะไปซื้ออาหาร			

ตัวอย่างแบบบันทึกความมีน้ำใจ

แบบบันทึกความมีน้ำใจ

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....

ผู้บันทึก.....() ผู้วิจัย () ผู้ช่วยวิจัย

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้

สถานการณ์หลังการทดลอง

ในช่วงโงงงานบ้าน ครูอธิบายเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดและการจัดบ้านให้เป็นระเบียบแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12 คน เมื่อครูอธิบายจนแล้ว ครูมอบหมายให้นักเรียนไปช่วยกันจัดห้องซึ่งสมมติว่าเป็นบ้านของนักเรียน โดยแบ่งห้องที่จัดไว้อย่างไม่เป็นระเบียบออกเป็น 3 ส่วน และแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน และให้นักเรียนแต่ละกลุ่มรับผิดชอบกลุ่มละ 1 ส่วน เมื่อหมดเวลา ครูปล่อยนักเรียนไปรับประทานอาหาร

พฤติกรรมความมีน้ำใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว	ดี	พอใช้	แก้ไข
1. ช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย			
2. ไม่เกี่ยงกันเก็บอุปกรณ์หลังจากใช้งาน			
3. ไม่แย่งกันเข้าแถวเมื่อจะไปซื้ออาหาร			

4. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม และความมีน้ำใจจากเอกสาร และการวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

4.2 สร้าง โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

4.3 นำโปรแกรมที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมเจตน์ อภิมณฑ์รักษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงษ์พันธ์ พงษ์โสภณและอาจารย์พรพนธ์ วาณิชยการ ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีดำเนินการ กิจกรรม อุปกรณ์ และการประเมินผล

4.4 นำโปรแกรมที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านบางชะโด เขตมโนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะคล้ายคลึงกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน เพื่อศึกษาข้อบกพร่องเกี่ยวกับภาษาที่ใช้ระยะเวลาที่ใช้ แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงโปรแกรม เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยใช้เวลาทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ในวันจันทร์และวันพุธ เวลา 15.00 น. – 15.50 น. (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

5. โปรแกรมการสอนแบบปกติ มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

5.1 ผู้วิจัยสร้างโปรแกรมการสอนแบบปกติ เรื่อง ความมีน้ำใจ โดยมีวัตถุประสงค์ และเนื้อหาเช่นเดียวกับโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

5.2 นำโปรแกรมการสอนแบบปกติไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมเจตน์ อภิมณฑ์รักษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงษ์พันธ์ พงษ์โสภณและอาจารย์พรพนธ์ วาณิชยการ ตรวจสอบในเรื่องความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีดำเนินการ กิจกรรม อุปกรณ์ และการประเมินผล

5.3 นำโปรแกรมการสอนแบบปกติที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านบางชะโด เขตมโนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน เพื่อศึกษาข้อบกพร่อง

เกี่ยวกับภาษาและระยะเวลาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

โปรแกรมการสอนแบบปกติผู้วิจัยใช้เวลาทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ในวันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 15.00 น.-15.50 น. (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

การเตรียมการก่อนการทดลอง

1. การเตรียมผู้สังเกต

1.1 เลือกผู้ช่วยวิจัย 1 คนเพื่อช่วยสังเกต โดยกำหนดให้ผู้ช่วยวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.2 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ศึกษาทำความเข้าใจ ความมุ่งหมายของการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะของความมีน้ำใจ และแบบบันทึกความมีน้ำใจให้เข้าใจตรงกัน เพื่อสามารถ บันทึกพฤติกรรมความมีน้ำใจได้ถูกต้อง

1.3 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ฝึกสังเกตและบันทึกความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านแม่หนองโศก เขตมิสบุรี กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ตามสถานการณ์ที่กำหนด เพื่อหาค่าดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกต ซึ่งจะต้องได้ค่าดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกตตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป

2. เตรียมสถานการณ์

2.1 ศึกษาแนวทางในการกำหนดสถานการณ์ จำนวนสถานการณ์ และระยะเวลาที่ใช้ในการสังเกตจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.2 สรุปรวเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานการณ์ที่นักเรียนแสดงความมีน้ำใจต่อกัน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดสถานการณ์

2.3 สร้างสถานการณ์ความมีน้ำใจก่อนการทดลอง 3 สถานการณ์ และหลังการทดลอง 3 สถานการณ์ โดยมีลักษณะคู่ขนานกัน และใช้เวลาสังเกตสถานการณ์ละ 30 นาที

2.4 นำสถานการณ์ความมีน้ำใจที่สร้างในข้อ 2.3 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเจตน์ อภิเมธีรักษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา และ

อาจารย์พรรณนิศ วาณิชการ ตรวจสอบความเหมาะสมทางด้านภาษา ความสอดคล้องของ
สถานการณ์กับนิยามศัพท์เฉพาะและความเป็นคู่ขนานของสถานการณ์ ก่อนและหลังการทดลอง

2.5 นำสถานการณ์จากข้อ 2.4 มาปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยดำเนินการวิจัยแบบ Randomized
Control Group Pretest-Posttest Design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 67)

ตาราง 1 แสดงแบบแผนการทดลองแบบ Randomized Control Group
Pretest-Posttest Design

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
RE	T1	X	T2
RC	T1	~X	T2

ความหมายของสัญลักษณ์

- RE แทน กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม กำหนดให้เป็นกลุ่มทดลอง
RC แทน กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม กำหนดให้เป็นกลุ่มควบคุม
T1 แทน การทดสอบ ก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
T2 แทน การทดสอบ หลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
X แทน การใช้กิจกรรมกลุ่ม
~X แทน การสอนแบบปกติ

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ระยะเวลาการทดลอง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย สังเกตความมีน้ำใจของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยให้แนกกันทักความมีน้ำใจเพื่อกันทักไว้เป็นคะแนน Protest. โดยสังเกตตามสถานการณ์ที่กำหนด 3 สถานการณ์ ใช้เวลาสังเกตสถานการณ์ละ 30 นาที เมื่อวันพุธที่ 27 ถึง วันศุกร์ที่ 29 ธันวาคม 2538 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

วันพุธที่ 27 ธันวาคม 2538 สังเกตความมีน้ำใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว ของกลุ่มทดลอง เวลา 11.00 - 11.30 น. และกลุ่มควบคุม เวลา 14.00 - 14.30 น.

วันพฤหัสบดีที่ 28 ธันวาคม 2538 สังเกตความมีน้ำใจด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ของกลุ่มทดลอง เวลา 11.00 - 11.30 น. และกลุ่มควบคุม เวลา 15.00 - 15.30 น.

วันศุกร์ที่ 29 ธันวาคม 2538 สังเกตความมีน้ำใจด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ของกลุ่มทดลอง เวลา 09.00 - 09.30 น. และกลุ่มควบคุม เวลา 13.00 - 13.30 น.

2. ระยะทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้เวลาดังนี้

2.1 ผู้วิจัยใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาความมีน้ำใจให้นักเรียนกลุ่มทดลองทุกวันจันทร์และวันพุธ โดยเริ่มตั้งแต่วันจันทร์ที่ 8 มกราคม ถึงวันพุธที่ 14 กุมภาพันธ์ 2539 เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ระหว่างเวลา 15.00 น. ถึง 15.50 น. รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง สถานที่ทดลอง คือ ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบางชะโด เขตมันบุรี กรุงเทพมหานคร

2.2 ผู้วิจัยใช้โปรแกรมการสอนแบบปกติ เพื่อพัฒนาความมีน้ำใจให้นักเรียนกลุ่มควบคุมทุกวันอังคารและวันพฤหัสบดี โดยเริ่มตั้งแต่วันอังคารที่ 9 มกราคม ถึง วันพฤหัสบดีที่ 15 กุมภาพันธ์ 2539 เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ระหว่างเวลา 15.00 น. ถึง 15.50 น. รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง สถานที่ทดลอง คือ ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบางชะโด เขตมันบุรี กรุงเทพมหานคร

3. ระยะหลังการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแสดงความมีน้ำใจตามสถานการณ์ที่กำหนด โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยกันทักความมีน้ำใจไว้เป็นคะแนน Posttest.

โดยสังเกตตามสถานการณ์ที่กำหนด 3 สถานการณ์ เมื่อวันจันทร์ที่ 19 กุมภาพันธ์ ถึง วันพุธที่ 21 กุมภาพันธ์ 2539 ซึ่งสถานการณ์มีลักษณะคู่ขนานกับสถานการณ์ในการ Pretest โดยใช้ เวลาสังเกตสถานการณ์ละ 30 นาที ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

วันจันทร์ที่ 19 กุมภาพันธ์ 2539 สังเกตความมีน้ำใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว ของ กลุ่มทดลอง เวลา 11.00 – 11.30 น. และกลุ่มควบคุม เวลา 14.00 – 14.30 น.

วันอังคารที่ 20 กุมภาพันธ์ 2539 สังเกตความมีน้ำใจด้านการให้ความช่วยเหลือ ผู้อื่น ของกลุ่มทดลอง เวลา 11.00 – 11.30 น. และกลุ่มควบคุม เวลา 15.00 – 15.30 น.

วันพุธที่ 21 กุมภาพันธ์ 2539 สังเกตความมีน้ำใจด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ของกลุ่มทดลอง เวลา 09.00 – 09.30 น. และกลุ่มควบคุม เวลา 13.00 – 13.30 น.

4. นำผลที่ได้จากข้อ 1 และ ข้อ 3 ไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบ สมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากได้คะแนนจากการประเมินแล้วนำมาวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบความมีน้ำใจของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่ม
2. เปรียบเทียบความมีน้ำใจของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการสอนแบบปกติ
3. เปรียบเทียบผลต่างของความมีน้ำใจของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ภายหลัง การทดลอง

วิธีจัดทำข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 คะแนนเฉลี่ย (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 146)

1.2 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 151)

2. สถิติสำหรับวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ การหาความเชื่อมั่นของการสังเกต โดยใช้วิธีของ สกอตต์ (Scott) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 134)

3. สถิติทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของความมีน้ำใจก่อนและหลังการทดลองภายในกลุ่ม โดยใช้สูตร t - test แบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Sample) (ชูศรี วงศ์วัธนะ. 2530 : 57)

3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของความมีน้ำใจของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง โดยใช้สูตร t - test แบบกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Sample) (ชูศรี วงศ์วัธนะ. 2530 : 361)

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาครั้งนี้

สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์และแปลผล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง และแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล
จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

- N. แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
- $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ยของความมีน้ำใจ
- S.D. แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความมีน้ำใจ
- t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา t-distribution

ผลการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. เปรียบเทียบความมีน้ำใจของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบความมีน้ำใจของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนทดลอง	12	4.75	1.14	11.00*
หลังทดลอง	12	14.83	3.64	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 ปรากฏว่า ความมีน้ำใจของนักเรียนกลุ่มทดลองมากขึ้นหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองมีความมีน้ำใจมากขึ้น

2. เปรียบเทียบความมีน้ำใจของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการสอนแบบปกติ
 ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบความมีน้ำใจของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการสอนแบบปกติ

กลุ่มควบคุม	N	$\bar{X}$	S.D	L
ก่อนทดลอง	12	4.33	1.37	
				8.66*
หลังทดลอง	12	11.66	4.05	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 ปรากฏว่า ความมีน้ำใจของนักเรียนกลุ่มควบคุมมากขึ้น หลังจากได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การสอนแบบปกติทำให้นักเรียนกลุ่มควบคุม มีความมีน้ำใจมากขึ้น

3. เปรียบเทียบความมีน้ำใจของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบความมีน้ำใจของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S.D.	t
กลุ่มทดลอง	12	14.83	3.64	2.02*
กลุ่มควบคุม	12	11.66	4.05	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 ปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความมีน้ำใจมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทำให้นักเรียนมีความมีน้ำใจมากกว่าการสอนแบบปกติ และจากการพิจารณาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า หลังการทดลองนักเรียนในกลุ่มทดลอง มีความมีน้ำใจใกล้เคียงกันมากกว่า นักเรียนในกลุ่มควบคุม

บทที่ 5

บทย่อ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บทย่อความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบางชะโด เขตมโนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบความมีน้ำใจของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. เพื่อเปรียบเทียบความมีน้ำใจของนักเรียน ก่อนและหลังการสอนแบบปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบความมีน้ำใจของนักเรียน ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีการพัฒนาความมีน้ำใจมากขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. นักเรียนมีการพัฒนาความมีน้ำใจมากขึ้น หลังจากได้รับการสอนแบบปกติ
3. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีการพัฒนาความมีน้ำใจมากกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบางชะโด เขตมโนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 24 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแบะโศ เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีคะแนนความมีน้ำใจต่ำจำนวน 24 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบประเมินความมีน้ำใจ
2. แบบสอบถาม "ใครเอ่ย"
3. แบบบันทึกความมีน้ำใจ
4. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม
5. โปรแกรมการสอนแบบปกติ

การดำเนินการทดลอง

1. ระยะก่อนการทดลอง

1.1 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยฝึกสังเกตและบันทึกความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านแบะโศ เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่มีกลุ่มตัวอย่างตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ เพื่อหาดัชนีความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นของการสังเกตเท่ากับ 0.96 โดยสังเกต 6 ครั้ง

1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแสดงความมีน้ำใจตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ 3 สถานการณ์ เมื่อวันที่ 27 ถึง วันศุกร์ที่ 29 ธันวาคม 2538 โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้สังเกตและบันทึกความมีน้ำใจของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest.)

2. ระยะดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองทั้งสองกลุ่ม โดยกลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มตามโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง ในวันจันทร์และวันพุธ เวลา 15.00 - 15.50 น.

ตั้งแต่วันที่ 8 มกราคม ถึงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2539 ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติตามโปรแกรมการสอนแบบปกติเป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง ในวันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 15.00 - 15.50 น. ตั้งแต่วันที่ 9 มกราคม ถึงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2539

3. ระยะเวลาหลังการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แสดงความมั่นใจตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ 3 สถานการณ์ ซึ่งแต่ละสถานการณ์มีลักษณะคู่ขนานกับสถานการณ์ก่อนการทดลอง เมื่อวันจันทร์ที่ 19 ถึงวันพุธที่ 21 กุมภาพันธ์ 2539 โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้สังเกตและบันทึกความมั่นใจของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Posttest)

4. นำคะแนนที่ได้จากการบันทึกความมั่นใจก่อนและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. ทดสอบความแตกต่างของความมั่นใจของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้ $t - test$ Dependent
2. ทดสอบความแตกต่างของความมั่นใจของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการสอนแบบปกติ โดยใช้ $t - test$ Dependent
3. ทดสอบความแตกต่างของความมั่นใจของนักเรียนกลุ่มทดลอง ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กับนักเรียนกลุ่มควบคุม ที่ได้รับการสอนแบบปกติ โดยใช้ $t - test$ Independent

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าสรุปผลได้ดังนี้

1. นักเรียนมีการพัฒนาความมีน้ำใจมากขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนมีการพัฒนาความมีน้ำใจมากขึ้น หลังจากได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีการพัฒนาความมีน้ำใจมากกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนบ้านแสนสุข ๒ เขตเมือง กรุงเทพมหานคร พบว่า

1. นักเรียนกลุ่มทดลองมีการพัฒนาความมีน้ำใจมากขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาความมีน้ำใจของนักเรียนได้ ซึ่งในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดประสบการณ์เกี่ยวกับความมีน้ำใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว ด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยให้นักเรียนเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การเล่นเกม การแสดงตามสถานการณ์จำลอง ตลอดทั้งการเรียนรู้จาก กรณีตัวอย่าง เพื่อให้ นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน นอกจากนี้ ภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยให้นักเรียนได้อภิปราย และสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ มีความกระตือรือร้น ไม่เบื่อหน่าย ส่งผลให้นักเรียนพัฒนาความคิด ความรู้สึก และการแสดงออกในด้านการไม่เห็นแก่ตัว การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งเป็นลักษณะของความมีน้ำใจ

จากการบันทึกความมีน้ำใจของนักเรียนกลุ่มทดลองในครั้งนี้ พบว่า หลังจากทีนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มแล้ว นักเรียนแสดงออกถึงความมีน้ำใจในด้านต่าง ๆ มากขึ้น ได้แก่ ด้าน

ความไม่เห็นแก่ตัว โดยนักเรียนช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่เกี่ยงกันเก็บของใช้หลังจากใช้งานแล้ว ไม่แย่งกันเข้าแถวเมื่อจะไปซื้ออาหาร ส่วนด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นนั้น นักเรียนช่วยอธิบายเนื้อหาวิชาที่เพื่อนไม่เข้าใจ ช่วยเพื่อนถือของยกของ ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน นอกจากนี้ ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น นักเรียนไม่หัวเราะเยาะเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด ไม่ส่งเสียงดังรบกวนขณะเพื่อนอ่านหนังสือ ให้กำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อนไม่สบายใจ ซึ่งแสดงว่าการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทำให้นักเรียนมีการพัฒนาความมีน้ำใจมากขึ้น

ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับแนวความคิดของ ประพนอม เดชชัย (2531 : 101-102) ที่กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มจะช่วยฝึกประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เรียนให้พัฒนาขึ้น ทำให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองและบุคคลอื่นในกลุ่มดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พวงแก้ว เนตรโอภาวรักษ์ (2533 : 69) ที่ได้ศึกษาพบว่า กิจกรรมกลุ่มทำให้นักเรียนให้ความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มมากกว่านักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทรรษา แดงภักดี (2536 : 57) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อคุณธรรมความมีน้ำใจนักกีฬาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษพบว่า การใช้กิจกรรมกลุ่มทำให้นักเรียนมีคุณธรรมความมีน้ำใจนักกีฬาโดยส่วนรวมมากกว่านักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนกลุ่มควบคุมมีการพัฒนาความมีน้ำใจมากขึ้น หลังจากได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 แสดงว่า การสอนแบบปกติสามารถพัฒนาความมีน้ำใจของนักเรียนได้ ซึ่งในการสอนแบบปกติเรื่อง ความมีน้ำใจนั้นผู้วิจัยเป็นผู้บรรยาย พร้อมทั้งใช้สื่อต่าง ๆ ได้แก่ รูปภาพ เอกสาร สถานการณ์ แล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ซักถาม และมีการสรุปร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียน จึงทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความมีน้ำใจ และสามารถนำความรู้และแนวปฏิบัติไปประยุกต์ใช้ภายหลังการทดลองได้อย่างเหมาะสม

จากการบันทึกความมีน้ำใจของกลุ่มควบคุมในครั้งนี้ พบว่า หลังจากนักเรียนได้รับการสอนแบบปกติแล้ว นักเรียนแสดงออกถึงความมีน้ำใจด้านต่าง ๆ มากขึ้น ได้แก่ ด้านความไม่เห็น

แก้ตัวโดยนักเรียนช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่เกี่ยงกันเก็บของใช้หลังจากใช้งานแล้ว ไม่แย่งกันเข้าแถวเมื่อจะไปซื้ออาหาร ส่วนด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น นักเรียนจะช่วยอธิบายเนื้อหาวิชาที่เพื่อนไม่เข้าใจ ช่วยเพื่อนถือของยกของ ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน นอกจากนี้ ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น นักเรียนจะไม่หัวเราะเยาะเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด ไม่ส่งเสียงดังขณะเพื่อนกำลังอ่านหนังสือ ให้กำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อนไม่สบายใจ ซึ่งแสดงว่าการสอนแบบปกติ ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาความมีน้ำใจมากขึ้น

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์ (2537 : 58) ที่ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม จังหวัดปทุมธานี ซึ่งนักเรียนกลุ่มทดลองได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออก ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ ผลการศึกษพบว่า ภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีการพัฒนาความมีน้ำใจมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเห็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 แสดงให้เห็นว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาความมีน้ำใจได้มากกว่าการสอนแบบปกติ ทั้งนี้เพราะว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มนั้นมีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ การเล่นเกม การแสดงตามสถานการณ์จำลอง และการเรียนรู้จากกรณีตัวอย่าง โดยมีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา มีการอภิปรายและสรุปเกี่ยวกับความมีน้ำใจในด้านต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ ด้านการไม่เห็นแก่ตัว การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ส่วนการสอนแบบปกติเป็นวิธีการสอน ซึ่งผู้วิจัยบรรยายพร้อมทั้งใช้สื่อต่าง ๆ ประกอบการบรรยาย เช่น รูปภาพ เอกสารสถานการณ์เกี่ยวกับความมีน้ำใจในด้านต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ ด้านการไม่เห็นแก่ตัว การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และหากนักเรียนสงสัย ผู้วิจัยก็เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม ตลอดทั้งให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ อย่างไรก็ตาม นักเรียนในกลุ่มควบคุมนี้ ไม่มีโอกาสได้ปฏิบัติจริงหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมแต่ักเรียนก็มีความเข้าใจ เห็นความสำคัญ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้

ภายหลังการทดลอง จึงทำให้ความมีน้ำใจของนักเรียนเพิ่มมากขึ้น แต่เพิ่มขึ้นน้อยกว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

จากการพิจารณาความมีน้ำใจในแต่ละด้านของนักเรียนกลุ่มทดลอง พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีการพัฒนาความมีน้ำใจมากขึ้นทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการช่วยอธิบายเนื้อหาวิชาที่เพื่อนไม่เข้าใจ การไม่เกี่ยงกันเก็บอุปกรณ์หลังใช้งาน นักเรียนมีการพัฒนาความมีน้ำใจมากที่สุด การให้กำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อนไม่สบายใจ นักเรียนมีการพัฒนาความมีน้ำใจรองลงมา ส่วนความมีน้ำใจด้านอื่น ๆ นักเรียนมีการพัฒนาความมีน้ำใจรองลงมาอีกตามลำดับ ได้แก่ การช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย การช่วยเพื่อนยกของถือของ การไม่ส่งเสียงดังรบกวนขณะเพื่อนอ่านหนังสือ การไม่แย่งกันเข้าแถวเมื่อจะไปซื้ออาหาร และการให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน กับการไม่หัวเราะเยาะเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด นักเรียนมีการพัฒนาความมีน้ำใจรองลงมาเป็นลำดับสุดท้าย

สำหรับความมีน้ำใจในแต่ละด้านของนักเรียนกลุ่มควบคุม พบว่า นักเรียนกลุ่มควบคุม หลังจากได้รับการสอนแบบปกติ มีการพัฒนาความมีน้ำใจมากขึ้นทุก ๆ ด้าน เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะการช่วยเพื่อนยกของถือของ นักเรียนมีการพัฒนาความมีน้ำใจมากที่สุด การไม่เกี่ยงกันเก็บอุปกรณ์หลังใช้งาน นักเรียนมีการพัฒนาความมีน้ำใจรองลงมา ส่วนความมีน้ำใจด้านอื่น ๆ นักเรียนมีการพัฒนาความมีน้ำใจรองลงมาอีกตามลำดับ ได้แก่ การให้กำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อนไม่สบายใจ การช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย การไม่หัวเราะเยาะเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด การให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน การช่วยอธิบายเนื้อหาวิชาที่เพื่อนไม่เข้าใจ การไม่ส่งเสียงดังรบกวนขณะเพื่อนอ่านหนังสือ และการไม่แย่งกันเข้าแถวเมื่อจะไปซื้ออาหาร นักเรียนมีการพัฒนาความมีน้ำใจรองลงมาเป็นลำดับสุดท้าย

เมื่อพิจารณาความมีน้ำใจในแต่ละด้านของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแล้ว พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีการพัฒนาความมีน้ำใจมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม หลังจากได้รับการสอนแบบปกติในทุก ๆ ด้านอีกด้วย

ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญศรี จิงภา เลิศเจริญ (2530 : 48) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า การสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มทำให้นักเรียนมีการปรับตัวกับเพื่อน ได้ดีกว่าการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับการศึกษาของ สาลี่ จบศรี (2531 : 48) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลองสิบสาม "ฉวีศรีราษฎร์บำรุง" จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษานพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีคะแนนความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สำหรับการศึกษาค้างนี้ มีข้อสังเกตในระหว่างการทดลองคือ นักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความกระตือรือร้น สนใจ และให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทุกครั้งเป็นอย่างดี และจากการสอบถามนักเรียนพบว่า นักเรียนมีความพอใจ สนุกสนาน และเห็นประโยชน์ของการทดลองในครั้งนี้ อย่างไรก็ตามในระยะแรก มีนักเรียนบางคนที่ประหม่า ลาก ไม่กล้าพูด ไม่กล้าแสดงออก ผู้วิจัยต้องคอยกระตุ้นและให้กำลังใจอยู่เสมอ แต่เมื่อร่วมกิจกรรมไประยะหนึ่ง นักเรียนกล้าพูดกล้าแสดงออกมากขึ้นและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้การทดลองสำเร็จลงด้วยดี

ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมจากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้น สนใจ และให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม และเห็นว่าเรื่องที่ผู้วิจัยบรรยายนั้นให้ความรู้ให้ข้อคิด ทำให้ทราบถึงแนวทางที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตามในระยะแรก นักเรียนยังไม่กล้าซักถามมากนัก แต่หลังจากผู้วิจัยกระตุ้นและให้กำลังใจ ทำให้นักเรียนกล้าซักถามและมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น

จากการสอบถามนักเรียนทั้งสองกลุ่ม นักเรียนให้ความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การเข้าร่วมกิจกรรมของการทดลองครั้งนี้ ได้รับความรู้ สนุก มีประโยชน์และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการจัดการเรียนการสอน ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมเกี่ยวกับความสนใจในทุกกลุ่มวิชา เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
2. ควรมีการติดตามผลของการศึกษาหลังสิ้นสุดการทดลอง 3 เดือน หรือ 6 เดือน เพื่อศึกษาว่า ความสนใจของนักเรียนนั้นเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความสนใจของนักเรียนประถมศึกษา
ชั้นอื่น ๆ ต่อไป
2. ควรศึกษาอิทธิพลของตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ เช่น การอบรม
เลี้ยงดู สัมพันธภาพกับสมาชิกในครอบครัว บุคลิกภาพของนักเรียน เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนก จันทร์ขจร. คู่มือการอบรมความรู้และจริยธรรมเพื่อชีวิต ตอนที่ 2. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2533.
- กมลรัตน์ หล้าสว่าง. การศึกษามุสลิมเป็นรายกรณี. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- กาญจนาภรณ์ สุวิทยารัตน์. ผลของการฝึกปฏิบัติการการแสดงออกที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.
- คมเพชร จัตรสุกุล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : แสงรุ่งการพิมพ์, 2522.
- จำเนียร ช่างโชติ และคนอื่น ๆ. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.
- จิตรนาถ กิตติเสวี. ความสัมพันธ์ระหว่างความมีน้ำใจของครู ความรู้สึกรับผิดชอบ พฤติกรรมความเป็นผู้นำ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการฝึกสอนของนักเรียน ระดับชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยครูสงขลา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2516. อัดสำเนา.
- ชูศักดิ์ สิงห์อุดร. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคการสอนแบบกรณีตัวอย่าง กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. เทคนิคการใช้สถิติเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

- ณรงค์ศักดิ์ ทะละภัย. "อิทธิพลของครูและโรงเรียนที่มีต่อเด็ก," ใน การพัฒนาคุณภาพชีวิต : จริยธรรมกับสุขภาพจิต. กรุงเทพฯ : ศิวพร, 2529.
- ทองเวียน อมรัชกุล. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. พิมพ์โลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิมพ์โลก, 2520.
- _____. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. พิมพ์โลก : แผนกเอกสารการพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิมพ์โลก, 2521.
- ทินกร ช่างกล. "เก่งกาจแต่ขาดน้ำใจ...ก็ไปไม่รอด," วารสารก้านผู้ใหญ่นบ้าน. 42(2) : 27-32 ; กุมภาพันธ์ 2534.
- ทิศนา ขมมนี. ช่วยครูฝึกประชาธิปไตยให้แก่เด็ก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- ทิศนา ขมมนี และเยาวพา เดชะคุปต์. กลุ่มสัมพันธ์ ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1. กรุงเทพฯ : บุรพาศิลป์, 2522.
- เทววิมล ไม้สี, พระ "ศาสนากับความมั่นคง," จิตวิทยาความมั่นคง. 1 : 26 - 45 ; 2528.
- ธนาคารกรุงเทพ จำกัด. รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง "แนวทางการพัฒนาเยาวชนในทศวรรษหน้า". กรุงเทพฯ : ฝ่ายประชาสัมพันธ์ธนาคารกรุงเทพ จำกัด, 2532.
- นฤมล วรณกุล. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหนังสืออ้างอิงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมกลุ่มกับสไลด์เทป. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อุดສຳເນາ.
- น้อย พงษ์สนิท. ตำราประกอบการเรียนการสอนจริยศาสตร์ เล่ม 1. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์สวนปรุง, 2520.
- นิตยา เชียงทอง. ผลการทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการยอมรับตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพมงคลรังษี จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อุดສຳເນາ.

นิพนธ์ คันธเสวี. มนุษยสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2528.

นิภา บุญศรีสวัสดิ์. การศึกษาความมีน้ำใจของครู ความอยากรู้อยากเห็น ความเอื้อเฟื้อ และเพิกบายของนักศึกษาปีที่ 1-4 วิทยาลัยครูนครปฐม. ปรินญาณินธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา, 2517. อัดสำเนา.

นิภา วิจิตรศิริ. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองแค "สรีรกิจพิทยา" จังหวัดสระบุรี. ปรินญาณินธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

บุญศรี จิงธนาเจริญเลิศ. ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

บุษบงค์ รักเรียน. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมผู้นำด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีสอนตามคู่มือครู. ปรินญาณินธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

ประดับ เรืองมาลัย. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, 2519.

ประนอม เดชชัย. แนวกรรมการเรียนการสอนและแนวปฏิบัติสังคมศึกษา. เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2531.

เผด็จ ทัดตชีโว, พระ. ที่ระลึกวันคล้ายวันเกิดครบ 5 รอบ : คนดีที่โลกต้องการ. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2531.

พนม ลิมอารีย์. กลุ่มสัมพันธ์. มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, ม.ป.ป.

พรเทพนิศ วาณิชยการ. "การทำงานแบบกลุ่ม," ใน สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับที่ 1. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2528.

พรณราย ทวีระประภา. จิตวิทยาอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2529.

_____. มนุษยสัมพันธ์ในการบริหาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2536.

พวงแก้ว เนตรโอภารักษ์. ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่ม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลานแหลม จังหวัดนครปฐม.

ปริญญาพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2533. อุดลำนเา.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล, 2531.

พัชนี วรกวิน. จิตวิทยาสังคม นนทบุรี : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์ปากเกร็ด, 2522.

เยาวพา เดชะคุปต์. ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา.

วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517. อุดลำนเา.

เยาวภา กันทรวิชัยกุล. ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนในห้องเรียน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปาล์มโกมลวิทยานุกูล จังหวัดอ่างทอง.

ปริญญาพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2530. อุดลำนเา.

โยธิน ศันสนยุทธ์ และจุมพล นวลภทธีวิน. จิตวิทยาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2529.

ราชันยเทียสถาน. พจนานุกรม. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2525.

วัชรวิ ชูชะคำ. จิตวิทยาแนะแนวและให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู, 2523.

วันทนี บุษณะชาติ. การศึกษาเปรียบเทียบความอยากรู้อยากเห็น ทักษะคิดเชิงวิทยาศาสตร์
น้ำใจของการเป็นครู และเพทพบาย ของนักศึกษปีที่ 1-4 วิทยาลัยครูนครราชสีมา.

ปริญญาพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการ ประสานมิตร, 2517.

อุดลำนเา.

- วันเพ็ญ เหมะผดุงกุล. พัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กก่อนประถมศึกษาที่ครูมีการใช้คำถาม
ในระหว่างการทำกิจกรรมและหลังการทำกิจกรรมในวงกลม. ปรินทิเนียนท์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- วันเพ็ญ บุญประกอบ. "สังสรร สโมสร," วารสารแนะแนว. 17(85) : 41 ;
กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2526.
- วาสนี ชูสงค์. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาหลักสูตรภาษาเพื่อการ
สื่อสารชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์. ปรินทิเนียนท์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- วิจิตร อาวะกุล. เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์นิพนธ์, 2525.
- วินิจ เกตุขำ และคมเพชร จิตรสุกุล. กระบวนการกลุ่ม. โอเดียนสโตร์, 2522.
- วีณา วโรดมะวิทย์. กลวิธีการเรียนและการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา. เชียงใหม่ :
ภาควิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2530.
- วุฒิสวัสดิ์ สวัสดิวัฒน์, ม.ร.ว. สู่คุณธรรม. กรุงเทพฯ : บริษัทเอเชียเพรส จำกัด, 2534.
- ศรไกร รุ่งรอด. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และการให้ความร่วมมือ
ต่อกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้
แบบ STAD กับกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครูของ สสวท. ปรินทิเนียนท์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. ศัพทานครมระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2527.
- ศุภวดี บุญวงศ์. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. สงขลา : ภาควิชาการแนะแนวและ
จิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2527.
- สมิต อาชวณิชกุล. การพัฒนาตนเองภาค 2. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า,
2535.
- สาโรช บัวศรี. มาตรฐานบางประการสำหรับการสร้างครูที่ดี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภา, 2515.

- สาลี จบศรี. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลองสิบสาม "ฉวีราษฎร์บำรุง"
จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- สุชา จันทน์เอม. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2524.
- สุชาติ รัตนดิษฐ์กุล. "การวิเคราะห์หลักการคัมภีร์ในนิทานชาดก," วารสารวิจัย
มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 4(1) : 80-92 ; มกราคม-เมษายน 2533.
- สุภัทรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรม ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2534.
- สุวกิจ ศรีปัดดา. การแบ่งความรับผิดชอบและการจัดสรรสิ่งจูงใจในการทำงานกลุ่ม.
วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2528. อัดสำเนา.
- ทรรษา แดงภักดี. ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อคุณธรรมความมีน้ำใจแก่กีฬาของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร
จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.
- อมรากล อินโอสานนท์. "น้ำใจในรถเมล์," ใน บทความสุขภาพจิตเผยแพร่ทาง
วิทยุเล่ม 2. กรุงเทพฯ : เกมการพิมพ์, 2534.
- อุทัย ทองหนู. จริยศึกษา. นครศรีธรรมราช : โครงการตำราและเอกสารวิชาการ
วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, 2528.
- เอนก เพ็ชรอนุกุลบุตร และคนอื่น ๆ. หนังสือเรียน ส 401 สังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2524.
- เกษณีย์ จิตร์วิทยานนท์. ผลของการเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกไวที่มีต่อความมีน้ำใจของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีพดดา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.

- Bennett, Margaret E. Guidance and Counseling in Group.
New York : McGraw - Hill, 1963.
- Bond, Norman David. "Correlates of Altruism in Elementary School
Children," Dissertation Abstracts International. 29 :
3454 A ; April, 1969.
- Button, Leslie. Developmental Group Work with Adolescents. London :
University of London Press, Ltd., 1974.
- Dieghton, Lee C. "Small Group Instruction," in The Encyclopedia of
Education. New York : The Macmillan Company and Free Press,
1971.
- Gryvnak, Patrique Ann. "A Study of Five Personal Characteristics as
Perceived by Males and Females (Aggressive, Dominance,
Nurturance, Autonomy, Affiliation)," Dissertation Abstracts
International. 52 : 2810 ; May, 1991.
- Jones, Alissa Sue. "The Effect of Counselor Anger Discomfort, and
Need for Nurturance on Countertransference Reactions to
An Angry Client," Dissertation Abstracts International.
52 : 1064 ; February, 1990.
- Justice, Susan Brown. "Need for Succorance and Nurturance in
Pregnant Teenagers," Dissertation Abstracts International.
51 : 3603 ; July, 1989.
- Kolumbus, E.S. Is It Tomorrow Yet?. 2 nd ed. Mount Carmel :
International Training Center, 1979.

- Lange, Shirley Jo. "Satisfaction and Commitment in Lesbian and Heterosexual Relationship : The Roles of Power, Nurturance, and Trust," Dissertation Abstracts International. 50 : 3676 ; August, 1989.
- Lex, James Joseph. "Attitude Change of Seminary Students Associated with A Course in Group Dynamics," Dissertation Abstracts International. 33 : 6093 - A ; May, 1973.
- Loëser, L.H. "Some Aspects of Group Dynamics," International Journal Group Psychotherapy. 1 : 5 - 9 ; 1957.
- Ohlsen, Merle M. Group Counseling. New York : Holt Rinehart, 1970.
- Ottaway, A.K.G. Learning through Group Experiences. London : Routhledge and Kengan Paul, 1966.
- Rogers, Carl R. Encounter Groups. New York : Harper and Row, 1970.
- Sable, Janeth Ruth. "Differences in Need for Affiliation, and The Qualities of Intimacy and Nurturance within Preadolescent Friendship," Dissertation Abstracts International. 49 : 5044 ; November, 1989.
- Shaw, Marvin E. Group Dynamic : The Psychology of Small Group Behavior. 3rd ed. New York : McGraw - Hill Book Company, 1981.
- Treppa, Jerry A. and Lawrence Frike. "Effect of Marathon Group Experience, " Journal of Counseling Psychology. 19 : 466 - 468 ; September, 1972.

ກາດຜນວກ

ภาคผนวก ก

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

โปรแกรมการสอแบบปกติ

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1 50 นาที	การปฐมนิเทศ	แนะนำตนเอง ดอกไม้ให้คุณ	1. เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีและให้นักเรียนได้รู้จักคุ้นเคยซึ่งกันและกัน 2. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมายและลักษณะของความมีน้ำใจ 3. เพื่อให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายและวิธีการในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ	1. ผู้วิจัยแนะนำตนเองและให้นักเรียนแนะนำตนเองทีละคน แล้วให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม"ดอกไม้ให้คุณ" เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีและให้นักเรียนได้รู้จักคุ้นเคยซึ่งกันและกัน โดยมีลำดับขั้นดังนี้ 1.1 ให้นักเรียนทุกคนเข้าแถวเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน 1.2 ผู้วิจัยแจกกระดาษที่เป็นชิ้นส่วนของรูปดอกไม้ให้นักเรียนคนละ 1 ชิ้น 1.3 ผู้วิจัยชี้แจงแก่นักเรียนดังนี้ แผ่นกระดาษที่นักเรียนทุกคนได้รับเป็นชิ้นส่วนของดอกไม้ แต่ยังเป็นดอกไม้ที่ไม่สมบูรณ์

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
				ให้นักเรียนนำชิ้นส่วน ที่ตนได้รับ ไปต่อกับชิ้น ส่วนของนักเรียนอีก 2 คนที่เป็นส่วนหนึ่งของ ดอกไม้ดอกเดียวกับตน เมื่อพบแล้วให้เชื่อม ชิ้นส่วนดอกไม้เข้าด้วย กันด้วยกระดาษขาว 1.4 ให้นักเรียนเขียนชื่อ นามสกุลลงในดอกไม้ ของตน แล้วให้ สัมภาษณ์ซักถามข้อมูล ส่วนตัวของกันและกัน เช่น จำนวนสมาชิกใน ครอบครัว อุปนิสัย ความรู้สึกขณะทำ กิจกรรมนี้ เป็นต้น โดยใช้เวลา 10 นาที 1.5 ผู้วิจัยจำลองถามหา เลขดอกไม้เมื่อตรงกับ ดอกไม้ใคร ให้ออกมา

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
				รายงานผลการ สัมมนาเพื่อน 1.6 ให้นักเรียนแสดง ความคิดเห็นจาก กิจกรรม ดังต่อไปนี้ - ความรู้สึกที่มี ต่อกิจกรรม "ดอกไม้ให้คุณ" - ข้อคิดและ ประโยชน์ที่ได้ จากกิจกรรม "ดอกไม้ให้คุณ" 2. ผู้วิจัยแจกตารางการฝึก กิจกรรมกลุ่มให้นักเรียน พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียด ดังนี้ 2.1 ผู้วิจัยอธิบายความ หมายและลักษณะของ ความมั่นใจ

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
				2.2 ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย และวิธีการในการเข้า ร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อ พัฒนาความมั่นใจ 2.3 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ นักเรียนซักถามข้อ ข้องใจ และปัญหา ต่าง ๆ เกี่ยวกับการ เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม 3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกัน สรุปความหมายและลักษณะ ของความมั่นใจและ จุดมุ่งหมายของการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความ มั่นใจ

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
2 50 นาที	ความมีน้ำใจ ด้านการไม่ เห็นแก่ตัว การให้ความ ช่วยเหลือผู้อื่น การเห็นอก เห็นใจผู้อื่น	เกมเรื่อง "ค้นหาของ"	เพื่อให้นักเรียน ตระหนักถึงความ สำคัญของความมี น้ำใจด้านการไม่ เห็นแก่ตัว การให้ความ ช่วยเหลือผู้อื่น การ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น	ตั้งแต่ครั้งที่ 2 - 11 ผู้วิจัย ดำเนินการทดลองโดยใช้ กิจกรรมกลุ่มดังนี้ ก. ชื่นนำ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียน เพื่อนำเข้าสู่หัวข้อเรื่อง ที่จะปฏิบัติ
3 50 นาที	ความมีน้ำใจ ด้านการไม่ เห็นแก่ตัว โดยช่วยกันทำ งานที่ได้รับ มอบหมาย	บทบาทสมมติ เรื่อง "เพื่อห้องของ -เรา"	เพื่อให้นักเรียน ตระหนักถึงความ สำคัญของความมี น้ำใจด้านการไม่ เห็นแก่ตัว โดยช่วยกันทำ งานที่ได้รับมอบหมาย	ข. ชื่นดำเนินการ ผู้วิจัยชี้แจงกฎเกณฑ์กติกา และวิธีปฏิบัติกิจกรรม และให้นักเรียนลงมือ ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยมี ปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม และมีส่วนร่วมในการ แก้ปัญหาโดยใช้เทคนิค ที่ระบุไว้ในช่องกิจกรรม แต่ละครั้ง

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
4 50 นาที	ความมีน้ำใจ ด้านการไม่ เห็นแก่ตัวโดยไม่ เกี่ยงกัน เก็บอุปกรณ์ เมื่อเลิกใช้ แล้ว	กรณีตัวอย่าง เรื่อง "บอกแล้วว่า อย่าเกี่ยงกัน"	เพื่อให้นักเรียน ตระหนักถึงความ สำคัญของความมี น้ำใจด้านการไม่ เห็นแก่ตัว โดยไม่เกี่ยง กันเก็บอุปกรณ์เมื่อ เลิกใช้แล้ว	ค. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนอภิปราย และสรุปสิ่งที่เรียนรู้ร่วม กันและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม ที่นักเรียนยังขาดอยู่ <u>ประเมินผล</u>
5 50 นาที	ความมีน้ำใจ ด้านการไม่ เห็นแก่ตัวโดยไม่ แย่งกันเข้า แถวเมื่อจะไป ซื้ออาหาร	บทบาทสมมติ เรื่อง "อย่าแข่งคิว"	เพื่อให้นักเรียน ตระหนักถึงความ สำคัญของความมี น้ำใจด้านความไม่ เห็นแก่ตัวโดยไม่แย่ง กันเข้าแถวเมื่อจะไป ซื้ออาหาร	1. สังเกตจากความสนใจ และความร่วมมือในการ ปฏิบัติกิจกรรมของ นักเรียน 2. สังเกตจากการอภิปราย และการสรุปของนักเรียน

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
6 50 นาที	ความมีน้ำใจ ด้านการให้ ความช่วยเหลือ เหลือผู้อื่น โดยช่วย อธิบายเนื้อหา วิชาที่เพื่อนไม่ เข้าใจ	สถานการณ์ จำลองเรื่อง "เพื่อนใหม่"	เพื่อให้นักเรียน ตระหนักถึงความ สำคัญของความมี น้ำใจด้านการให้ ความช่วยเหลือ โดยการช่วยอธิบาย เนื้อหาวิชาที่เพื่อน ไม่เข้าใจ	
7 50 นาที	ความมีน้ำใจ ด้านการให้ ความช่วยเหลือ เหลือผู้อื่น โดยช่วยเพื่อน ยกของถือของ	กรณีตัวอย่าง เรื่อง "ช่วยไหม"	เพื่อให้นักเรียน ตระหนักถึงความ สำคัญของความมี น้ำใจด้านการให้ ความช่วยเหลือ โดยช่วยเพื่อนยกของ ถือของ	

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
8 50 นาที	ความมีน้ำใจ ด้านการให้ ความช่วยเหลือ เหลือผู้อื่น โดยให้เพื่อน ยิ้มส่งจดงาน หรืออุปกรณ์อื่น	บทบาทสมมติ เรื่อง "ไม่เป็นไร"	เพื่อให้นักเรียน ตระหนักถึงความ สำคัญของความมี น้ำใจด้านการให้ ความช่วยเหลือเหลือผู้อื่น โดยให้เพื่อนยิ้มส่ง จดงานหรืออุปกรณ์อื่น	
9 50 นาที	ความมีน้ำใจ ด้านการ เห็นอกเห็นใจ ผู้อื่นโดยไม่ ท้าวเราะเยาะ เมื่อเพื่อนทำ ผิดพลาด	กรณีตัวอย่าง เรื่อง "กว่าจะเป็น"	เพื่อให้นักเรียน ตระหนักถึงความ สำคัญของความมี น้ำใจด้านการเห็นอก เห็นใจผู้อื่นโดยไม่ ท้าวเราะเยาะเมื่อ เพื่อนทำผิดพลาด	

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
10 50 นาที	ความมีน้ำใจ ด้านการเห็น อกเห็นใจผู้อื่น โดยไม่ส่ง เสียงรบกวน ขณะเพื่อนอ่าน หนังสือ	สถานการณ์ จำลองเรื่อง "คุยหรืออ่าน"	เพื่อให้นักเรียน ตระหนักถึงความ สำคัญของความมี น้ำใจด้านการเห็นอก เห็นใจผู้อื่นโดยไม่ ส่งเสียงรบกวนขณะ เพื่อนอ่านหนังสือ	
11 50 นาที	ความมีน้ำใจ ด้านการ เห็นอกเห็นใจ ผู้อื่นโดยให้ กำลังใจเพื่อน เมื่อเพื่อนไม่ สบายใจ	บทบาทสมมติ เรื่อง "อย่าคิดมาก"	เพื่อให้นักเรียน ตระหนักถึงความ สำคัญของความมี น้ำใจด้านการเห็นอก เห็นใจผู้อื่นโดยให้ กำลังใจเพื่อนเมื่อ เพื่อนไม่สบายใจ	

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
12 50 นาที	ปัจฉิมนิเทศ		เพื่อให้นักเรียนได้ ร่วมกันอภิปรายและ สรุปการเรียนรู้ที่ได้ จากกิจกรรมกลุ่มเพื่อ พัฒนาความมั่นใจ	1. ผู้วิจัยและนักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน 2. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนและทบทวนเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญและลักษณะของความมั่นใจ 3. ให้นักเรียนแต่ละคนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความมั่นใจด้านต่าง ๆ ได้แก่ การไม่เห็นแก่ตัว การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น 4. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและกล่าวปิดการทดลอง

การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ ครั้งที่ 1

การปฐมนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดี และให้นักเรียนได้รู้จักคุ้นเคยซึ่งกันและกัน
2. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมายและลักษณะของความมีน้ำใจ
3. เพื่อให้นักเรียนทราบรายละเอียดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายและวิธีการ

ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแนะนำตนเองและให้นักเรียนแนะนำตนเองทีละคน แล้วให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม "ดอกไม้ให้คุณ" เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดี และให้นักเรียนได้รู้จักคุ้นเคยซึ่งกันและกัน โดยมีลำดับขั้นดังนี้

- 1.1 ให้นักเรียนทุกคนเข้าแถวเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน
- 1.2 ผู้วิจัยแจกกระดาษที่เป็นชิ้นส่วนของรูปดอกไม้ให้นักเรียนคนละ 1 ชิ้น
- 1.3 ผู้วิจัยชี้แจงกับนักเรียนดังนี้

- 1.3.1 แจกกระดาษที่นักเรียนทุกคนได้รับเป็นชิ้นส่วนของดอกไม้

แต่ยังเป็นดอกไม้ที่ไม่สมบูรณ์

- 1.3.2 ให้นักเรียนนำชิ้นส่วนที่ตนได้รับไปต่อกับชิ้นส่วนของ

นักเรียนอีก 2 คน ที่เป็นส่วนหนึ่งของดอกไม้ดอกเดียวกันตน เมื่อพจนแล้วให้เชื่อมชิ้นส่วนดอกไม้เข้าด้วยกันด้วยกระดาษกาว

1.4 ให้นักเรียนเขียนชื่อ นามสกุล ลงในดอกไม้ของตนแล้วให้สัมภาษณ์
ซักถามข้อมูลส่วนตัวของกันและกัน เช่น จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพ ความรู้สึก
ขณะทำกิจกรรมนี้ เป็นต้น โดยใช้เวลา 10 นาที

1.5 ผู้วิจัยจับฉลากหมายเลขดอกไม้ เมื่อตรงกับดอกไม้ของใครให้ออกมา
รายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อน

1.6 ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นจากกิจกรรมดังต่อไปนี้

1.6.1 ความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรมดอกไม้ให้คุณ

1.6.2 ข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมดอกไม้ให้คุณ

2. ผู้วิจัยแจกตารางการฝึกกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียน พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดดังนี้

2.1 ผู้วิจัยอธิบายความหมายและลักษณะของความมีน้ำใจ

2.2 ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายและวิธีการในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

เพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ

2.3 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อข้องใจและปัญหาต่าง ๆ

เกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปความหมาย ลักษณะของความมีน้ำใจและจุดมุ่งหมาย
ของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ

อุปกรณ์

1. กระดาษสีต่าง ๆ ตัดเป็นรูปดอกไม้
2. กระดาษขาว
3. ปากกา
4. ตารางการฝึกกิจกรรมกลุ่ม

ประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ ครั้งที่ 2

เกมเรื่อง "คันหาของ"

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของความมีน้ำใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว
การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ก. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่อง การปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ ร่วมกันจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และแสดงความมีน้ำใจ โดยการไม่เห็นแก่ตัว ช่วยเหลือผู้อื่นและการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ข. ขั้นตอนการ

1. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน
2. ผู้วิจัยชี้แจงวิธีปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
 - 2.1 เกมชื่อว่า "คันหาของ"
 - 2.2 ให้นักเรียนทุกคนนำของมาคนละ 1 ชิ้น เป็นของไม่มีค่า
แล้วนำไปซ่อนไว้ภายในบริเวณห้องที่จัดกิจกรรม โดยไม่บอกให้ใครทราบ
 - 2.3 เมื่อได้ยินเสียงนกหวีด ให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มจับข้อมือ
เพื่อนไว้ และเริ่มไปหาของที่แต่ละคนซ่อนไว้ในที่ต่าง ๆ โดยใช้เวลาน้อยที่สุด
 - 2.4 กลุ่มใดที่นำของมาได้ครบ ให้รีบนำมาวางไว้ที่หน้ากลุ่ม
ของตน แล้วร้อง "ไฮโย"

3. ผู้วิจัยกำหนดกฎเกณฑ์และกติกาดังนี้

3.1 เวลาไปหาของที่ซ่อน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มจับข้อมือเพื่อนไว้ไม่ให้หลุดจากกันและห้ามพูดคุยกันอย่างเด็ดขาด แต่อนุญาตให้ใช้ท่าทางบอกใบ้ได้บ้าง เช่น พยักหน้า สายศีรษะ บัญปาก ไปในทิศทางที่ต้องการ เป็นต้น และในการช่วยกันหาของนี้ นักเรียนจะต้องมีน้ำใจต่อกันทั้งเพื่อนในกลุ่มเดียวกัน และกลุ่มอื่น คือการไม่เห็นแก่ตัว การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

3.2 ทุกกลุ่มต้องพยายามหาของมาให้ครบ และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด โดยใช้เวลาให้น้อยที่สุด กลุ่มใดสามารถนำของที่ซ่อนไว้มาครบก่อนถือว่าชนะ

4. ผู้วิจัยให้สัญญาณนกหวีดเริ่มการแข่งขัน

ค. ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายหลังจากจบกิจกรรมในหัวข้อต่อไปนี้

1.1 นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรเมื่อถูกคนอื่นดึงไปทางอื่น ขณะที่เราต้องการไปเอาของของเรา

1.2 นักเรียนจะแสดงความมีน้ำใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นได้อย่างไร

1.3 การไม่มีน้ำใจและไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์จะเกิดผลอย่างไรในการทำกิจกรรมนี้

1.4 ผู้ที่ไม่มีน้ำใจและไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมจะมีผลต่อการดำรงชีวิตในสังคมหรือไม่อย่างไร

2. ให้นักเรียนสรุปถึงผลของการแสดงความมีน้ำใจและผลของการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์โดยผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับความมีน้ำใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

อุปกรณ์

สิ่งของต่าง ๆ ของนักเรียน และนกหวีด

ประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตจากการอภิปรายและการสรุปของนักเรียน

การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความเข้าใจ ครั้งที่ 3

บทบาทสมมติเรื่อง "เพื่อห้องของเรา"

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของความเข้าใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว โดยช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ก. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่อง การปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ ร่วมกันจะต้องไม่เห็นแก่ตัว โดยช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จด้วยดี

ข. ขั้นตอนการ

1. เลือกตัวผู้แสดง โดยวิธีขออาสาสมัคร
2. แจกเอกสารบทบาทสมมติเรื่อง "เพื่อห้องของเรา" ให้ผู้แสดงแต่ละคน

อ่านและเตรียมตัวแสดง

3. จัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
4. ให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงเป็นผู้สังเกตการณ์ โดยให้สังเกตและ

วิเคราะห์เหตุการณ์ ในเรื่องที่แสดง

5. เมื่อผู้แสดงพร้อมจึงเริ่มแสดงบทบาทสมมติตามบทบาทของแต่ละคน
6. ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่องที่แสดงจบแล้ว

ค. ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปรายและสรุปในหัวข้อต่อไปนี้

1.1 นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรหลังจากแสดงบทบาทสมมติเรื่อง
"เพื่อท้องของเรา"

1.2 เมื่อนักเรียนทุกคนช่วยกันทำงานจะส่งผลอย่างไรกับงานที่ได้รับ
มอบหมาย

1.3 ถ้ามีนักเรียนบางคนไม่ช่วยทำงานให้เสร็จเรียนร้อยจะส่งผลต่อ
งานอย่างไร

1.4 เรื่องที่นักเรียนแสดงนี้เกี่ยวข้องกับอะไร

2. ให้นักเรียนสรุปถึงความสำคัญของความมีน้ำใจด้านการไม่เห็นแก่ตัวโดย
ช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับความมีน้ำใจด้านการไม่เห็นแก่
ตัวโดยช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย

อุปกรณ์

เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง "เพื่อท้องของเรา"

ประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือในการแสดงบทบาทสมมติ
ของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและสรุปของนักเรียนภายหลัง
การแสดง

เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง "เพื่อท้องของเรา"

ครูบอกว่าสัปดาห์หน้าจะมีคณะกรรมการประเมินโรงเรียนมาตรฐานเยี่ยมโรงเรียนตอนเย็นก่อนกลับบ้าน ครูประจำชั้นมาพบนักเรียนแล้วสั่งให้นักเรียนทุกคน ช่วยกันจัดท้องให้สะอาดเรียบร้อย ครูมอบหมายให้จันทร์เป็นแกนนำเพื่อน ๆ จัดท้องเรียน แล้วครูก็เดินจากไป จันทร์คือหัวหน้าชั้น หันมาบอกกับเพื่อน ๆ ให้ช่วยกันวินยเห็นด้วยกับจันทร์แล้วบอกให้เริ่มทำเย็นนี้เลย โดยเสนอให้พวกผู้ชายจัดโต๊ะ ยกเก้าอี้ พวกผู้หญิงกวาดถู ไฟศาลแย่งว่าไม่เห็นด้วย และจะไม่ช่วยทำ วินยจึงพูดเตือนสติไฟศาล ไฟศาลจึงยอมช่วย แล้วทุกคนก็ช่วยกันทำงาน บางคนกวาด บางคนถู บางคนยกโต๊ะจัดโต๊ะ บางคนปิดหน้าต่าง

ขณะที่ทุกคนกำลังช่วยกันทำงานอยู่ก็มีเด็กชายคนหนึ่ง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เดินมาที่หน้าประตูแล้วพูดชวนนักเรียนชายชั้น ป.6 ให้ไปแข่งฟุตบอลกับ ป.5 ไฟศาลตอบตกลง แต่ต้องคอยให้ทำความสะอาดท้องให้เสร็จก่อน สนั่นจึงบอกว่า ปล่อยให้พวกผู้หญิงทำก็ได้ ไฟศาลตอบว่า ไม่ได้เพราะไม่อยากเป็นคนเห็นแก่ตัว จะต้องช่วยทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จก่อน

บทบาทของครู

สมมติให้ฉันเป็นครูประจำชั้น ป.6 ฉันบอกกับนักเรียนว่า สัปดาห์หน้าจะมีคณะกรรมการประเมินโรงเรียนมาเยี่ยมโรงเรียนจึงสั่งให้นักเรียนทำความสะอาดท้องเรียน โดยให้หัวหน้าชั้นเป็นผู้นำเพื่อน ๆ

บทบาทของจันทร์

สมมติให้ฉันชื่อจันทร์ ฉันเป็นหัวหน้าชั้น ป.6 ครูสั่งให้ฉันเป็นผู้นำเพื่อน ๆ ช่วยกันจัดท้องให้สะอาดเรียบร้อย ฉันรีบปากครูและบอกให้เพื่อน ๆ ช่วยกันเพื่อท้องของเรา

บทบาทของวินัย

สมมติให้ฉันชื่อวินัย ฉันเห็นตัวกับจันทรา จึงเสนอแนะให้เริ่มทำงานเย็นนี้เลย และบอกว่า ให้ผู้ชายยกเก้าอี้ จัดโต๊ะ พวกผู้หญิงกวาดถู และฉันช่วยพูดให้ไพศาลช่วยทำงาน

บทบาทของไพศาล

สมมติให้ฉันชื่อไพศาล ฉันไม่เห็นตัวในการทำงาน แต่เมื่อวินัยเตือนสติฉัน ฉันจึงยอมช่วย และเมื่อสัปดาห์มาชวนพวกฉันไปเล่นฟุตบอล ฉันตกลงแต่ต้องช่วยกันทำห้องให้เสร็จเสียก่อน เพราะพวกฉันไม่ใช่คนแข็งแรง ไม่อยากเป็นคนที่เห็นแก่ตัวจะต้องช่วยทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จเสียก่อน

บทบาทของสนั่น

สมมติให้ฉันชื่อสนั่น เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ขณะนี้นักเรียน ป.6 กำลังทำงาน ฉันมาชวนไปแข่งฟุตบอลกับ ป.5 ฉันเสนอแนะไพศาลให้ปล่อยให้พวกผู้หญิงทำงานกันเอง

การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมั่นใจ ครั้งที่ 4

กรณีตัวอย่างเรื่อง "บอกแล้วว่าอย่าเถียงกัน"

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของความมั่นใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว โดยไม่เถียงกันกับอุปกรณ์เมื่อเลิกใช้แล้ว

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ก. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่อง การใช้อุปกรณ์หรือสิ่งของใด ๆ เมื่อเลิกใช้แล้วต้องเก็บเข้าที่เดิมให้เรียบร้อยโดยไม่เถียงกัน ซึ่งเป็นการแสดงความมั่นใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ

ข. ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแจกเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง "บอกแล้วว่าอย่าเถียงกัน"
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

ค. ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปรายและสรุปในหัวข้อต่อไปนี้
 - 1.1 นักเรียนกลุ่มที่เล่นตะกร้อเป็นคนอย่างไร
 - 1.2 ผลของการเกี่ยงกันเป็นอย่างไร
 - 1.3 ถ้านักเรียนเป็นบุคคลในกลุ่มนี้จะทำอย่างไร
 - 1.4 การกระทำของนักเรียนในเรื่องแสดงถึงอะไร
2. ให้นักเรียนสรุปถึงความสำคัญของความมีน้ำใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว โดยไม่เกี่ยงกันเก็บอุปกรณ์เมื่อเลิกใช้แล้ว และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับความมีน้ำใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว โดยไม่เกี่ยงกันเก็บอุปกรณ์เมื่อเลิกใช้แล้ว

อุปกรณ์

เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง "บอกแล้วว่าอย่าเกี่ยงกัน"

ประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือในการศึกษากรณีตัวอย่าง
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและสรุปของนักเรียน

เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง "บอกแล้วว่าอย่าเถียงกัน"

หลังจากรับประทานอาหารกลางวันแล้ว นักเรียนส่วนใหญ่ไปเล่นกันตามร่มไม้ แต่มีนักเรียนกลุ่มหนึ่ง พากันมาที่ห้องพักรูเพื่อขอยืมลูกเตะกร้อไปเล่น ครูก็อนุญาต และถามว่า "เล่นแล้วเก็บเข้าที่ด้วย เข้าใจไหม" นักเรียนกลุ่มนั้นตอบรับ เมื่อเสียงสัญญาณเตรียมเข้าเรียนภาคบ่ายดังขึ้น นักเรียนทั้งหลายต่างก็ไปทำภาระกิจส่วนตัวกัน แต่นักเรียนกลุ่มที่เล่นเตะกร้อ ซึ่งมีสมควร สามารถ มานพ รักชาติ ประเสริฐ และเทวัน ยังมัวเถียงกันเก็บลูกเตะกร้ออยู่ โดยสมควรโยนให้สามารถ สามารถโยนให้มานพ รักชาติจึงพูดว่า "พวกนายอย่าเถียงกันซิ ใครก็ได้เอาไปเก็บ เดี่ยวครูไม่ให้เล่นอีกนะ" มานพจึงโยนเตะกร้อให้รักชาติและพูดว่า "ดี จั๊นนายเป็นคนเอาไปเก็บก็แล้วกัน" รักชาติไม่รับ พร้อมกับพูดว่า "เอ๊ย ไม่เอา นายนั่นแหละ" แล้วทุกคนต่างก็วิ่งไปดื่มน้ำ ส่วนเทวันและประเสริฐไปก่อนแล้วโดยไม่สนใจเก็บลูกเตะกร้อเช่นกัน

ที่หน้าแถว ครูถือลูกเตะกร้ออยู่ในมือแล้วเรียกนักเรียนกลุ่มที่เล่นออกมา พร้อมทั้งบอกนักเรียนในแถวทุกคนว่า อย่าเอาอย่างนักเรียนกลุ่มนี้ที่เล่นของเล่นแล้วไม่เก็บเข้าที่ พร้อมทั้งประกาศว่า ต่อไปห้ามไม่ให้นักเรียนคนไหนอุปกรณ์กีฬาทุกชนิดออกมาเล่น และสั่งให้นักเรียนกลุ่มนั้น วิ่งรอบสนามเป็นการลงโทษ นักเรียนทั้งกลุ่มก็พร้อมกันว่า "บอกแล้วว่าอย่าเถียงกัน"

การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ ครั้งที่ 5

บทบาทสมมติเรื่อง "อย่าแซงคิว"

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของความมีน้ำใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว โดยไม่แย่งกันเข้าแถวเมื่อจะไปซื้ออาหาร

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ก. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน เช่น การซื้ออาหารจะต้องเข้าแถวไม่ควรแย่งกัน ซึ่งเป็นการแสดงความมีน้ำใจด้านการไม่เห็นแก่ตัวอย่างหนึ่ง พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

ข. ขั้นดำเนินการ

1. เลือกตัวแทนแสดง โดยวิธีขออาสาสมัคร
2. แจกเอกสารบทบาทสมมติให้ผู้แสดงแต่ละคนอ่านและเตรียมตัวแสดง
3. จัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
4. ให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงเป็นผู้สังเกตการณ์ โดยให้สังเกตและวิเคราะห์เหตุการณ์ ในเรื่องที่แสดง
5. เมื่อผู้แสดงพร้อมจึงเริ่มแสดงบทบาทสมมติตามบทบาทของแต่ละคน
6. ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่องที่แสดงจบแล้ว

ค. ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนทั้งหมดร่วมกันอภิปรายและสรุปในหัวข้อต่อไปนี้
 - 1.1 ถ้านักเรียนทุกคนต่างแย่งกันแข่งคิวเพื่อซื้ออาหารจะเกิดผลอย่างไร
 - 1.2 นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรกับคนที่แข่งคิวซื้ออาหาร
 - 1.3 นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรกับคนที่เห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่า

ส่วนรวม

- 1.4 ประโยชน์ของการไม่แย่งกันเข้าแถวซื้ออาหาร
- 1.5 โทษของการแย่งกันหรือแข่งคิวซื้ออาหาร

2. ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและสรุปถึงความสำคัญของการไม่เห็นแก่ตัว โดยการไม่แย่งกันเข้าแถวเมื่อจะไปซื้ออาหารและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับความมีน้ำใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว

อุปกรณ์

เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง "อย่าแข่งคิว"

ประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือในการแสดงบทบาทสมมติ
ของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและสรุปของนักเรียนภายหลัง
การแสดง

เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง "อย่าแข่งคิว"

เวลาเที่ยงของทุกวัน บริเวณโรงอาหารจะแน่นขนัดไปด้วยนักเรียนที่เบียดเสียดกันเข้าไปซื้ออาหารมารับประทาน แม้ว่าโรงเรียนมีกฎข้อบังคับว่าให้นักเรียนเข้าแถวเพื่อความสะดวกและความเป็นระเบียบเรียบร้อยก็ตาม สมชายเป็นนักเรียนคนหนึ่ง เลิกเรียนช้ากว่านักเรียนห้องอื่น จึงมาถึงโรงอาหารช้า เขาจึงเดินไปเข้าคิวเพื่อซื้ออาหาร ทันใดนั้น วิชัยซึ่งเป็นนักเรียนอีกห้องหนึ่ง ได้เดินมาหาแม่ค้าด้วยท่าทางนุ่งเลง แล้วสั่งให้แม่ค้านำข้าวไปส่งที่โต๊ะ 5 จาน สมชายหันไปมองจึงได้เห็นเพื่อน ๆ ของวิชัยนั่งรออยู่อีก 4 คนและกำลังร้องรำทำเพลงกันอย่างสนุกสนาน เมื่อวิชัยเดินไปรอที่โต๊ะสมชายจึงพูดกับแม่ค้าให้ตัดอาหารให้คนที่เข้าแถวอยู่ก่อน เพราะทุกคนล้วนแล้วแต่หัวด้วยกันทั้งนั้น มีหน้าซำก็มายืนเข้าคิวอยู่นานแล้ว แม่ค้าตกลงตัดอาหารให้คนที่เข้าแถวอยู่ก่อน และเมื่อมาถึงสมชาย ขณะที่สมชายกำลังจะรับจานข้าวจากแม่ค้า วิชัยได้เดินมาแย่งจานข้าวจากมือของสมชายไปเฉย ๆ สมชายหันไปต่อว่าวิชัย แต่วิชัยไม่สนใจ กลับเร่งแม่ค้าให้ตัดให้เพื่อน ๆ อีก 4 จาน เพราะพวกตนหิวมาก แล้วทำท่าจะเดินกลับไปโต๊ะ สมชายเห็นดังนั้นจึงดึงแขนวิชัยไว้ แล้วชี้แจงว่า อาหารจานนั้นเป็นของตน เพื่อน ๆ ของวิชัยอีก 4 คน กรูกันเข้ามาทวงจะทำร้ายสมชาย แต่มีแสงเตือนซึ่งเห็นเหตุการณ์โดยตลอดได้วิ่งไปแจ้งให้ครูเวรมาระงับเหตุการณ์ได้ทัน วิชัยกับเพื่อนจึงโดนครูเวรทำโทษด้วยการให้ทำความสะอาดโรงอาหาร

บทบาทของสมชาย

สมมติให้ฉันชื่อสมชาย เวลาพักเที่ยงฉันลงมารับประทานอาหารช้ากว่าห้องอื่น เมื่อมาถึงโรงอาหาร จึงไปเข้าแถวเพื่อซื้ออาหาร ระหว่างนั้นวิชัยซึ่งเป็นนักเรียนอีกห้องหนึ่ง ได้เดินมาแข่งคิวมาสั่งให้แม่ค้าตัดข้าวให้ 5 จาน ฉันจึงหันไปมองเห็นเพื่อนของวิชัยนั่งรออยู่อีก 4 คน ทำให้ฉันรู้สึกว่ามีชัยทำไม่ถูก จึงบอกให้แม่ค้าตัดข้าวให้คนที่เข้าแถวอยู่ก่อนตามลำดับ ขณะที่ฉันกำลังจะรับจานข้าวจากแม่ค้าวิชัยเดินเข้ามาแย่งจานข้าวของฉันไป ฉันรู้สึกไม่พอใจ

จึงดึงแขนของวิชัยไว้และชี้แจงว่าอาหารจานนั้นเป็นของฉัน เพื่อน ๆ ของวิชัย จึงกรูกันเข้ามาเพื่อที่จะทำร้ายฉันพอดีครูเวรมาเรื่องจึงยุติ

บทบาทของวิชัย

สมมติให้ฉันชื่อวิชัย ฉันลงมารับประทานอาหารเที่ยงกับเพื่อน ๆ อีก 4 คนเห็นคนเข้าแถวซื้ออาหารยาวมาก ฉันไม่อยากรอเพราะกำลังหิว จึงเดินแซงคิวไปบอกแม่ค้าให้ตัดข้าวให้ฉันและเพื่อน ๆ ก่อนแล้วเดินกลับไปรอที่โต๊ะ ไม่เห็นแม่ค้านำข้าวมาส่งให้ จึงเดินกลับไปดูพบว่าแม่ค้าตัดข้าวให้สมชายอยู่ ฉันจึงแย่งจานข้าวมาจากสมชายแล้วหันไปสั่งข้าวจากแม่ค้าอีก 4 จาน แล้วจึงเดินมาที่โต๊ะ แต่โดนสมชายดึงแขนไว้ ฉันรู้สึกโกรธจึงคิดจะทำร้ายสมชายพอดีครูเวรมาฉันกับเพื่อนจึงถูกทำโทษให้ทำความสะอาดโรงอาหารก่อนรับประทานอาหาร

บทบาทของแม่ค้า

สมมติให้ฉันเป็นแม่ค้าขายข้าวที่โรงเรียน เวลาเที่ยงจะมีนักเรียนมาเข้าแถวเพื่อซื้อข้าวรับประทานมากมาย ฉันจึงรีบตัดให้ มีนักเรียนชื่อวิชัยเดินแซงคิวเข้ามาสั่งข้าว 5 จานพอดีกับเด็กชายสมชายนักเรียนอีกคนหนึ่งบอกฉันว่าควรตัดให้กับคนที่เข้าแถวอยู่ก่อนเพราะทุกคนล้วนหิวกันทั้งนั้น ฉันเห็นว่าเป็นการถูกต้อง จึงตัดข้าวให้คนที่เข้าแถวก่อน

บทบาทของเพื่อน ๆ วิชัย 4 คน

สมมติพวกเรา 4 คนเป็นเพื่อนของวิชัย กำลังนั่งร้องเพลงกันอย่างสนุกสนานรอวิชัยไปสั่งข้าว เห็นสมชายดึงแขนวิชัยไว้ จึงคิดจะเข้าไปช่วยวิชัยทำร้ายสมชาย

บทบาทของแสงเดือน

สมมติให้ฉันชื่อแสงเดือนเป็นนักเรียนหญิงคนหนึ่ง ซึ่งนั่งรับประทานอาหารที่โรงอาหารเห็นเหตุการณ์ระหว่างวิชัยกับสมชายโดยตลอด ฉันคิดว่าจะต้องเกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้นแน่ ๆ ฉันจึงรีบวิ่งไปบอกครูเวร

บทบาทของครูเวร

สมมติว่าฉันเป็นครูเวรวันนี้ ขณะที่ฉันกำลังเดินดูความเรียบร้อยอยู่เด็กหญิงแสงเดือนได้เข้ามาบอกว่ามีนักเรียนทะเลาะกันที่โรงอาหาร ฉันจึงรีบมาและสอบถามสาเหตุ เมื่อทราบว่าวิวัยกับเพื่อนเป็นฝ่ายผิด ฉันจึงทำโทษให้ทำความสะอาดโรงอาหารให้เสร็จก่อนรับประทานอาหาร

การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ ครั้งที่ 6

สถานการณ์จำลองเรื่อง "เพื่อนใหม่"

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของความมีน้ำใจด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น โดยการช่วยอธิบายเนื้อหาวิชาที่เพื่อนไม่เข้าใจ

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ก. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนถึงวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลอง ผู้วิจัยเล่าสถานการณ์จำลองเรื่อง "เพื่อนใหม่" จากนั้นผู้วิจัยเลือกผู้แสดงบทบาทและให้นักเรียนศึกษาบทบาทตามที่ได้รับมอบหมาย

ข. ขั้นดำเนินการ

นักเรียนแสดงบทบาทตามที่ได้รับมอบหมาย

ค. ขั้นสรุป

1. เมื่อสิ้นสุดการแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลองแล้วให้นักเรียนวิเคราะห์เกี่ยวกับความคิดความรู้สึกและบทบาทที่นักเรียนได้แสดง จากนั้นให้อภิปรายเกี่ยวกับความมีน้ำใจด้านการช่วยเหลือผู้อื่น โดยการช่วยอธิบายเนื้อหาวิชาที่เพื่อนไม่เข้าใจ

2. ให้นักเรียนสรุปสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จำลองเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น โดยการอธิบายเนื้อหาวิชาที่เพื่อนไม่เข้าใจ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับความมีน้ำใจด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น โดยการช่วยอธิบายเนื้อหาวิชาที่เพื่อนไม่เข้าใจ

อุปกรณ์

เอกสารกำหนดบทบาทสถานการณ์จำลองเรื่อง "เพื่อนใหม่"

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและการสรุปของนักเรียน

เอกสารสถานการณ์จำลองเรื่อง "เพื่อนใหม่"

ฉากที่ 1 ในห้องเรียน

- บรรยาย ครูพานักเรียนใหม่คนหนึ่งเข้ามาในห้องเรียนแล้วแนะนำกับนักเรียนทุกคน
- ครู นักเรียนทุกคน นี่คือเพื่อนใหม่ของพวกเธอ ชื่อสมหมาย เดี่ยวพวกเธอทำความรู้จักกันเอาเองก็แล้วกัน (ก่อนครูจะเดินไปครูหันมาสั่งงาน) นักเรียนทำแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์ต่อเดี๋ยวครูมีประชุม
- รัชนี้ เธอย้ายมาจากไหนหรือ
- สมหมาย ฉันย้ายมาจากหนองคาย
- สุเทพ พวกเราเริ่มทำแบบฝึกหัดให้เสร็จก่อนดีกว่า เดี่ยวจะได้มีเวลาคุยกัน
- รัชนี้ (รัชนี้หันหน้ามาทางสมหมาย) เธอได้ก็ซื้อแล้ว อ้าวทำไมยังไม่ทำละ
- สมหมาย ฉันทำไม่ได้ ฉันยังเรียนไม่ถึงตรงนี้เลย
- สุเทพ แล้วเธอเรียนถึงตรงไหนล่ะ
- สมหมาย การคูณเศษส่วน
- รัชนี้ ก็เกือบถึงเราแล้วนี่ เอาอย่างนี้ พวกเราช่วยกันอธิบายให้สมหมายฟังเอาไหม
- ประกอบ ฉันไม่ช่วยหรอก ทำไม่ได้ก็ไม่ต้องทำ ดี จะได้ถูกตี สมน้ำหน้า
- สุดา ประกอบทำไมเธอพูดอย่างนั้นล่ะ เธอไม่ช่วยก็อย่าช่วยสิ ถึงสมหมายเขามาใหม่ เขาก็เป็นเพื่อนร่วมห้องเราละ
- สุเทพ โอ้เอ๋ย คนไม่มีน้ำใจ
- ประกอบ ไม่มีน้ำใจแล้วไง
- บรรยาย นักเรียนทุกคนยกเว้นประกอบต่างผลัดกันอธิบายและยกตัวอย่างจนสมหมายเข้าใจและทำแบบฝึกหัดได้เสร็จ

ฉากที่ 2 วันรุ่งขึ้นที่ห้องเรียนวิชาคณิตศาสตร์

- ครู นักเรียนเมื่อวานทำแบบฝึกหัดเสร็จไหม แล้วสมหมายล่ะเป็นอย่างไรบ้าง
- สมหมาย ผมยังเรียนไม่ถึงที่ครูสอนเลยครับ แต่เมื่อวานเพื่อน ๆ ทุกคนช่วยกันอธิบายจนผมเข้าใจ และทำได้เสร็จครับ เพื่อนทุกคนดีกับผมมากครับ
- ครู ครูดีใจที่ทุกคนเข้ากันได้ดี และมีน้ำใจ รู้จักช่วยเหลือกัน ถึงแม้สมหมายจะเป็นเพื่อนใหม่ ครูขอขอบใจนักเรียนทุกคนอีกครั้ง
- ประกอบ (พูดกับสมหมาย) ทำไม่เธอไม่บอกครูล่ะ ที่เมื่อวานเราพูดไม่ดีกับเธอ แต่เธอกลับบอกครูว่าพวกเราทุกคนช่วยเธอ
- สมหมาย ไม่หรอก ก็เราเป็นเพื่อนห้องเดียวกันนี่
- ประกอบ ฉันขอโทษเรื่องเมื่อวานนะ ต่อไปฉันจะเป็นเพื่อนที่ดีของเธอและทุกคน

การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ ครั้งที่ 7

กรณีตัวอย่างเรื่อง "ช่วยไหม"

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของความมีน้ำใจด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น โดยการช่วยเหลือของยกของ

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ก. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่องความมีน้ำใจด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นนั้น อาจช่วยได้ด้วยการช่วยเหลือของหรือยกของก็ได้ พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ

ข. ขั้นดำเนินการ

ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษากรณีตัวอย่างเรื่อง "ช่วยไหม" แล้วให้นักเรียนเลือกว่าจะปฏิบัติอย่างไร เมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้น เพราะเหตุใด

ค. ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนสรุปผลของการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการช่วยเหลือของยกของ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับความมีน้ำใจด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น โดยการช่วยเหลือของยกของ

อุปกรณ์

เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง "ช่วยไหม"

การประเมินผล

1. สังเกตจากการอภิปรายและการสรุปของนักเรียน

กรณีตัวอย่างเรื่อง "ช่วยไหม"

เช้าวันหนึ่ง มีนักเรียนสองคนกำลังช่วยกันยกโต๊ะเรียนขึ้นกันได้ โดยสะพานกระเป๋าทิ้งลือพะรุงพะรัง ขณะนั้น กำพล สุดำ และพิมพ์ มาถึงพอดี กำพลถามว่า "หนักไหมเพื่อน" แล้วยื่นคอยเพื่อจะขึ้นกันได้ สุดำพูดว่า "เอ้า เร็ว ๆ หน่อยสิ ฉันจะรีบขึ้นห้อง ขวาทวางอยู่ได้" พิมพ์พูดบ้าง "มา พวกเธอส่งกระเป๋าทิ้งลือมาให้ฉันช่วยถ้ายะจะได้ยกสะดวก ๆ" ดิเรกกำลังจะลงกันได้ "ฉันช่วยยกอีกแรงหนึ่งนะ" ดิเรกพูด

นักเรียนจะเลือกทำอะไร เมื่ออยู่ในสถานการณ์นี้

การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ ครั้งที่ 8

บทบาทสมมติเรื่อง "ไม่เป็นไร"

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของความมีน้ำใจด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น โดยให้เพื่อนยืมสมุดจดงานหรืออุปกรณ์อื่น ๆ

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ก. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่องการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น นอกจากการให้กำลังกายแล้วยังช่วยได้โดยการให้ยืมของใช้ต่าง ๆ พร้อมยกตัวอย่าง

ข. ขั้นตอนการ

1. เลือกตัวผู้แสดง โดยวิธีขออาสาสมัคร
2. แจกเอกสารบทบาทสมมติเรื่อง "ไม่เป็นไร" ให้ผู้แสดงแต่ละคน และเตรียมตัวแสดง
3. จัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
4. ให้นักเรียนที่ไม่แสดงเป็นผู้สังเกตการณ์ โดยสังเกตและวิเคราะห์เหตุการณ์ในเรื่องที่แสดง
5. เมื่อผู้แสดงพร้อมจึงเริ่มแสดงบทบาทสมมติตามบทบาทของแต่ละคน
6. ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่องที่แสดงจบแล้ว

ค. ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้

1.1 นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรหลังจากแสดงบทบาทสมมติ เรื่อง "ไม่เป็นไร"

1.2 การกระทำของนักเรียนในเรื่องแสดงถึงอะไร

1.3 ให้นักเรียนช่วยกันคิดสิ่งที่ตนเคยช่วยเหลือผู้อื่น

ในลักษณะต่าง ๆ

2. ให้นักเรียนสรุปถึงความรู้สึกของนักเรียนที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการให้ยืมสมุดจดงานหรืออุปกรณ์ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับความมั่นใจด้านการช่วยเหลือผู้อื่น โดยให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน

อุปกรณ์

เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง "ไม่เป็นไร"

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือในการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน

2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและการสรุปของนักเรียนภายหลังการแสดงบทบาทสมมติ

เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง "ไม่เป็นไร"

ในช่วงเวลาสี่ปี ครูให้นักเรียนวาดภาพระบายสี เรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ สมยศไม่มีสี จึงออกปากขอยืมใช้กับสุเทพ สุเทพไม่ให้และยังว่าสมยศหน้าด้านอีก วาสนาได้ยินจึงพูดว่าสุเทพ และให้สมยศมาใช้สีกับตน ช่วงต่อมาครูเข้ามาในห้องและบอกว่า ช่วงนี้จะให้นักเรียนทำแบบทดสอบภาษาไทย เพื่อเก็บคะแนนให้นักเรียนแยกโต๊ะและเตรียมเครื่องเขียนขึ้นมา และครูแจกแบบทดสอบให้นักเรียนทำ ขณะทำไปได้สักครู่ สุเทพยกมือขึ้นและบอกกับครูว่าน้ำหมึกหมด ครูจึงถามนักเรียน ใครมีปากกาสองด้ามให้สุเทพขอยืมหนึ่งด้าม ทุกคนเงยบกันหมด แต่สมยศซึ่งนั่งอยู่หลังสุด ลูกเตมาหาสุเทพและบอกว่าตนเองมีปากกาสองด้าม จึงให้สุเทพขอยืมหนึ่งด้าม สุเทพมองหน้าสมยศแล้วพูดว่าขอบใจ เมื่อหมดช่วงไมสุเทพนำปากกามาคืนสมยศ แล้วถามว่าสมยศไม่โกรธตนเองหรือ ที่ช่วงเวลาสี่ปีตนเองพูดไม่ดีกับสมยศ สมยศบอกไม่โกรธ สุเทพจึงรู้สึกเสียใจและให้สัญญาว่า ต่อไปจะเป็นเพื่อนที่ดีกับทุกคนและไม่ทวงของใช้อีก

บทบาทของครู

สมมติว่าฉันเป็นครู ช่วงเวลาสี่ปีฉันให้นักเรียนวาดภาพระบายสีเกี่ยวกับธรรมชาติ พอช่วงเวลาภาษาไทย ฉันบอกนักเรียนว่า จะให้นักเรียนทำแบบทดสอบเพื่อเก็บคะแนน ให้นักเรียนแยกโต๊ะ เตรียมอุปกรณ์ขึ้นมา เมื่อเด็กชายสุเทพปากกาน้ำหมึกหมด ฉันถามนักเรียนว่าใครมีปากกาสองด้าม ให้สุเทพขอยืมหนึ่งด้าม

บทบาทของสมยศ

สมมติฉันชื่อสมยศครูให้ฉันทำศิลปะ ฉันไม่มีสี ฉันจึงขอยืมสุเทพใช้แต่สุเทพไม่ให้ฉันขอยืม พอช่วงเวลาภาษาไทย สุเทพน้ำหมึกหมด ฉันให้ปากกาสุเทพขอยืมหนึ่งด้าม เมื่อหมดช่วงไมสุเทพขอบใจฉันและขอโทษฉัน ฉันบอกว่าไม่เป็นไรฉันไม่โกรธ

บทบาทของสุเทพ

สมมติฉันชื่อสุเทพ ฉันเป็นนักเรียนที่สมยศชอบยืมสีใช้ แต่ฉันไม่ให้และยังว่าสมยศหน้าด้านอีก แต่พอชั่วโมงภาษาไทย ปากกาของฉันน้ำหมด สมยศให้ฉันยืม ฉันจึงขบใจและขอโทษสมยศ เรื่องในชั่วโมงศิลปะและสัญญาว่าจะเป็นเพื่อนที่ดีกับทุกคน และไม่ทวงของใช้อีก

บทบาทของวาสนา

สมมติฉันชื่อวาสนา ฉันได้ยินสุเทพปฏิเสธที่จะให้สมยศยืมสีใช้และยังว่าสมยศหน้าด้านอีกฉันจึงบอกสุเทพว่าไม่ให้ยืมก็หุ่ดดี ๆ ก็ได้ ทำไมต้องว่าสมยศแบบนั้น แล้วบอกให้สมยศมาใช้สีกับฉัน

การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมั่นใจ ครั้งที่ 9

กรณีตัวอย่างเรื่อง "กว่าจะเป็น"

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของความมั่นใจด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยไม่หัวเราะเยาะเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ก. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่องความมั่นใจด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น อาจทำได้ด้วยการไม่หัวเราะเยาะเมื่อผู้อื่นทำผิดพลาด พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

ข. ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแจกเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง "กว่าจะเป็น" เพื่อให้นักเรียนร่วมกันศึกษาและแสดงความคิดเห็น
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

ค. ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้
 - 1.1 เด็กชายมานพเป็นคนอย่างไร
 - 1.2 ใครบ้างที่แสดงให้เห็นว่าเป็นคนมีน้ำใจ

1.3 ใครบ้างที่เป็นคนไม่มีน้ำใจ

1.4 ประโยชน์และโทษของความมีน้ำใจและไม่มีน้ำใจ

2. ให้นักเรียนสรุปถึงความสำคัญของความมีน้ำใจด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

โดยการไม่หัวเราะเยาะผู้อื่น และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับความมีน้ำใจด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยการไม่หัวเราะเยาะผู้อื่น

อุปกรณ์

เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง "กว่าจะเป็น"

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการศึกษากรณีตัวอย่าง
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและการสรุปของนักเรียน

เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง "กว่าจะเป็น"

เด็กชายมานพซื้อจักรยานใหม่เอี่ยมมาคันหนึ่ง เพื่อจะมาตัดถีบเพราะยังถีบรถจักรยานไม่เป็น วันหนึ่งหลังจากเลิกเรียนแล้ว เด็กชายมานพจูงรถมาที่สนามโรงเรียน เพื่อจะมาตัดถีบ เพราะบ้านของเขายู่ติดโรงเรียน ขณะนั้นนักเรียนบางกลุ่มยังไม่กลับบ้าน เด็กชายมานพเริ่มขี่จักรยานทรงตัวเอียงไปเอียงมา รถส่ายไปมา นักเรียนหลายคนที่เห็นต่างเอาใจช่วย ขณะที่มานพก้มหน้าถีบรถ โดยมองที่เท้า ไม่มองทาง ก็มีเสียงนักเรียนหลายคนตะโกนพร้อมกันให้ระวัง ลั่นเสียงตะโกน ก็มีเสียงดังโครม รถจักรยานชนกระถางต้นไม้ล้ม รถล้ม คนล้ม ตามมาด้วยเสียงเหวี่ยงเราะชอบใจของนักเรียนหลายคน ซึ่งมีมานะ สมชาย นิพนธ์ หัวเราะจนน้ำตาไหล สุนทร สมศรี ยืนอมยิ้ม นิชิตพูดขึ้นว่า "พวกเธอมีหัวเราะเยาะเขาอยู่ได้ ช่วยกันหน่อยสิ มานพเป็นอะไรมากหรือเปล่า" และสุนทร สมศรี นิชิต ก็เข้าไปช่วยยกรถ ประคองมานพ และยกกระถางต้นไม้ ส่วนมานะ สมชาย นิพนธ์ เดินข้ามลัดตาไปทางมุขตึก นิชิตถามว่า "เธอเป็นอะไรมากมัย" มานพตอบว่า "ไม่เป็นอะไรมากหรอก ชอบใจพวกเธอทุกคน ที่ไม่หัวเราะเยาะฉัน แถมยังช่วยฉันอีก พวกเธอถีบรถเป็นหรือยัง ฉันให้ยืมรถกับเอาไหม" นิชิตตอบว่า "พวกฉันเป็นแล้ว" สุนทรพูดบ้าง "ส่วนฉันกว่าจะเป็น ล้มไม่รู้กี่โครม แฮ่.." ทุกคนหัวเราะพร้อมกัน

การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมั่นใจ ครั้งที่ 10

สถานการณ์จำลองเรื่อง "คุยหรืออ่าน"

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของความมั่นใจด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยไม่ส่งเสียงรบกวนขณะเพื่อนอ่านหนังสือ

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ก. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนถึงวัตถุประสงค์ของการใช้สถานการณ์จำลอง ผู้วิจัยเล่าสถานการณ์จำลองเรื่อง "คุยหรืออ่าน" จากนั้นผู้วิจัยเลือกผู้แสดงบทบาทและให้นักเรียนศึกษาบทบาทตามที่ได้รับมอบหมาย

ข. ขั้นดำเนินการ

นักเรียนแสดงบทบาทตามที่ได้รับมอบหมาย

ค. ขั้นสรุป

1. เมื่อสิ้นสุดการแสดงบทบาทตามสถานการณ์จำลองแล้วให้นักเรียนวิเคราะห์เกี่ยวกับความคิดความรู้สึกและบทบาทที่นักเรียนได้แสดง จากนั้นให้อภิปรายเกี่ยวกับความมั่นใจด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยการไม่ส่งเสียงรบกวนขณะเพื่อนอ่านหนังสือ

2. ให้นักเรียนสรุปสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการแสดงความมีน้ำใจ
ด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับความมีน้ำใจด้านการเห็นอกเห็น
ใจผู้อื่น โดยไม่ส่งเสียงดังรบกวนขณะเพื่อนอ่านหนังสือ

อุปกรณ์

เอกสารกำหนดบทบาทสถานการณ์จำลองเรื่อง "คุยหรืออ่าน"

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและการสรุปของนักเรียน

เอกสารสถานการณ์จำลองเรื่อง "คุยหรืออ่าน"

ฉากที่ 1 ภายในห้อง

บรรยาย วันนี้เป็นวันสอบวันแรกนักเรียนหลายคนกำลังอ่านหนังสือเตรียมตัวสอบ
รวมทั้งอารี วัฒนา พานิช ด้วย ขณะนั้น ดวงตาและผาสุขเดินเข้ามา
(ถือขนมมาด้วย)

ดวงตา แหม ดูหนังสือกันเจียบเขี้ยวอะ ทอฉันนั่งดูด้วยคนซิ

ผาสุข ฉันด้วย (ยื่นขนมให้อารี) หุตุกินขนมก่อนซิ

อารี ไม่หรอกจะ ทอใจ ฉันจะรีบทบทวน เดี่ยวโรงเรียนจะเข้าแล้ว

ผาสุข เอ้าดวงตา ขนมอร่อยอะ เมื่อกวนฉันไปเดอะมอลล์เลยหือมา

ดวงตา อื้อยเพร่อ ไปกับใครมา สนุกไหม เมื่อกวนฉันก็ไปเที่ยวสวนสยามมา
ไปกับพี่ ฉันขึ้นเรือไวกิ้ง ได้กรี๊ดสนุกน่าดู(เสียงเริ่มดังขึ้น)

ผาสุข เอ๊ะ พวกผู้ชายไม่เห็นดูหนังสือกันเลย เดี่ยวฉันว่าเวลาสอบต้อง
นั่งคอยาวแน่ (หัวเราะครืนเครง)

บรรยาย อารี วัฒนา ผาสุข มองหน้ากันอย่างรำคาญ

วัฒนา โทนเธอสองคนว่าจะอ่านหนังสือไม่ใช่หรือ ทำไมคุยกันเสียงดังเขี้ยว

อารี ฉันอ่านไม่รู้เรื่องเลย

ดวงตา (ท่าทางไม่พอใจ)นี่พวกเธอไล่ฉันหรือ ทำไมฉันจะนั่งตรงนี้ไม่ได้หรือ

ผาสุข เธอจะอ่านก็อ่านไปดิ ก็ฉันยังคุยกันไม่เสร็จจ๊ะ

พานิช พวกฉันนั่งอ่านกันอยู่เจียบ ๆ แล้วเธอสองคนก็มาขอนั่งอ่านด้วย
พวกฉันก็ไม่ได้ว่าอะไร แล้วเธอมาคุยเสียงดังยิ่งมาว่าพวกเรานั่งหรือ

บรรยาย พานิชสะกิดอารีและวัฒนา

พานิช พวกเราเตรียมไปเข้าห้องน้ำกันก่อนดีกว่า (หันไปทางดวงตากับผาสุข)
แล้วพวกเธอจะจะไปหรือยัง

ดวงตา เชิญเถอะยะ แม่ทอนหนังสือ

อารี วัฒนา พานิช ทำท่าทาง

การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมั่นใจ ครั้งที่ 11

บทบาทสมมติเรื่อง "อย่าคิดมาก"

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของความมั่นใจด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยให้กำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อนไม่สบายใจ

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ก. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่องการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นนั้นอาจทำได้โดยการให้กำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อนไม่สบายใจ

ข. ขั้นตอนการ

1. เลือกตัวผู้แสดง โดยวิธีช้ออาสาสมัคร
2. แจกเอกสารบทบาทสมมติเรื่อง "อย่าคิดมาก" ให้ผู้แสดงแต่ละคน และเตรียมตัวแสดง
3. จัดสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
4. ให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงเป็นผู้สังเกตการณ์ โดยสังเกตและวิเคราะห์เหตุการณ์ในเรื่องที่แสดง
5. เมื่อผู้แสดงพร้อมจึงเริ่มแสดงบทบาทสมมติตามบทบาทของแต่ละคน
6. ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เรื่องที่แสดงจบแล้ว

ค. ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้

1.1 นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรหลังจากแสดงบทบาทสมมติ

เรื่อง "อย่าคิดมาก"

1.2 การกระทำของนักเรียนในเรื่องแสดงถึงอะไร

1.3 ให้นักเรียนช่วยกันคิดสิ่งที่ตนเคยช่วยเหลือผู้อื่น

ในลักษณะต่าง ๆ

2. ให้นักเรียนสรุปถึงความรู้สึกของนักเรียนที่ได้แสดงถึงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยการให้กำลังใจ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับความมีน้ำใจด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยการให้กำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อนไม่สบายใจ

อุปกรณ์

เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง "อย่าคิดมาก"

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือในการแสดงบทบาทสมมติของ

นักเรียน

2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและการสรุปของนักเรียนภายหลังการ

แสดงบทบาทสมมติ

เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง "อย่าคิดมาก"

อาทิตย์ที่แล้ว สมพรไม่ได้มาโรงเรียนหลายวันติดต่อกัน เพื่อน ๆ ที่นั่งกลุ่มเดียวกันสงสัยว่าเป็นอะไร พอวันจันทร์สมพรมาโรงเรียน สมชายจึงเข้าไปถามว่าหายไปไหนมา ขณะที่อยู่ในห้องเรียน สมพรนั่งเหม่อลอย ไม่พูดจากับใคร สุชาติซึ่งสังเกตเห็น จึงกระซิบบอกสมชาย สมชายบอกว่าตอนพักคอยตามสังเกตและหาโอกาสเข้าไปสอบถามว่าสมพรเป็นอะไร พอตอนพัก สมพรไม่รับประทานอาหารเช้าแถมไปนั่งไต่ต้นไม้หลังอาคารเรียน สมชายและสุชาติเห็นเข้าจึงเข้าไปหา สุชาติซักถามว่าเป็นอะไร และมีอะไรที่เขาทั้งสองจะช่วยได้ สมพรปฏิเสธ บอกว่าไม่มีใครช่วยเขาได้ สุชาติจะยื่นเคຍขอให้สมพรเล่าให้ฟัง สมพรจึงเล่าให้ฟังว่า เขาถูกพ่อว่าไม่เอาไหน อ่านหนังสือก็ไม่ออก คิดก็ช้า เลี้ยงเสียข้าวสุก สุชาติและสมชายพยักหน้าแสดงความเข้าใจ สมชายบอกว่าเขาเข้าใจแล้วว่าสมพรนั่งเหม่อลอย สุชาติบอกไม่ให้สมพรคิดมาก และบอกว่าเขาจะช่วยเหลือ และบอกให้สมพรพยายามให้มากขึ้น สมชายก็เช่นกัน บอกว่าจะช่วยเป็นกำลังใจให้ ไม่ต้องคิดมาก แล้วสมชายก็ชวนสมพรกับสุชาติไปกินข้าวโดยเขาจะเป็นผู้เลี้ยงเอง สมพรทอบใจ สุชาติและสมชาย

บทบาทของสมพร

สมมติว่าฉันชื่อสมพร ฉันเป็นนักเรียนที่ขาดเรียนบ่อย เมื่อฉันมาเรียนเพื่อนจึงถามว่าฉันเป็นอะไร ฉันตอบว่าไม่เป็นไร เวลาเรียนฉันมักนั่งเหม่อลอย ตอนพักกลางวันฉันไม่กินข้าว และแอมไปนั่งไต่ต้นไม้คนเดียว มีเพื่อนสองคนตามมาหาฉันและให้ฉันเล่าเรื่องให้ฟัง ฉันจึงเล่าให้ฟัง เพื่อนสองคนจึงให้กำลังใจฉัน และชวนฉันไปกินข้าว ฉันทอบใจเพื่อนทั้งสองคน

บทบาทของสมชาย

สมมติฉันชื่อสมชาย ฉันเป็นเพื่อนของสมพรและสุชาติ ฉันเห็นสมพรขาดเรียนหลายวันจึงเป็นห่วง เมื่อสมพรมาเรียนฉันจึงเข้าไปถาม และชวนให้สุชาติคอยสังเกตดูสมพรตอนพัก แล้วหาโอกาสคุยกับเขา ฉันและสุชาติเห็นสมพรนั่งใต้ต้นไม้คนเดียวจึงเข้าไปหาและให้เขาเล่าเรื่องให้ฟัง ฉันจึงเข้าใจ ฉันและสุชาติจึงพูดให้กำลังใจ และฉันก็ชวนสมพรและสุชาติไปทานข้าวโดยฉันเป็นคนเลี้ยงข้าว

บทบาทของสุชาติ

สมมติฉันชื่อสุชาติ ฉันเป็นเพื่อนกับสมชายและสมพร ฉันสังเกตเห็นว่าสมพรนั่งเหม่อลอย จึงกระซิบบอกสมชาย ฉันและสมชายตามไปหาสมพรที่ใต้ต้นไม้และช่วยกันซักถาม เมื่อรู้สาเหตุฉันและสมชายจึงพูดปลอบใจและให้กำลังใจสมพร และชวนกันไปกินข้าว

การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมั่นใจ ครั้งที่ 12

ปัจจัยพิเศษ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมั่นใจ

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยและนักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน
2. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนและทบทวนเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ และลักษณะของความมั่นใจ
3. ให้นักเรียนแต่ละคนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความมั่นใจ
ด้านต่าง ๆ ได้แก่ การไม่เห็นแก่ตัว การช่วยเหลือผู้อื่น และการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
4. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม และกล่าวปิดการทดลอง

ประเมินผล

สังเกตจากการตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

โปรแกรมการสอนแบบปกติ

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1 50 นาที	การปฐมนิเทศ	แนะนำตนเอง ดอกไม้ให้คุณ	1. เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีและให้นักเรียนได้รู้จักคุ้นเคยซึ่งกันและกัน 2. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมายและลักษณะของความมีน้ำใจ 3. เพื่อให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายและวิธีการในการเข้าร่วมกิจกรรมความมีน้ำใจ	1. ผู้วิจัยแนะนำตนเองและให้นักเรียนแนะนำตนเองทีละคน แล้วให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม"ดอกไม้ให้คุณ" เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีและให้นักเรียนได้รู้จักคุ้นเคยซึ่งกันและกัน โดยมีลำดับขั้นดังนี้ 1.1 ให้นักเรียนทุกคนเข้าแถวเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน 1.2 ผู้วิจัยแจกกระดาษที่เป็นชิ้นส่วนของรูปดอกไม้ให้นักเรียน 1.3 ผู้วิจัยชี้แจงกับนักเรียนดังนี้ ผ่านกระดาษที่นักเรียนทุกคนได้รับเป็นชิ้นส่วนของดอกไม้ แต่ยังเป็นดอกไม้ที่ไม่สมบูรณ์

โปรแกรมการสอนแบบปกติ

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
				ให้นักเรียนนำชิ้นส่วน ที่ตนได้รับไปต่อกับชิ้น ส่วนของนักเรียนอีก 2 คนที่เป็นส่วนหนึ่งของ ดอกไม้ดอกเดียวกับตน เมื่อพบแล้วให้เชื่อม ชิ้นส่วนดอกไม้เข้าด้วย กันด้วยกระดาษกาว 1.4 ให้นักเรียนเขียนชื่อ นามสกุลลงในดอกไม้ ของตน แล้วให้ สัมภาษณ์ซักถามข้อมูล ส่วนตัวของกันและกัน เช่น จำนวนสมาชิกใน ครอบครัว อุปนิสัย ความรู้สึกขณะทำ กิจกรรมนี้ เป็นต้น โดยใช้เวลา 10 นาที 1.5 ผู้วิจัยแจกหมายเลข ดอกไม้เมื่อตรงกับ ดอกไม้ใครให้ออกมา

โปรแกรมการสอนแบบปกติ

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
				รายงานผลการ สัมมนาเพื่อน 1.6 ให้นักเรียนแสดง ความคิดเห็นจาก กิจกรรม ดังต่อไปนี้ - ความรู้สึกที่มี ต่อกิจกรรม - ข้อคิดและ ประโยชน์ที่ได้ จากกิจกรรม - ข้อคิดและ ประโยชน์ที่ได้ จากกิจกรรม 2. ผู้วิจัยแจกตารางการฝึก กิจกรรมกลุ่ม ให้แก่นักเรียน พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียด ดังนี้ 2.1 ผู้วิจัยอธิบายความ หมายและลักษณะของ ความมีน้ำใจ

โปรแกรมการสอนแบบปกติ

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
				2.2 ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย และวิธีการในการเข้า ร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อ พัฒนาความมั่นใจ 2.3 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ นักเรียนซักถามข้อ ข้องใจ และปัญหา ต่าง ๆ เกี่ยวกับการ เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม 3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกัน สรุปความหมายและลักษณะ ของความมั่นใจและ จุดมุ่งหมายของการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความ มั่นใจ

โปรแกรมการสอนแบบปกติ

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
2 50 นาที	ความมีน้ำใจ ด้านการไม่ เห็นแก่ตัว การให้ความ ช่วยเหลือผู้อื่น การเห็นอก เห็นใจผู้อื่น	เล่าเรื่อง "คันทาของ"	เพื่อให้นักเรียน ตระหนักถึงความ สำคัญของความมี น้ำใจด้านการไม่ เห็นแก่ตัว การให้ความ ช่วยเหลือผู้อื่น การ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น	ตั้งแต่ครั้งที่ 2 - 11 ผู้วิจัย ดำเนินการทดลองโดยการ สอนแบบปกติดังนี้ ก. ชี้นำ ผู้วิจัยและนักเรียน สนทนากันเพื่อนำเข้าสู่ บทเรียน
3 50 นาที	ความมีน้ำใจ ด้านการไม่ เห็นแก่ตัว โดยช่วยกันทำ งานที่ได้รับ มอบหมาย	เล่าเรื่อง "เพื่อท้องของ เรา"	เพื่อให้นักเรียน ตระหนักถึงความ สำคัญของความมี น้ำใจด้านการไม่ เห็นแก่ตัว โดยช่วยกันทำ งานที่ได้รับมอบหมาย	ข. ขึ้นสอน 1. ผู้วิจัยบรรยายประกอบ การใช้สื่อการสอน ซึ่งได้แก่ รูปภาพประกอบ บัตรคำ แถบประโยค และซักถาม นักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญ ของความมีน้ำใจด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับ กิจกรรมกลุ่ม 2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ นักเรียนซักถาม

โปรแกรมการสนทนแบบปกติ

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
4 50 นาที	ความมีน้ำใจ ด้านการไม่ เห็นแก่ตัว โดย ไม่เกี่ยงกัน เก็บอุปกรณ์ เมื่อเลิกใช้ แล้ว	เล่าเรื่อง "บอกแล้วว่า อย่าเกี่ยงกัน"	เพื่อให้นักเรียน ตระหนักถึงความ สำคัญของความมี น้ำใจด้านการไม่ เห็นแก่ตัว โดยไม่เกี่ยง กันเก็บอุปกรณ์เมื่อ เลิกใช้งานแล้ว	ค. ชี้สรุป ผู้วิจัยให้นักเรียน สรุปข้อคิดเห็นที่ได้จากเรื่อง ที่ผู้วิจัยบรรยายให้ฟังและ ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม <u>ประเมินผล</u> 1. สังเกตความสนใจของ นักเรียนในขณะที่ผู้วิจัย บรรยายให้นักเรียนฟัง 2. สังเกตจากการตอบคำถาม และการสรุปของนักเรียน
5 50 นาที	ความมีน้ำใจ ด้านการไม่ เห็นแก่ตัว โดย ไม่แย่งกันเข้า แถวเมื่อจะไป ซื้ออาหาร	เล่าเรื่อง "อย่าแข่งคิว"	เพื่อให้นักเรียน ตระหนักถึงความ สำคัญของความมี น้ำใจด้านความไม่ เห็นแก่ตัว โดยไม่แย่ง กันเข้าแถวเมื่อจะไป ซื้ออาหาร	

โปรแกรมการสอนแบบปกติ

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
6 50 นาที	ความมีน้ำใจ ด้านการให้ ความช่วยเหลือ เหลือผู้อื่น โดยช่วย อธิบายเนื้อหา วิชาที่เพื่อนไม่ เข้าใจ	เล่าเรื่อง "เพื่อนใหม่"	เพื่อให้นักเรียน ตระหนักถึงความ สำคัญของความมี น้ำใจด้านการให้ ความช่วยเหลือเหลือผู้อื่น โดยการช่วยอธิบาย เนื้อหาวิชาที่เพื่อน ไม่เข้าใจ	
7 50 นาที	ความมีน้ำใจ ด้านการให้ ความช่วยเหลือ เหลือผู้อื่น โดยช่วยเพื่อน ยกของถือของ	เล่าเรื่อง "ช่วยไหม"	เพื่อให้นักเรียน ตระหนักถึงความ สำคัญของความมี น้ำใจด้านการให้ ความช่วยเหลือเหลือผู้อื่น โดยช่วยเพื่อนยกของ ถือของ	

โปรแกรมการสอนแบบปกติ

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
8 50 นาที	ความมีน้ำใจ ด้านการให้ ความช่วยเหลือ เหลือผู้อื่น โดยให้เพื่อน ยืมสมุดจดงาน หรืออุปกรณ์อื่น	เล่าเรื่อง "ไม่เป็นไร"	เพื่อให้นักเรียน ตระหนักถึงความ สำคัญของความมี น้ำใจด้านการให้ ความช่วยเหลือเหลือผู้อื่น โดยให้เพื่อนยืมสมุด จดงานหรืออุปกรณ์อื่น	
9 50 นาที	ความมีน้ำใจ ด้านการ เห็นอกเห็นใจ ผู้อื่น โดยไม่ หัวเราะเยาะ เมื่อเพื่อนทำ ผิดพลาด	เล่าเรื่อง "กว่าจะเป็น"	เพื่อให้นักเรียน ตระหนักถึงความ สำคัญของความมี น้ำใจด้านการเห็นอก เห็นใจผู้อื่น โดยไม่ หัวเราะเยาะเมื่อ เพื่อนทำผิดพลาด	

โปรแกรมการสอนแบบปกติ

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
10 50 นาที	ความมีน้ำใจ ด้านการเห็น อกเห็นใจผู้อื่น โดยไม่ส่ง เสียงรบกวน ขณะเพื่อนอ่าน หนังสือ	เล่าเรื่อง "คุยหรืออ่าน"	เพื่อให้นักเรียน ตระหนักถึงความ สำคัญของความมี น้ำใจด้านการเห็นอก เห็นใจผู้อื่นโดยไม่ ส่งเสียงรบกวนขณะ เพื่อนอ่านหนังสือ	
11 50 นาที	ความมีน้ำใจ ด้านการ เห็นอกเห็นใจ ผู้อื่นโดยให้ กำลังใจเพื่อน เมื่อเพื่อนไม่ สบายใจ	เล่าเรื่อง "อย่าคิดมาก"	เพื่อให้นักเรียน ตระหนักถึงความ สำคัญของความมี น้ำใจด้านการเห็นอก เห็นใจผู้อื่นโดยให้ กำลังใจเพื่อนเมื่อ เพื่อนไม่สบายใจ	

โปรแกรมการสอนแบบปกติ

ครั้งที่	หัวข้อ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
12 50 นาที	ปัจฉิมนิเทศ		เพื่อให้นักเรียนได้ ร่วมกันอภิปรายและ สรุปการเรียนรู้ที่ได้ จากการสอนแบบปกติ เพื่อพัฒนาความมี น้ำใจ	1. ผู้วิจัยและนักเรียนนั่งเป็น วงกลมหันหน้าเข้าหากัน 2. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนและ ทบทวนเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญและลักษณะของ ความมีน้ำใจ 3. ให้นักเรียนแต่ละคนแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับความ มีน้ำใจด้านต่าง ๆ ได้แก่ การไม่เห็นแก่ตัว การให้ ความช่วยเหลือผู้อื่น การ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น 4. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การสอนแบบปกติเพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ ครั้งที่ 1

การปฐมนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดี และให้นักเรียนได้รู้จักคุ้นเคยซึ่งกันและกัน
2. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมายและลักษณะของความมีน้ำใจ
3. เพื่อให้นักเรียนทราบรายละเอียดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายและวิธีการ

ในการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแนะนำตนเองและให้นักเรียนแนะนำตนเองทีละคน แล้วให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม "ดอกไม้ให้คุณ" เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดี และให้นักเรียนได้รู้จักคุ้นเคยซึ่งกันและกัน โดยมีลำดับขั้นดังนี้
 - 1.1 ให้นักเรียนทุกคนเข้าแถวเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน
 - 1.2 ผู้วิจัยแจกกระดาษที่เป็นชิ้นส่วนของรูปดอกไม้ให้นักเรียนคนละ 1 ชิ้น
 - 1.3 ผู้วิจัยชี้แจงกับนักเรียนดังนี้
 - 1.3.1 แจกกระดาษที่นักเรียนทุกคนได้รับเป็นชิ้นส่วนของดอกไม้ แต่ยังเป็นดอกไม้ที่ไม่สมบูรณ์
 - 1.3.2 ให้นักเรียนนำชิ้นส่วนที่ตนได้รับ ไปต่อกับชิ้นส่วนของนักเรียนอีก 2 คน ที่เป็นส่วนหนึ่งของดอกไม้ดอกเดียวกับตน เมื่อพบแล้วให้เชื่อมชิ้นส่วนดอกไม้เข้าด้วยกันด้วยกระดาษกาว

1.4 ให้นักเรียนเขียนชื่อ นามสกุลลงในดอกไม้ของตนแล้วให้สัมภาษณ์ซักถามข้อมูลส่วนตัวของกันและกัน เช่น จำนวนสมาชิกในครอบครัว อุปนิสัย ความรู้สึกขณะทำกิจกรรมนี้ เป็นต้น โดยใช้เวลา 10 นาที

1.5 ผู้วิจัยจับฉลากหมายเลขดอกไม้ เมื่อตรงกับดอกไม้ของใครให้ออกมารายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อน

1.6 ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นจากกิจกรรมดังต่อไปนี้

1.6.1 ความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรมดอกไม้ให้คุณ

1.6.2 ข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมดอกไม้ให้คุณ

2. ผู้วิจัยแจกตารางการสะท้อนแบบปกติให้นักเรียน พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดดังนี้

2.1 ผู้วิจัยอธิบายความหมายและลักษณะของความมีน้ำใจ

2.2 ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายและวิธีการในการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ

2.3 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อข้องใจและปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรม

2.4 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปความหมาย ลักษณะของความมีน้ำใจและจุดมุ่งหมายของการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ

อุปกรณ์

1. กระดาษสีต่าง ๆ ตัดเป็นรูปดอกไม้ กระดาษขาว ปากกา
2. ตารางการสะท้อนแบบปกติ

ประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือในการฟังและซักถามของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนและสรุปของนักเรียน

การสลับแบบปกติเพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ ครั้งที่ 2

ความมีน้ำใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตระหนัก ถึงความสำคัญของความมีน้ำใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว การช่วยเหลือผู้อื่น และการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ก. ชี้นำ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียน เรื่องการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และแสดงความมีน้ำใจ โดยการไม่เห็นแก่ตัว การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ข. ชี้นำสอน

1. ผู้วิจัยบรรยายประกอบการให้สื่อการสอนซึ่งได้แก่ รูปภาพ บัตรคำ แถบประโยค และคำถามเกี่ยวกับความสำคัญของความมีน้ำใจ ด้านการไม่เห็นแก่ตัว การช่วยเหลือผู้อื่น และการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

ค. ชี้นำสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดเห็นที่ได้จากเรื่องที่ผู้วิจัยบรรยายให้ฟัง และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

อุปกรณ์ รูปภาพ บัตรคำ แถบประโยคและเอกสารเกม "ค้นหาของ"

ประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในขณะที่ผู้วิจัยบรรยายให้นักเรียนฟัง
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การซักถามและการสรุปของนักเรียน

การสอนแบบปกติเพื่อพัฒนาความมั่นใจ ครั้งที่ 3

ความมั่นใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว โดยช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตระหนัก ถึงความสำคัญของความมั่นใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว โดยการช่วยกันทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ก. ชื่นนำ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียน เรื่องการปฏิบัติกิจกรรมใด ๆ ร่วมกันก็ตาม จะต้องไม่เห็นแก่ตัว โดยช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จ

ข. ขั้นสอน

1. ผู้วิจัยบรรยายประกอบการใช้สื่อ ได้แก่ รูปภาพ บัตรคำ แถบประโยค และซักถามนักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของความมั่นใจ ด้านการไม่เห็นแก่ตัว โดยการช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย

2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

ค. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดเห็นที่ได้จากเรื่องที่ผู้วิจัยบรรยายให้ฟัง แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

อุปกรณ์ รูปภาพ บัตรคำ แถบประโยคและเอกสารบทบาทสมมติเรื่อง "เพื่อท้องของเรา"

ประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในขณะที่ผู้วิจัยบรรยายให้นักเรียนฟัง
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การซักถามและการสรุปของนักเรียน

การสอนแบบปกติเพื่อพัฒนาความมั่นใจ ครั้งที่ 4

ความมั่นใจด้านการไม่เห็นแก่ตัวโดยไม่เกี่ยงกันเก็บอุปกรณ์เมื่อเลิกใช้แล้ว

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตระหนัก ถึงความสำคัญของความมั่นใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว โดยการช่วยกันเก็บอุปกรณ์เมื่อเลิกใช้แล้ว

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ก. ชี้นำ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่องการใช้อุปกรณ์หรือสิ่งของใด ๆ เมื่อเลิกใช้แล้วต้องเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อยโดยไม่เกี่ยงกัน ซึ่งเป็นการแสดงความมั่นใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

ข. ชี้นำสอน

1. ผู้วิจัยบรรยายประกอบการใช้สื่อ ได้แก่ รูปภาพ บัตรคำ แถบประโยค และคำถามเกี่ยวกับความสำคัญของความมั่นใจ ด้านการไม่เห็นแก่ตัว โดยการช่วยกันเก็บอุปกรณ์เมื่อเลิกใช้งาน

2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

ค. ชี้นำสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดเห็นที่ได้จากเรื่องที่ผู้วิจัยบรรยายให้ฟังและ
ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

อุปกรณ์ รูปภาพ บัตรคำ แถบประโยคและเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง"บอกแล้วว่าอย่าเกี่ยงกัน"

ประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในขณะที่ผู้วิจัยบรรยายให้นักเรียนฟัง
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การซักถามและการสรุปของนักเรียน

การสอนแบบปกติเพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ ครั้งที่ 5

ความมีน้ำใจด้านการไม่เห็นแก่ตัวโดยไม่แย่งกันเข้าแถวเมื่อจะไปซื้ออาหาร

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตระหนัก ถึงความสำคัญของความมีน้ำใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว โดยการไม่แย่งกันเข้าแถวเมื่อจะไปซื้ออาหาร

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ก. ชี้นำ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่องการอยู่ร่วมกันในสังคมต้องคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน เช่นการไม่แย่งกันเข้าแถว ซึ่งเป็นการแสดงความมีน้ำใจ ด้านการไม่เห็นแก่ตัวอย่างหนึ่ง

ข. ชี้นำสอน

1. ผู้วิจัยบรรยายประกอบการใช้สื่อ ได้แก่ รูปภาพ บัตรคำ แถบประโยค และคำถามเกี่ยวกับความสำคัญของความมีน้ำใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว โดยการไม่แย่งกันเข้าแถวเมื่อจะไปซื้ออาหาร

2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

ค. ชี้นำสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดเห็นที่ได้จากเรื่องที่ผู้วิจัยบรรยายให้ฟังแล้ว ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

อุปกรณ์ รูปภาพ บัตรคำ แถบประโยค และเอกสารบทบาทสมมติเรื่อง "อย่าแซงคิว"

ประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในขณะที่ผู้วิจัยบรรยายให้นักเรียนฟัง
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การซักถามและการสรุปของนักเรียน

การสอนแบบปกติเพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ ครั้งที่ 6

ความมีน้ำใจด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น โดยช่วยอธิบายเนื้อหาวิชาที่เพื่อนไม่เข้าใจ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตระหนัก ถึงความสำคัญของความมีน้ำใจด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น โดยช่วยอธิบายเนื้อหาวิชาที่เพื่อนไม่เข้าใจ

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ก. ชี้นำ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่องการช่วยอธิบายสิ่งที่เพื่อนไม่รู้ให้รู้ เป็นการแสดงความมีน้ำใจ ด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างหนึ่ง

ข. ชี้นำสอน

1. ผู้วิจัยบรรยายประกอบการใช้สื่อ ได้แก่ รูปภาพ บัตรคำ แถบประโยค และ ชักถามเกี่ยวกับความสำคัญของความมีน้ำใจด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น โดยช่วยอธิบายเนื้อหาวิชาที่เพื่อนไม่เข้าใจ

2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

ค. ชี้นำสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดเห็นที่ได้จากเรื่องที่ผู้วิจัยบรรยายให้ฟังแล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

อุปกรณ์ รูปภาพ บัตรคำ แถบประโยคและเอกสารสถานการณ์จำลองเรื่อง "เพื่อนใหม่"

ประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในขณะที่ผู้วิจัยบรรยายให้นักเรียนฟัง
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การซักถามและการสรุปของนักเรียน

การสอนแบบปกติเพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ ครั้งที่ 7

ความมีน้ำใจด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยช่วยเพื่อนถือของยกของ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตระหนัก ถึงความสำคัญของความมีน้ำใจด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยช่วยเพื่อนถือของยกของ

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

- ก. ชำนาญ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่องความมีน้ำใจด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น อาจช่วยได้ด้วยการช่วยถือของยกของก็ได้
- ข. ชำนาญ
 1. ผู้วิจัยบรรยายประกอบการใช้สื่อ ได้แก่ รูปภาพ บัตรคำ แถบประโยค และคำถามเกี่ยวกับความสำคัญของความมีน้ำใจด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น โดยการช่วยเพื่อนถือของยกของ
 2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม
- ค. ชำนาญ ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดเห็นที่ได้จากเรื่องที่ผู้วิจัยบรรยายให้ฟังแล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

อุปกรณ์ รูปภาพ บัตรคำ แถบประโยคและเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง "ช่วยไหม"

ประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในขณะที่ผู้วิจัยบรรยายให้นักเรียนฟัง
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การซักถามและการสรุปของนักเรียน

การสอนแบบปกติเพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ ครั้งที่ 8

ความมีน้ำใจด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น โดยให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตระหนัก ถึงความสำคัญของความมีน้ำใจด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น โดยให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

- ก. ชี้นำ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่องการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นนอกจากการให้กำลังใจแล้วยังช่วยได้โดยการให้ยืมสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ
- ข. ชี้นำสอน
 1. ผู้วิจัยบรรยายประกอบการใช้สื่อ ได้แก่ รูปภาพ บัตรคำ แถบประโยค และซักถามเกี่ยวกับความสำคัญของความมีน้ำใจด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น โดยการให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน
 2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม
- ค. ชี้นำสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดเห็นที่ได้จากเรื่องที่ผู้วิจัยบรรยายให้ฟังแล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

อุปกรณ์ รูปภาพ บัตรคำ แถบประโยคและเอกสารบาทบาทสมมติเรื่อง "ไม่เป็นไร"

ประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในขณะที่ผู้วิจัยบรรยายให้นักเรียนฟัง
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การซักถามและการสรุปของนักเรียน

การสนทนาแบบปกติเพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ ครั้งที่ 9

ความมีน้ำใจด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยไม่ทั่วเราะเยาะเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตระหนัก ถึงความสำคัญของความมีน้ำใจด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยไม่ทั่วเราะเยาะเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

- ก. ชื่นนำ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนว่าการแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นนั้นอาจทำได้ด้วยการไม่ทั่วเราะเยาะเมื่อผู้อื่นทำผิดพลาด
- ข. ชื่นสอน
 1. ผู้วิจัยบรรยายประกอบการใช้สื่อ ได้แก่ รูปภาพ บัตรคำ แถบประโยคและคำถามเกี่ยวกับความสำคัญของความมีน้ำใจด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยไม่ทั่วเราะเยาะเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด
 2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม
- ค. ชื่นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดเห็นที่ได้จากเรื่องที่ผู้วิจัยบรรยายให้ฟังและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

อุปกรณ์ รูปภาพ บัตรคำ แถบประโยคและเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง "กว่าจะเป็น"

ประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในขณะที่ผู้วิจัยบรรยายให้นักเรียนฟัง
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การซักถามและการสรุปของนักเรียน

การสอนแบบปกติเพื่อพัฒนาความมั่นใจ ครั้งที่ 10

ความมั่นใจด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยไม่ส่งเสียงรบกวนขณะเพื่อนอ่านหนังสือ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตระหนัก ถึงความสำคัญของความมั่นใจด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยการไม่ส่งเสียงดังรบกวนขณะเพื่อนอ่านหนังสือ

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ก. ชำนาญ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่องการไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่นเป็นการแสดงความมั่นใจด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นอย่างหนึ่ง

ข. ชื่นสอน

1. ผู้วิจัยบรรยายประกอบการใช้สื่อ ได้แก่ รูปภาพ บัตรคำ แถบประโยค และคำถามเกี่ยวกับความสำคัญของความมั่นใจด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยไม่ส่งเสียงดังรบกวนขณะที่เพื่อนอ่านหนังสือ

2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

ค. ชื่นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดเห็นที่ได้จากเรื่องที่ผู้วิจัยบรรยายให้ฟังและ
ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

อุปกรณ์ รูปภาพ บัตรคำ แถบประโยคและเอกสารสถานการณ์จำลองเรื่อง "คุยกหรืออ่าน"

ประเมินผล

- สังเกตความสนใจของนักเรียนในขณะที่ผู้วิจัยบรรยายให้นักเรียนฟัง
- สังเกตจากการตอบคำถาม การซักถามและการสรุปของนักเรียน

การสอนแบบปกติเพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ ครั้งที่ 11

ความมีน้ำใจด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยให้กำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อนไม่สบายใจ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนตระหนัก ถึงความสำคัญของความมีน้ำใจด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
โดยให้กำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อน ไม่สบายใจ

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ก. ชี้นำ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเรื่องการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นนั้น อาจทำได้โดย
การช่วยปลอบใจหรือให้กำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อน ไม่สบายใจ

ข. ชี้นำสอน

1. ผู้วิจัยบรรยายประกอบการใช้สื่อ ได้แก่ รูปภาพ บัตรคำ แถบประโยค และ
คำถามเกี่ยวกับความสำคัญของความมีน้ำใจด้านการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยการช่วยปลอบใจเพื่อน
เมื่อเพื่อน ไม่สบายใจ

2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

ค. ชี้นำสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปข้อคิดเห็นที่ได้จากเรื่องที่ผู้วิจัยบรรยายให้ฟังแล้ว
ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

อุปกรณ์ รูปภาพ บัตรคำ แถบประโยคและเอกสารบทบาทสมมติเรื่อง "อย่าคิดมาก"

ประเมินผล

1. สังเกตความสนใจในของนักเรียนในขณะที่ผู้วิจัยบรรยายให้นักเรียนฟัง
2. สังเกตจากการตอบคำถาม การซักถามและการสรุปของนักเรียน

การสอนแบบปกติเพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ ครั้งที่ 12

ปัจจัยพิเศษ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการสอนแบบปกติ เพื่อพัฒนาความมีน้ำใจ

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยและนักเรียนนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน
 2. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนและทบทวนเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ และลักษณะของความมีน้ำใจ
 3. ให้นักเรียนแต่ละคนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความมีน้ำใจ
- ด้านต่าง ๆ ได้แก่ การไม่เห็นแก่ตัว การช่วยเหลือผู้อื่น และการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
4. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมและกล่าวปิดการทดลอง

ประเมินผล

สังเกตจากการตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

ภาคผนวก ข

แบบประเมินความพึงพอใจ

แบบสอบถาม"ใคร่เอ๋ย"

แบบบันทึกความพึงพอใจ

แบบประเมินความมีน้ำใจ

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....

ชื่อผู้ประเมิน.....() ผู้วิจัย () ครูประจำชั้น

คำชี้แจง ให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้

พฤติกรรมความมีน้ำใจ	ปฏิบัติทุกครั้ง	ปฏิบัติบางครั้ง	ไม่ปฏิบัติเลย
1. ช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย			
2. ไม่เกี่ยงกันเก็บอุปกรณ์หลังจากใช้งาน			
3. เข้าแถวซื้ออาหาร			
4. เข้าแถวรับของ			
5. ไม่แย่งกันเข้าแถวกลับบ้าน			
6. ช่วยอธิบายเนื้อหาที่เพื่อนไม่เข้าใจ			
7. ช่วยเพื่อนถือของยกของ			
8. ให้เพื่อนยืมดินสอ			

พฤติกรรมความมีน้ำใจ	ปฏิบัติทุกครั้ง	ปฏิบัติบางครั้ง	ไม่ปฏิบัติเลย
9. ให้เพื่อนยิ้มสวัสดี			
10. ไม่หัวเราะเยาะเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด			
11. ไม่ส่งเสียงดังรบกวนขณะเพื่อนอ่านหนังสือ			
12. ไม่ส่งเสียงดังรบกวนขณะเพื่อนทำงาน			
13. ไม่กำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อนไม่สบายใจ			
14. ไม่แกล้งเพื่อนที่อ่อนแอกว่า			

แบบสอบถาม"ใครเอ่ย"

คำชี้แจง ขอให้นักเรียนคิดถึงลักษณะของเพื่อนและตัวของตนเอง โดยพิจารณาอย่างรอบคอบในทุกแง่มุมเพื่อตอบคำถามว่า ลักษณะดังกล่าวข้างล่างนี้จะตรงกับลักษณะของเพื่อนคนใดหรือตรงกับตัวนักเรียนเอง แล้วใส่ชื่อของเพื่อนหรือชื่อของนักเรียนเอง ทั้งนี้ขอให้นักเรียนพิจารณาตัดสินใจด้วยตัวของตนเอง ไม่อนุญาตให้ปรึกษากับเพื่อน คำตอบของนักเรียนจะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มของนักเรียนและจะเก็บไว้เป็นความลับ

1. ผู้ที่ช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย คือ.....
2. ผู้ที่หลีกเลี่ยงการทำงานที่ได้รับมอบหมาย คือ.....
3. ผู้ที่เก็บไม้กวาด จอบ บัวรดน้ำ หรืออุปกรณ์อื่น ๆ เข้าที่ทุกครั้งหลังจากใช้งานแล้ว คือ.....
4. ผู้ที่ไม่ช่วยเก็บไม้กวาด จอบ บัวรดน้ำ หรืออุปกรณ์อื่น ๆ เข้าที่ทุกครั้งหลังจากใช้งานแล้ว คือ.....
5. ผู้ที่เข้าแถวซื้ออาหารทุกครั้ง คือ.....
6. ผู้ที่ค่อนข้างเกรงในการซื้ออาหาร คือ.....
7. ผู้ที่เข้าแถวรับของอย่างเป็นระเบียบเสมอ คือ.....
8. ผู้ที่ขบถอย่างแรงในการรับของ คือ.....
9. ผู้ที่เข้าแถวกลับบ้านอย่างเป็นระเบียบ คือ.....
10. ผู้ที่ค่อนข้างเกรงที่เพื่อเข้าแถวกลับบ้าน คือ.....
11. ผู้ที่ช่วยอธิบายการบ้านหรือแบบฝึกหัดแก่เพื่อน คือ.....
12. ผู้ที่ไม่ยอมช่วยอธิบายการบ้านหรือแบบฝึกหัดที่ตนทำได้แก่เพื่อน คือ.....
13. ผู้ที่ชอบช่วยเพื่อนถือของยกของ คือ.....
14. ผู้ที่ไม่ช่วยเวลาเพื่อนยกของถือของ คือ.....

15. ผู้ที่ให้เพื่อนยิ้มสดุดจางาน คือ.....
16. ผู้ที่ไม่ให้เพื่อนยิ้มสดุดจางาน คือ.....
17. ผู้ที่ให้เพื่อนยิ้มปากกา คือ.....
18. ผู้ที่ไม่ให้เพื่อนยิ้มปากกา คือ.....
19. ผู้ที่ช่วยเพื่อนทำงาน คือ.....
20. ผู้ที่ไม่ช่วยเพื่อนทำงาน คือ.....
21. ผู้ที่ชอบหัวเราะเวลาที่เพื่อนทำผิดพลาด คือ.....
22. ผู้ที่ไม่หัวเราะเวลาที่เพื่อนทำผิดพลาด คือ.....
23. ผู้ที่ชอบทำเสียงดังรบกวนขณะเพื่อนอ่านหนังสือ คือ.....
24. ผู้ที่ไม่ทำเสียงดังรบกวนขณะเพื่อนอ่านหนังสือ คือ.....
25. ผู้ที่ชอบทำเสียงดังรบกวนขณะเพื่อนทำงาน คือ.....
26. ผู้ที่ไม่ทำเสียงดังรบกวนขณะเพื่อนทำงาน คือ.....
27. ผู้ที่ให้กำลังใจเมื่อเพื่อนไม่สบายใจ คือ.....
28. ผู้ที่ไม่ให้กำลังใจเมื่อเพื่อนไม่สบายใจ คือ.....
29. ผู้ที่ไม่แกล้งเพื่อนที่อ่อนแอกว่า คือ.....
30. ผู้ที่ชอบแกล้งเพื่อนที่อ่อนแอกว่า คือ.....

แบบบันทึกความมีน้ำใจ

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....

ผู้บันทึก..... () ผู้วิจัย () ผู้ช่วยวิจัย

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้

สถานการณ์ก่อนการทดลอง

ในช่วงโม่งเกษตร ครูอธิบายเกี่ยวกับการทำแปลงเพื่อปลูกผักแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12 คน เมื่อครูอธิบายจบแล้ว ครูมอบหมายให้นักเรียนไปทำแปลงผัก โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน และให้นักเรียนแต่ละกลุ่มรับผิดชอบกลุ่มละ 1 แปลง เมื่อหมดเวลา ครูปล่อยให้นักเรียนไปรับประทานอาหาร

ความมีน้ำใจด้านการ ไม่เห็นแก่ตัว	ดี	พอใช้	แย่
1. ช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย			
2. ไม่เกี่ยงกันเก็บอุปกรณ์หลังจากใช้งานแล้ว			
3. ไม่แย่งกันเข้าแถวเมื่อจะไปซื้ออาหาร			

แบบบันทึกความมีน้ำใจ

ชื่อ.....ชั้น.....

ผู้บันทึก..... () ผู้วิจัย () ผู้ช่วยวิจัย

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้

สถานการณ์ก่อนการทดลอง

ในช่วงโม่งสปช. ครูสอนเรื่องการจัดป้ายนิเทศวันสำคัญแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12 คน และนักเรียนชั้น ป.5 จำนวน 2 คน นักเรียนชั้น ป.5 เป็นนักเรียนที่ผู้วิจัยขอให้มาร่วมช่วยจัดป้ายนิเทศ เพื่อมาขอความช่วยเหลือจากนักเรียนชั้น ป.6 โดยครูอธิบายเกี่ยวกับการตกแต่งการระบายสีและการเขียนข้อความที่จะเสนอในป้ายนิเทศ ครูแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 7 คน มี ป.6 ทุกคน และ ป.5 หนึ่งคน แล้วให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มไปจัดป้ายนิเทศวันเด็กที่เตรียมไว้ให้นักเรียนทั้งสองกลุ่ม

ความมีน้ำใจด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น	ดี	พอใช้	แก้ไข
1. ช่วยอธิบายเนื้อหาวิชาที่เพื่อนไม่เข้าใจ			
2. ช่วยเพื่อนยกของถือของ			
3. ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน			

แบบบันทึกความมีน้ำใจ

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....

ผู้บันทึก..... () ผู้วิจัย () ผู้ช่วยวิจัย

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้

สถานการณ์ก่อนการทดลอง

ในชั่วโมงภาษาไทย ครูมอบหมายให้นักเรียนสรุปใจความสำคัญจากเรื่อง "พระร่วง" แล้วให้นักเรียนออกมารายงานหน้าชั้นทีละคน (ซึ่งอาจมีบางคนก็สรุปถูกต้อง บางคนก็สรุปไม่ถูก เพื่อน ๆ ก็หัวเราะเยาะเมื่อเพื่อนสรุปผิด และบางคนก็ล้อเพื่อน บางคนก็ไม่ให้กำลังใจเพื่อน บางคนส่งเสียงดัง ไม่ฟังเพื่อน)

ความมีน้ำใจด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	ดี	พอใช้	แก้ไข
1. ไม่หัวเราะเยาะเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด			
2. ไม่ส่งเสียงดังรบกวนขณะเพื่อนอ่านหนังสือ			
3. ให้กำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อนไม่สบายใจ			

แบบบันทึกความมีน้ำใจ

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....

ผู้บันทึก.....() ผู้วิจัย () ผู้ช่วยวิจัย

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้

สถานการณ์หลังการทดลอง

ในช่วงโงงงานบ้าน ครูอธิบายเกี่ยวกับการดูแลรักษาความสะอาดและการจัดบ้านให้เป็นระเบียบแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12 คน เมื่อครูอธิบายจบแล้ว ครูมอบหมายให้นักเรียนไปช่วยกันจัดห้องซึ่งสมมติว่าเป็นบ้านของนักเรียน โดยแบ่งห้องที่จัดไว้อย่างไม่เป็นระเบียบออกเป็น 3 ส่วน และแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน และให้นักเรียนแต่ละกลุ่มรับผิดชอบกลุ่มละ 1 ส่วน เมื่อหมดเวลา ครูปล่อยนักเรียนไปรับประทานอาหาร

ความมีน้ำใจด้านการไม่เห็นแก่ตัว	ดี	พอใช้	แก้ไข
1. ช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย			
2. ไม่เกียจกันเก็บอุปกรณ์หลังจากใช้งานแล้ว			
3. ไม่แย่งกันเข้าแถวเมื่อจะไปซื้ออาหาร			

แบบบันทึกความมั่นใจ

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....

ผู้บันทึก..... () ผู้วิจัย () ผู้ช่วยวิจัย

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้

สถานการณ์หลังการทดลอง

ในช่วงโม่งสพช. ครูสอนเรื่องวันมาฆบูชาแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12 คน โดยครูอธิบายความหมายและความสำคัญพร้อมให้นักเรียนดูภาพประกอบ เมื่อสอนจบแล้วครูมอบหมายให้นักเรียนจัดบอร์ดวันมาฆบูชา ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน แล้วให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มจัดบอร์ดวันมาฆบูชาที่เตรียมไว้แล้ว

ความมั่นใจด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น	ดี	พอใช้	แก้ไข
1. ช่วยอธิบายเนื้อหาวิชาที่เพื่อนไม่เข้าใจ			
2. ช่วยเพื่อนยกของถือของ			
3. ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน			

แบบบันทึกความมีน้ำใจ

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....

ผู้บันทึก.....() ผู้วิจัย () ผู้ช่วยวิจัย

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้

สถานการณ์หลังการทดลอง

ในช่วงโม่งสเปซ. ครูมอบหมายให้นักเรียนสรุปใจความสำคัญจากเรื่อง "ข่าวเหตุการณ์ และวันสำคัญ" แล้วให้นักเรียนออกมารายงานหน้าชั้นทีละคน (บางคนก็สรุปถูกต้อง บางคนก็สรุป ไม่ถูก เพื่อน ๆ ก็หัวเราะเยาะเมื่อเพื่อนสรุปผิด บางคนก็ล้อเพื่อน บางคนก็ไม่ให้กำลังใจ บางคนส่งเสียงดังไม่ฟังเพื่อน)

ความมีน้ำใจด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	ดี	พอใช้	แก้ไข
1. ไม่หัวเราะเยาะเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด			
2. ไม่ส่งเสียงดังรบกวนขณะเพื่อนอ่านหนังสือ			
3. ให้กำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อนไม่สบายใจ			

ภาคผนวก ค

- ตารางแสดงคะแนนความมีน้ำใจของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
- ตารางแสดงคะแนนความมีน้ำใจของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการสลับแบบปกติ
- ตารางแสดงผลต่างของคะแนนความมีน้ำใจของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
- ตารางแสดงผลต่างของคะแนนความมีน้ำใจของกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการสลับแบบปกติ
- ตารางแสดงคะแนนความมีน้ำใจแต่ละด้านตามสถานการณ์ที่ 1 ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง
- ตารางแสดงคะแนนความมีน้ำใจแต่ละด้านตามสถานการณ์ที่ 2 ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง
- ตารางแสดงคะแนนความมีน้ำใจแต่ละด้านตามสถานการณ์ที่ 3 ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

ตาราง 5 แสดงคะแนนความมั่นใจของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

คนที่	ก่อนการทดลอง สถานการณ์ที่				หลังการทดลอง สถานการณ์ที่			
	1	2	3	รวม	1	2	3	รวม
1	1	1	2	4	3	3	3	9
2	1	1	2	4	3	3	3	9
3	1	1	2	4	3	3	4	10
4	1	1	2	4	5	5	5	15
5	1	1	2	4	5	6	6	17
6	2	2	2	6	6	6	6	18
7	1	1	2	4	4	4	5	13
8	2	2	2	6	5	5	6	16
9	1	2	1	4	6	6	6	18
10	2	2	2	6	6	6	6	18
11	1	2	1	4	5	6	6	17
12	2	3	2	7	6	6	6	18
รวม	16	19	22	57	57	59	62	178

ตาราง 6 แสดงคะแนนความมั่นใจของนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการสอนแบบปกติ

คนที่	ก่อนการทดลอง				หลังการทดลอง			
	สถานการณ์ที่				สถานการณ์ที่			
	1	2	3	รวม	1	2	3	รวม
1	0	1	1	2	2	2	2	6
2	1	1	1	3	2	2	3	7
3	1	2	1	4	3	3	3	9
4	1	1	2	4	2	3	3	8
5	1	1	2	4	5	5	5	15
6	1	1	2	4	3	3	4	10
7	1	1	2	4	3	4	4	11
8	1	1	2	4	3	3	4	10
9	1	1	2	4	4	4	5	13
10	2	2	2	6	6	6	6	18
11	2	2	3	7	5	6	6	17
12	2	2	2	6	5	5	6	16
รวม	14	16	22	52	49	46	51	140

ตาราง 7 แสดงผลต่างของคะแนนความมั่นใจของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลัง
การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

คนที่	หลังการทดลอง		ก่อนการทดลอง		ผลต่าง	
	X_2	X_2^2	X_1	X_1^2	D	D^2
1	9	81	4	16	5	25
2	9	81	4	16	5	25
3	10	100	4	16	6	36
4	15	225	4	16	11	121
5	17	289	4	16	13	169
6	18	324	6	36	12	144
7	13	169	4	16	9	81
8	16	256	6	36	10	100
9	18	324	4	16	14	196
10	18	324	6	36	12	144
11	17	289	4	16	13	169
12	18	324	7	49	11	121
	ΣX_2 178	ΣX_2^2 2786	ΣX_1 57	ΣX_1^2 285	ΣD 121	ΣD^2 1331

ตาราง 8 แสดงผลต่างของคะแนนความมั่นใจของกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการสอแบบปกติ

คน ที่	หลังการทดลอง		ก่อนการทดลอง		ผลต่าง	
	Y_2	Y_2^2	Y_1	Y_1^2	D	D^2
1	6	36	2	4	4	16
2	7	49	3	9	4	16
3	9	81	4	16	5	25
4	8	64	4	16	4	16
5	15	225	4	16	11	121
6	10	100	4	16	6	36
7	11	121	4	16	7	49
8	10	100	4	16	6	36
9	13	169	4	16	9	81
10	18	324	6	36	12	144
11	17	289	7	49	10	100
12	16	256	6	36	10	100
	ΣY_2 140	ΣY_2^2 1814	ΣY_1 52	ΣY_1^2 246	ΣD 88	ΣD^2 740

ตาราง 9 แสดงคะแนนความมั่นใจแต่ละด้านตามสถานการณ์ที่ 1 ของกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

คน ที่	กลุ่มทดลอง						กลุ่มควบคุม					
	ก่อน			หลัง			ก่อน			หลัง		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	1	1	0
2	0	0	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1
3	0	0	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1
4	0	1	0	2	2	1	0	0	1	1	0	1
5	1	0	0	2	2	1	0	0	1	2	2	1
6	1	0	0	2	2	2	1	0	0	1	1	1
7	0	0	1	1	1	2	1	0	0	1	1	1
8	1	0	1	2	1	2	0	1	0	1	1	1
9	0	0	1	2	2	2	0	1	0	1	2	1
10	1	1	0	2	2	2	1	0	1	2	2	2
11	0	0	1	1	2	2	1	1	0	2	2	1
12	1	1	0	2	2	2	1	1	0	2	2	1
รวม	5	3	7	19	19	19	5	4	5	15	16	12

หมายเหตุ 1 แทน ช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย

2 แทน ไม่เกี่ยงกันเก็บอุปกรณ์หลังจากใช้งานแล้ว

3 แทน ไม่แย่งกันเข้าแถวเมื่อจะไปซื้ออาหาร

ตาราง 10 แสดงคะแนนความมั่นใจแต่ละด้านตามสถานการณ์ที่ 2 ของกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

คน ที่	กลุ่มทดลอง						กลุ่มควบคุม					
	ก่อน			หลัง			ก่อน			หลัง		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
1	0	0	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1
2	0	0	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1
3	0	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1
4	0	1	0	1	2	2	0	0	1	1	1	1
5	0	0	1	2	2	2	0	0	1	2	2	1
6	1	0	0	2	2	2	0	0	1	1	1	1
7	0	0	1	1	1	2	0	1	0	0	2	2
8	0	1	1	1	2	2	0	1	0	0	2	1
9	0	1	1	2	2	2	0	1	0	0	2	2
10	0	1	1	2	2	2	1	0	1	2	2	2
11	0	1	1	2	2	2	1	1	0	2	2	2
12	1	1	1	2	2	2	0	1	1	1	2	2
รวม	2	6	10	18	20	21	2	6	8	10	19	17

หมายเหตุ 1 แทน ช่วยอธิบายเนื้อหาวิชาที่เพื่อนไม่เข้าใจ
2 แทน ช่วยเพื่อนยกของถือของ
3 แทน ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน

ตาราง 11 แสดงคะแนนความสนใจแต่ละด้านตามสถานการณ์ที่ 3 ของกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

คน ที่	กลุ่มทดลอง						กลุ่มควบคุม					
	ก่อน			หลัง			ก่อน			หลัง		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
1	1	1	0	1	1	1	1	0	0	1	1	0
2	1	1	0	1	1	1	1	0	0	1	1	1
3	1	1	0	2	1	1	0	1	0	1	1	1
4	1	0	1	2	1	2	0	1	1	1	1	1
5	1	0	1	2	2	2	1	0	1	2	1	2
6	1	0	1	2	2	2	1	1	0	2	1	1
7	1	1	0	2	2	1	1	1	0	2	1	1
8	1	1	0	2	2	2	1	1	0	2	1	1
9	1	0	0	2	2	2	1	1	0	2	2	1
10	1	0	1	2	2	2	1	0	1	2	2	2
11	0	1	0	2	2	2	1	1	1	2	2	2
12	1	0	1	2	2	2	1	1	0	2	2	2
รวม	11	6	5	22	20	20	10	8	4	20	16	15

หมายเหตุ 1 แทน ไม่หัวเราะเยาะเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด
2 แทน ไม่ส่งเสียงดังรบกวนขณะเพื่อนอ่านหนังสือ
3 แทน ให้กำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อนไม่สบายใจ

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นายอาคม ทงษ์ทอง
วันเดือนปีเกิด	18 เมษายน 2500
สถานที่เกิด	จังหวัดราชบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	28/273 หมู่ 1 แขวงจรเข้บัว เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนบ้านบางกะได แขวงทรายกองดินใต้ เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2517	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดราชบุรี
พ.ศ. 2519	สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา จากวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี
พ.ศ. 2528	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาครุศาสตรบัณฑิต จากวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี
พ.ศ. 2539	สำเร็จการศึกษาปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร

ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนบ้านบางกะได เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

อาคม พงษ์ทอง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

เมษายน 2539

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนบ้านบางชะโด เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีคะแนนความมีน้ำใจต่ำจำนวน 24 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน กลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มและกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ แผนแผนการวิจัยคือ Randomized Control Group Pretest-Posttest Design สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การทดสอบ ที (t-test)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนมีการพัฒนาความมีน้ำใจมากขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนมีการพัฒนาความมีน้ำใจมากขึ้น หลังจากได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีการพัฒนาความมีน้ำใจมากกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

THE EFFECT OF GROUP WORK ON NURTURANCE OF PRATHOM SUKSA VI
STUDENTS OF BANBANCHADO SCHOOL IN KHET MINBURI, BANGKOK

AN ABSTRACT

BY

AKOM HONGTONG

Persented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University

April 1996

The purpose of this experimental research was to study the effect of group work on the nurturance of Prathom Suksa VI students of Banbanchado School in Khet Minburi, Bangkok in the academic year 1995. The subjects of twenty-four students were randomly selected from Prathom Suksa VI students whose nurturance scores were low. The subjects were then randomly selected into an experimental group and a control group, each group consisted of twelve students. The experimental group participated in the group work program while the control group was given the conventional instruction program. The randomized control group pretest-posttest design was a research design. The data were analyzed by t-test.

The results were as follows:

1. The nurturance of the students participated in the group work program significantly increased at .05 level.
2. The nurturance of the students given the conventional instruction program significantly increased at .05 level.
3. The nurturance of the students participated in the group work program was significantly higher than those give the conventional instruction program at .05 level.